

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

The Development of Participatory Communities' Agro-Tourism Strategies
Based on the Philosophy of Sufficiency Economy
in Lampang Province

โดย

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760038

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

The Development of Participatory Communities' Agro-Tourism Strategies
Based on the Philosophy of Sufficiency Economy
in Lampang Province

โดย

ศิววัฒน์ ชัยวงศ์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760038

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

The Development of Participatory Communities' Agro-Tourism Strategies
Based on the Philosophy of Sufficiency Economy
in Lampang Province

By

Silawat Chaiwong

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Lampang Buddhist College's

B.E. 2560

Research Project Funded by
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
MCU RS 610760038

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อเรื่อง: การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทาง
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ผู้วิจัย ศีลาวัฒน์ ชัยวงศ์

ส่วนงาน: วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีงบประมาณ: ๒๕๖๐

ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๒. เพื่อศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยเลือกพื้นที่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนประกอบอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรม เพาะปลูกพืชเมืองหนาว เช่น กาแฟพันธุ์อาราบิก้า แมคคาดีเมีย (Macadamia) ลูกพลับ บัวย ชา เสาวรส ต้นโสม สมุนไพร สหรัย ฯ และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงเข้ามาให้ความรู้ด้านการเกษตร เนื่องจากอากาศที่หนาวเย็นและมีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชฤดูหนาว

จากการศึกษาในด้านสภาพบริบททางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาถึงด้านการเข้าถึง โดยพบว่ามีเส้นทางที่อำนวยความสะดวกให้สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีป้ายบอกทางตามเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ชุมชนยังได้มีรางวัลที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน สามารถนำมาพัฒนาเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว รวมถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นของฝากของที่ระลึก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

สำหรับการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วมจากการศึกษาด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการศึกษาทำให้สามารถพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ๒ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

Research Title: The Development of Participatory Communities' Agro-Tourism Strategies

Based on the Philosophy of Sufficiency Economy
in Lampang Province

Researchers: Silawat Chaiwong

Department: Lampang Buddhist College's
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year: ๒๕๖๐

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

The purposes of this study, entitled “The Development of Participatory Communities' Agro-Tourism Strategies Based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Lampang Province”, aimed to investigate the situations and the development of the participatory communities' agro-tourism based on the philosophy of sufficiency economy in Lampang Province. This study focused on both the qualitative and quantitative researches. For research methodology, Mae Chaem village, Muang Pan District, Lampang Province was used as the targeted area, which was covered with different agro-tourism sites with emphasis on the philosophy of sufficiency economy. In addition, planting crops with its good climates such as Arabica coffee, macadamia, persimmons, peaches, teas, passion fruits, ginsengs, herbs, weeds, etc. was mostly found in terms of the villagers' main occupation and the royal project's academic trainings were supported.

According to the accessibility of agro-tourism contexts, it showed that not only were tourist routes with its tourist signs facilitated, but also the villagers' awards were guaranteed for such a village's tourist attractions. Local products were mainly used as souvenirs, and interesting tourism activities were also provided for tourists' travelling purposes.

Regarding to the investigation of agro-tourism situations, it showed that the participatory communities' agro-tourism based on the philosophy of sufficiency economy was divided into two major strategies: ๑) Strategies for agro-tourism cooperation based on the philosophy of sufficiency economy in Lampang Province, and ๒) Strategies for the development of agro-tourism facilities based on the philosophy of sufficiency economy in Lampang Province.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการอนุเคราะห์ให้การช่วยเหลือจากหลากหลายส่วนงาน ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ให้โอกาสในการทำงานวิจัยเล่มนี้ พระราชธรรมาลังการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง คณะผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่วิทยาลัยสงฆ์นครลำปางทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ทั้งการดำเนินงานต่างๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น และขอกราบ นมัสการขอบคุณ ผศ.ดร.สุริยา สัมพันธ์ อาจารย์กฤต พันธุ์ปัญญา และคุณหรรษญกรณ แสงหาญ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการออกแบบโครงสร้างในการสัมภาษณ์ และเป็นผู้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยเสมอมา และผู้แต่งเอกสารตำราที่ใช้ในการค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนคนในชุมชนบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ทุก ท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านเพื่องานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศกุศลบุญที่จะเกิดจากองค์ ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตน สังคม และประเทศชาติ จงส่งผลให้ผู้ทีกล่าวนาม มาข้างต้นนี้จงประสบแต่ความสุขความเจริญในชีวิตและหน้าที่การงาน

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ผู้ที่สนใจที่จะศึกษารายละเอียดต่อไป

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์

๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง.....	จ
สารบัญภาพ.....	ช

บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๕ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	๖

บทที่ ๒ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๗
๒.๒ แนวคิดทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	๒๐
๒.๓ แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน	๓๒
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓๕
๒.๕ กรอบแนวความคิด.....	๓๖

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๔๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๔๑
๓.๒ พื้นที่ในการวิจัย.....	๔๑
๓.๓ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	๔๑
๓.๔ การสร้างเครื่องมือการวิจัย	๔๒
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๔๓
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๔๔

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
๔.๑ ด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง.....	๔๕

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๔.๒ การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง.....	๘๗
๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๙๓
บทที่ ๕ บทสรุป	๙๔
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๙๔
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๙๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	๙๙
บรรณานุกรม.....	๑๐๐
ภาคผนวก	๑๐๔
ภาคผนวก ก บทความการวิจัย	๑๐๕
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์	๑๑๙
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ	๑๒๑
ภาคผนวก ง เอกสารเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินมาตรฐาน คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	๑๒๔
ภาคผนวก จ ประมวลภาพกิจกรรมการวิจัย.....	๑๔๕
ภาคผนวก ฉ ประวัติผู้วิจัย และแบบสรุปโครงการวิจัย	๑๕๖

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงคะแนนองค์ประกอบหลักในการประเมินมาตรฐานคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	๔๔
ตารางที่ ๒ แสดงคะแนนองค์ประกอบหลักในการประเมินมาตรฐาน คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	๖๐
ตารางที่ ๓ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๑.....	๖๓
ตารางที่ ๔ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๒.....	๖๗
ตารางที่ ๕ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๓.....	๗๐
ตารางที่ ๖ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๔.....	๗๓
ตารางที่ ๗ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๕.....	๗๖
ตารางที่ ๘ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๖.....	๘๐
ตารางที่ ๙ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๗.....	๘๓
ตารางที่ ๑๐ ภาพรวมของผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง.....	๘๕
ตารางที่ ๑๑ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในภาพรวมสำหรับการประเมินทั้ง ๗ ชุด คะแนนเต็ม ๗๐๐ คะแนน.....	๘๕
ตารางที่ ๑๒ ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชน มีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง.....	๘๙
ตารางที่ ๑๓ แนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วม ในพื้นที่จังหวัดลำปาง.....	๙๐

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพประกอบที่ ๑: ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพึ่งตนเองกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	๒๕
ภาพประกอบที่ ๒: สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่	๒๗
ภาพประกอบที่ ๓: กรอบแนวความคิด.....	๔๐
ภาพประกอบที่ ๔: เส้นทางที่ใช้สัญจรในชุมชน	๔๘
ภาพประกอบที่ ๕: เส้นทางที่ใช้สัญจรในชุมชน	๔๘
ภาพประกอบที่ ๖: เส้นทางที่ใช้สัญจรในชุมชน	๔๙
ภาพประกอบที่ ๗: ป้ายบอกเส้นทางในชุมชน	๔๙
ภาพประกอบที่ ๘: ป้ายบอกเส้นทางในชุมชน	๕๐
ภาพประกอบที่ ๙: ร้านค้าในชุมชน.....	๕๐
ภาพประกอบที่ ๑๐: เส้นทางที่ชาวบ้านใช้เดินทางเข้าไปในสวนผลไม้	๕๑
ภาพประกอบที่ ๑๑: ลำธารที่ไหลผ่านในชุมชน.....	๕๒
ภาพประกอบที่ ๑๒: ผลไม้ที่ชุมชนปลูก.....	๕๒
ภาพประกอบที่ ๑๓: สวนเห็ดในชุมชน.....	๕๓
ภาพประกอบที่ ๑๔: ไร่แมคคาเดเมียและลูกพลับในชุมชน.....	๕๓
ภาพประกอบที่ ๑๕: เมล็ดแมคคาเดเมียที่เก็บได้ในชุมชน	๕๔
ภาพประกอบที่ ๑๖: ชาวบ้านกำลังกะเทาะเมล็ดแมคคาเดเมียเพื่อนำไปบรรจุใส่ผลิตภัณฑ์ ในการจำหน่าย.....	๕๔
ภาพประกอบที่ ๑๗: ชาวบ้านกำลังกะเทาะเมล็ดแมคคาเดเมียเพื่อนำไปบรรจุใส่ผลิตภัณฑ์ ในการจำหน่าย.....	๕๕
ภาพประกอบที่ ๑๘: รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ	๕๕
ภาพประกอบที่ ๑๙: รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ	๕๖
ภาพประกอบที่ ๒๐: รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ	๕๖
ภาพประกอบที่ ๒๑: รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ	๕๗
ภาพประกอบที่ ๒๒: ชาวบ้านกำลังรวมตัวกันประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยว.....	๕๗
ภาพประกอบที่ ๒๓: ชาวบ้านกำลังรวมตัวกันประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยว.....	๕๘
ภาพประกอบที่ ๒๔: การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทาง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง	๙๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวน ซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น และมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไปทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ของประเทศให้เข้มแข็ง ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รวมทั้งสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมืองเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรู้” ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบเป็นไปตามลำดับ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน^๑ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เสริมสร้างความรู้ด้านการเกษตรควบคู่กับการพักผ่อนและความบันเทิง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสัมผัสกับวิถีชีวิตเกษตร ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเกษตรที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งสามารถซื้อหาผลผลิตการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน กลับสู่ภูมิลำเนา^๒ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. ๒๕๕๕-

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ดพ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙, (กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๕), หน้า ๑

^๒ สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗. สืบค้น จากเว็บไซต์ www.tourism.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

๒๕๕๙): ภาคเหนือตอนบน มี ๘ จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ และน่านได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ๕ ประเด็น^๓ ดังนี้ ๑) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์ความรู้แก้ไขปัญหาสังคมภาคเหนือ ๒) การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนภาคเหนือสู่ประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงและอินโดจีน ๓) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๓ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนของภาคเหนือ ๔) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๔ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การพึ่งตนเอง และการจัดการพื้นที่เมือง ชนบท พื้นที่สูงและชายแดนภาคเหนือ และ ๕) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๕ การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบและกลไกบริหารเป็นภูมิคุ้มกันและสร้างความมั่นคงของท้องถิ่นและจังหวัดภาคเหนือ

จังหวัดลำปางมีแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐) ได้ทำการศึกษาบริบทและศักยภาพของจังหวัดตามกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และได้กำหนดวิสัยจังหวัด “นครแห่งเชรามิกและหัตถอุตสาหกรรม สู่เกษตรสร้างสรรค์ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมวิถีลำปางเชื่อมโยงสู่ประตูอาเซียน” เกษตรสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดลำปาง ทั้งกระบวนการผลิ การบำรุงรักษา การลดใช้สารเคมี การนำผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค ภาคการค้า โดยเน้นความปลอดภัย คุณภาพมาตรฐานก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างรายได้ และอยู่ในสังคมอย่างผาสุก และทำให้เกิดศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวในทุกมิติ โดยเน้นการบูรณาการ การพัฒนา การอนุรักษ์และส่งเสริมให้ใช้ทุนทรัพยากรของจังหวัดให้มีประสิทธิภาพให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน คงอยู่กับจังหวัดลำปางอย่างต่อเนื่อง และจะส่งผลให้การท่องเที่ยว สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความมั่นคงและเน้นการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อหนุนเสริมศักยภาพการให้บริการประชาชนให้บรรลุตามความต้องการในการพัฒนาจังหวัด^๔

จากสถิติด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง ๕ ปีย้อนหลัง พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาในจังหวัดลำปางมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้น และอัตราค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักท่องเที่ยวก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ^๕ ดังตารางต่อไปนี้

ปี	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙
จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย	๓๙๐,๙๘๔	๔๑๑,๖๔๑	๔๓๗,๖๑๕	๔๖๖,๐๔๐	๔๘๕,๐๐๐
ค่าใช้จ่ายต่อหัวของ	๑๗๐๗.๒๓	๑๘๐๐.๙๓	๑๘๔๙.๒๐	๑๙๓๘.๙๗	๒๐๑๐.๙๕

^๓ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การวิจัย พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ : ภาคเหนือ, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๔), หน้า ๑-๖

^๔ สำนักงานจังหวัดลำปาง, แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐) สืบค้นจากเว็บไซต์ www.Lampang.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

^๕ สำนักงานสถิติจังหวัดลำปาง, พัฒนาระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยว, สืบค้นจากเว็บไซต์ http://lampang.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&catid=๑๑๖&id=๑๕๔, เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นักท่องเที่ยวชาวไทย					
จำนวนนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ	๔๘๘๔๗	๔๕๒๖๐	๔๖๒๖๗	๔๗๗๓๙	๔๙๗๕๐
ค่าใช้จ่ายต่อหัวของ นักท่องเที่ยวชาวไทย	๒๓๐๑.๘๒	๒๓๕๙.๐๖	๒๓๘๗.๘๐	๒๔๘๒.๘๘	๒๖๗๘.๔๐

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้มีความจำเป็นในการพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่ เพื่อแก้ไขพื้นที่ที่ยังขาดองค์ความรู้และกระบวนการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีและเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วยเหลือ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับศึกษาความต้องการและลักษณะสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ศึกษาลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ไร่นาสวนผสม ไร่กาแฟ ไร่นาสวนลำไย และสวนอาโวคาโด สวนเกษตรผสมผสาน และการปลูกข้าว เป็นต้น ถือว่าอาชีพหลักและอาชีพเสริมของชาวบ้านในพื้นที่ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง และหากได้รับโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จะช่วยให้มีรายได้กระจายสู่ชุมชนเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเป็นกลไกหนึ่งในการรองรับสินค้าทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี รวมถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาถึงแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและควรค่าแก่การสร้างนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมทั้งการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเครื่องมือการสร้างรูปแบบร่วมกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตในด้านเนื้อหา

๑) สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยมีเนื้อหาสาระของการศึกษาโดยนำศักยภาพของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาประกอบในการวิเคราะห์ ได้แก่ ๑) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ๒) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ๓) ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ๔) มาตรการดูแลรักษาคุณค่าทาง

ธรรมชาติ ๕) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น และ ๖) การจัดการ ตลอดจนการประเมินเพื่อให้เห็นถึง ศักยภาพทางการเกษตร ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้าน ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร และด้านศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว

๒) การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ โครงการ/กิจกรรมการ พัฒนา

๑.๓.๒ ขอบเขตในด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร

๑. ประชากร สามารถแบ่งออกได้ ๕ ประเภท ได้แก่ ข้าราชการในหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการเกษตร ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน ผู้ประกอบการ และ นักท่องเที่ยว

๒) กลุ่มตัวอย่าง

๑. ข้าราชการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการเกษตร จำนวน ๒ คน ได้แก่ ตัวแทนจากสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง และตัวแทนจากสำนักงานเกษตร อำเภอมืองปาน

๒. ผู้นำท้องถิ่น จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ในอำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง

๓. ประชาชนในชุมชน จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอมือง ปาน จังหวัดลำปาง ที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ

๔. ผู้ประกอบการ จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ ผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอมือง ปาน จังหวัดลำปาง ที่ทำการเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ฯลฯ

๕. นักท่องเที่ยว จำนวน ๓๐ คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่ อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง

๓) ขอบเขตในด้านพื้นที่

ซึ่งผู้วิจัยได้เลือก อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นอำเภอที่มีแหล่งทำ การเกษตรที่มีความหลากหลาย เช่น ชา กาแฟ สโตเบอร์ เสาวรส ลิ้นจี่ และผักปลอดสารพิษต่างๆ ตลอดจนยังคงมีวิถีชีวิตของความเป็นชนบท และความหลากหลายทางกายภาพ

๔) ขอบเขตด้านระยะเวลา

๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เพื่อชื่นชมสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในการศึกษาหาความรู้และการพักผ่อนหย่อนใจเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ท้องถิ่นภายใต้ความรับผิดชอบและจิตสำนึกต่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง มาพัฒนาอย่างเป็นระบบที่ดีกว่าเดิม และกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนท้องถิ่นร่วมกันกำหนดขึ้น โดยนำปัญหาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง มากำหนดวิธีการปฏิบัติที่คิดว่าดีที่สุดตามหลักวิชาการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอเมืองปานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ๑) การวิเคราะห์ SWOT ๒) วิสัยทัศน์ ๓) ภารกิจ ๔) วัตถุประสงค์ และ ๕) โครงการ/กิจกรรม

ศักยภาพการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ศักยภาพ ๖ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ๒) ด้านระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ๓) ด้านความพร้อมที่พักรักษาสำหรับบริหารนักท่องเที่ยว ๔) ด้านความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ๕) ด้านการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ และ ๖) ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอนโดยลดความเสี่ยงกับความผันแปรของธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัย

๑) ความพอประมาณ (Moderation) ที่ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไปในมิติต่าง ๆ ของการกระทำ

๒) ความมีเหตุผล (Reasonableness) การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณในมิติต่าง ๆ นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุ ปัจจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องตลอดจน ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

๓) การมีภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควร (Self-Immunity System) เพื่อเตรียมความพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น มิใช่แต่จะคำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบันเท่านั้น แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลภายใต้ข้อจำกัดของความรู้ที่มีอยู่

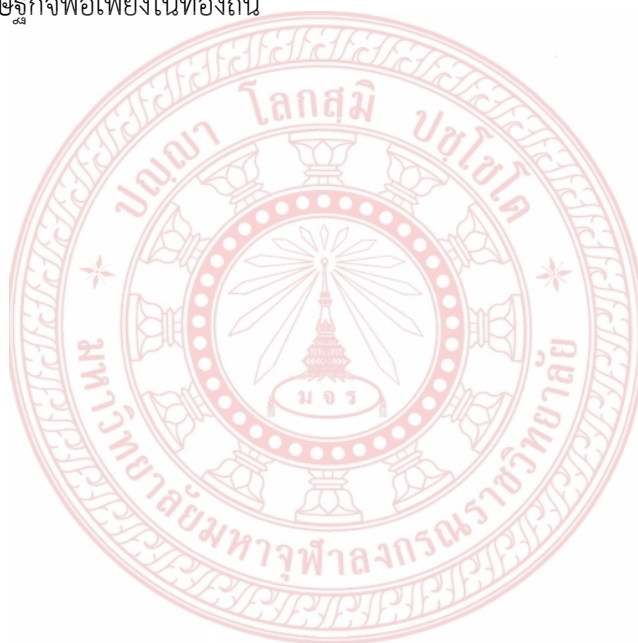
การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอันเป็นการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบที่ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามกรอบ

และลักษณะแห่งการท่องเที่ยวในทุกระดับ ระดับนโยบาย ระดับแผนงานหรือโครงการ ระดับปฏิบัติ และระดับการประเมินผล

๑.๕ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑. ข้อมูลจากสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง สามารถนำมาข้อมูลที่ได้นำมาประกอบในการพัฒนา ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนในพื้นที่มีความเข้าใจแล้วนำไปสู่การปฏิบัติได้โดยง่ายตามหลักการปฏิบัติทางวิชาการ

๒. ผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปปรับใช้ในการบริหารจัดการ สามารถนำไปเป็นแบบอย่างกับในพื้นที่ใกล้เคียงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่น

บทที่ ๒

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- ๒.๒ แนวคิดทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒.๓ แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ กรอบแนวความคิด

๒.๑ แนวคิดทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๒.๑.๑. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เสริมสร้างความรู้ด้านการเกษตรควบคู่กับการพักผ่อนและความบันเทิง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสัมผัสกับวิถีชีวิตเกษตร ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเกษตรที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเกษตรและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งสามารถซื้อหาผลผลิตการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน กลับสู่ภูมิลำเนา^๖

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร^๗ หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้และได้ประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

จากความหมายการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึง “การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชมการเกษตรที่ผสมผสานกลมกลืนกับธรรมชาติที่มีทัศนียภาพสวยงามในชนบท อันเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่ได้พบเห็น อีกทั้งเป็นแหล่งให้ความรู้ทางด้านเกษตร วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ในชนบทที่สร้างความตื่นตาตื่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว และสามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป และค่าบริการท่องเที่ยว โดยใช้

^๖ สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๓. สืบค้นจากเว็บไซต์ www.tourism.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

^๗ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. (กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒.

ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นชนบทให้เกิดประโยชน์และเป็นการช่วยแก้ปัญหาแรงงานที่ว่างงานในขณะเดียวกันก็มีความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่เกษตรกรรมนั้น อันเป็นระบบนิเวศทางธรรมชาติอย่างหนึ่งที่เกษตรกรสามารถสร้างขึ้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์ และจงใจให้นักท่องเที่ยวที่อยากรู้ อยากรู้เห็น อยากรู้ชิม อยากรู้ชิมผลิตผลทางการเกษตร”

๒.๑.๒ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

มีผู้รู้ได้กล่าวถึงรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้มี ๑๐ รูปแบบ^๔ ดังต่อไปนี้ คือ

๑) รูปแบบการทำนา โดยเฉพาะที่ใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมในการเตรียมดินและเก็บเกี่ยว เช่นการใช้กระบือหรือโคไถนา การเก็บเกี่ยวและการนวดโดยใช้แรงงานคนและการประกอบอาชีพเสริมได้แก่ การเพาะเห็ด ยกยอ ตกปลา เป็นต้น วัฒนธรรมการทำเกษตรแบบนี้เป็นวงจรชีวิตที่สามารถพบเห็นได้ในบริเวณจังหวัดอยุธยาและอ่างทอง

๒) รูปแบบการทำเกษตรผสมผสาน ได้แก่การปลูกผักปลอดสารพิษร่วมกับผลไม้ และชุดบ่อเลี้ยงปลา หรือทำนาควบคู่กันไป สามารถทำผักสลัด ขายผลไม้ บึงปลา หรือกุ้งขายให้กับนักท่องเที่ยวได้

๓) รูปแบบสวนผลไม้ ซึ่งไม้ผลของไทยเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ ได้แก่ มะม่วง ส้มโอ ชมพู่ พบปลูกกันมากบริเวณจังหวัดนครปฐม ส่วนเงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง พบปลูกกันมากบริเวณจังหวัดระยอง จันทบุรี สำหรับลำไย ลิ้นจี่ พบปลูกกันมากบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และลองกองก็ปลูกกันมากที่จังหวัดนราธิวาส ซึ่งสามารถจัดเทศกาลชมผลไม้ของแต่ละจังหวัดได้ โดยจัดกรรมวิธีการเก็บที่หลากหลาย

๔) รูปแบบไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่สวนกล้วยไม้ที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี แพร่ กุหลาบที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดตาก เชียงใหม่ และสวนไม้ดอกไม้ประดับที่เชียงใหม่ นครปฐม เชียงราย และนครราชสีมา เป็นต้น

๕) รูปแบบเกษตรเชิงอนุรักษ์ผสมผสานกับวัฒนธรรมชาวไทยภูเขา ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหลายจังหวัด เช่น สวนชา สวนเมี่ยง ที่อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย การเกษตรบนที่ราบสูงในท้องที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน

๖) รูปแบบการศึกษาและศูนย์วิจัยทดลองของหน่วยงานราชการต่างๆ ได้แก่ ศูนย์การศึกษาห้วยฮ่องไคร้ในจังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์การพัฒนาเขาหินซ้อนในจังหวัดฉะเชิงเทรา ศูนย์การศึกษาพัฒนาพิกุลทองในจังหวัดนราธิวาส ศูนย์ศึกษาหน่วยงานราชการต่างๆ เช่นการประมง กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

๗) โครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ ได้แก่โครงการหลวงดอยอินทนนท์ โครงการหลวงห้วยลิก โครงการหลวงดอยอ่างขาง และโครงการพัฒนาดอยตุง เป็นต้น

^๔ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism). (กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายบริการอุตสาหกรรมและที่ปรึกษา, ๒๕๔๒).

๘) รูปแบบชุมชนเกษตรกร ได้แก่ชุมชนประมง ชุมชนชาวสวนยาง ชุมชนชาวเขา สหกรณ์นิคมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะรวมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นบ้านเข้าไปด้วย

๙) รูปแบบสวนเกษตรหรือฟาร์มของเอกชน ได้แก่สวนสามพรานในจังหวัดนครปฐม ไร่มีเงินในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไร่บุญรอดในจังหวัดเชียงราย ฟาร์มแม่สาและฟาร์มผีเสื้อแม่สาในจังหวัดเชียงใหม่ ฟาร์มจระเข้ในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น

๑๐) รูปแบบตลาดการเกษตร ได้แก่ตลาดดำเนินสะดวกที่จังหวัดราชบุรี ตลาดไทสีมมเมืองที่จังหวัดปทุมธานี ตลาดจตุสดมภ์ในเทศบาลต่างๆ เป็นต้น

ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวเกษตร กรมวิชาการเกษตร^๙ ได้กล่าวถึงรูปแบบของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ว่ามี ๖ รูปแบบ คือ

๑) การแสดงสินค้าหรือสาธิตแปลงสาธิตพันธุ์พืชสวยงาม และหลากหลาย ได้แก่กล้วยไม้ ดอกไม้ พืชผักในท้องถิ่นและจากต่างประเทศที่น่าตื่นตาตื่นใจ แปลงรวบรวมพันธุ์พืชชนิดต่างๆ เช่นพันธุ์กล้วยไม้ พันธุ์พริก พันธุ์มะเขือ เป็นการรวมพันธุ์จากแหล่งต่างๆ ทั่วโลก การแสดงขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ทางเกษตร เช่นการปลูกดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต การเลี้ยงไหม การเลี้ยงผึ้ง การไถนา การเก็บเกี่ยว การซ่อมข้าวหรือดำข้าว การเก็บเกี่ยวพืชผลและแปรรูป การแสดงงานฝีมือหรือหัตถกรรมต่างๆ การแสดงอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องมือและวิธีการเกษตรของไทยในอดีต

๒) ให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้นในการเข้าชมสวนเกษตร ได้แก่ สวนไม้ดอก สวนพืชผัก สวนสมุนไพร สวนผลไม้สด โดยให้นักท่องเที่ยวเก็บผลผลิตกินเองจากต้นในสวน หรือการซื้อผลผลิตโดยเลือกเก็บเอง ทำให้ได้เห็นความสวยงาม ความแปลกตา และบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ อีกทั้งได้ทำกิจกรรมพื้นบ้านระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน เช่นขี่ควาย นั่งเกวียน ไถนา กรีดยาง ยกยอ พายเรือ ทอดแห เป็นต้น

๓) ให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน เพื่อศึกษาและสัมผัสกับการใช้ชีวิตของชาวเกษตรในชนบทโดยให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่อบอุ่น ปลอดภัย สะดวกสะอาด

๔) การอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ด้วยการฝึกหัดปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการเกษตรในสมัยใหม่ เช่นการปลูกและดูแลรักษาพืชการแปรรูปและเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งอาจจะมีการมอบประกาศนียบัตรให้สำหรับการฝึกหัดปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญญาของชาวบ้านในหมู่บ้านชนบท เช่นศึกษาแมลงที่เป็นประโยชน์ พืชผักพื้นเมืองที่กินได้ การเก็บเห็ดในป่า การทำข้าวเม่า การทำขนมจีน การทำน้ำตาลจากมะพร้าว และตลาดโตนด การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยกระ การนวดแผนโบราณและการอบสมุนไพร การเผาข้าวหลาม เป็นต้น

^๙ เดชา โต้งสูงเนิน, การบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓. หน้า ๒๕.

๕) จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โดยเฉพาะสินค้าอาหารเกษตรแปรรูปที่หลากหลายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองของเกษตรกร ของใช้และของที่ระลึกต่างๆ ผักสด ผลไม้สด ดอกไม้สด ต้นพันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์พืชที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวซื้อไปปลูกเอง อาหารที่ผลิตและเตรียมในพื้นที่แบบง่ายๆ แต่สะอาด เช่น ข้าวโพดต้ม ข้าวโพดคั่ว ถั่วต้ม เผือกต้ม มันต้ม อ้อยเคี้ยว ผลไม้สด อาหารสำเร็จบรรจุถุงหรือกล่อง น้ำผัก น้ำผลไม้ต่างๆ เป็นต้น

๖) ให้รู้ทางด้านธุรกิจการเกษตร ในช่วงธุรกิจอื่นๆ ประสบปัญหาเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ เช่นในปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเดินทางมาเพื่อหาช่องทางในการทำธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนรวดเร็วและเป็นธุรกิจที่ยังก้าวหน้าไปได้ โดยจัดให้นักท่องเที่ยวในเชิงท่องเที่ยวธุรกิจเกษตรได้สัมผัสพบเห็นดูกิจกรรมของเกษตรกรแล้วอาจจะเกิดแนวคิดในการทำธุรกิจโดยร่วมลงทุนกับเกษตรกร เช่นร่วมกับเกษตรกรทำการผลิตเพื่อแปรรูปเพื่อส่งออกหรือจำหน่ายภายในประเทศ หรือร่วมกันผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมต่างๆ ซึ่งการท่องเที่ยวในลักษณะนี้นอกจากจะเอื้อผลประโยชน์อย่างสูงให้กับเกษตรกรแล้ว ยังเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยเหลือภาคเอกชนจากธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย^{๑๐} ได้กล่าวถึงรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ว่ามี ๓ รูปแบบ คือ

๑) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดเทศกาลหรือมหกรรมทางด้านการเกษตรที่น่าสนใจ เช่นงานทุเรียนโลก งานวันเงาะโรงเรียน เทศกาลหม่อนไหม หรือปรากฏการณ์ทางการเกษตรที่น่าสนใจในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่นทุ่งทานตะวัน โดยการส่งเสริมการเกษตรจะจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดงานเทศกาลด้านการเกษตรต่างๆ เป็นต้น

๒) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทรายบุคคลหรือรายกิจกรรม หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่เกษตรของเกษตรกรรายใดรายหนึ่ง โดยเฉพาะที่ประสบความสำเร็จในการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์เฉพาะอย่าง ซึ่งทางกรมส่งเสริมการเกษตรจะเข้าไปช่วยสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการจัดการให้ดีขึ้น ทั้งในด้านการจัดพื้นที่และวิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดบู๊ตวางสินค้าแปรรูปและสินค้าหัตถกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๓) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตรหมายถึง เป็นการดำเนินการร่วมกันในลักษณะของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน ซึ่งจะมีทั้งประเภทพักค้างในหมู่บ้านได้และประเภทไปเช้าเย็นกลับ โดยในแต่ละหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตรจะมีกิจกรรมที่เป็นจุดเด่น เช่นหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ หมู่บ้านกระดาดสา หมู่บ้านปลูกเห็ด เป็นต้น และจะมีการพัฒนากิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจขึ้นมาประกอบด้วย หมู่บ้านท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดพื้นที่ให้เป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยว คือมีลานจอดรถ มีที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม สถานที่จำหน่ายพืชผลเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป สินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน สถานที่แสดงเกี่ยวกับการเกษตรและวัฒนธรรมพื้นบ้าน

^{๑๐} อ้างอิงแล้ว, การบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓, หน้า ๒๕.

สำหรับพื้นที่การเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านแต่ละรายนั้นนักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมหรือร่วมกิจกรรมได้ ส่วนผลผลิตของเกษตรกรเหล่านี้จะนำไปรวมจำหน่ายที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการเกษตรจะเข้าไปพัฒนาและจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเหล่านี้ปีละ ๒๐ แห่ง รวม ๒ ปี เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๔๐ แห่ง

รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ว่า มี ๗ รูปแบบ^{๑๑} คือ

๑) การทำนา (Rice Cultivation) เป็นการปลูกข้าวที่คนไทยใช้เป็นอาหารหลัก ตั้งแต่ โบราณจึงมีการทำนาเป็นอาชีพหลัก โดยมีการทำนาปลูกข้าวหลายอย่าง เช่นการทำนาปี การทำนาปรัง การทำนาหว่านน้ำตม การทำนาขั้นบันได นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์ข้าวที่ให้ความรู้เรื่องข้าวสายพันธุ์ต่างๆ ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว วัฒนธรรมการกินข้าวไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมการทำนาและกิจกรรมเกี่ยวกับข้าว เพื่อเป็นความรู้และประสบการณ์ใหม่ได้เป็นอย่างดี

๒) การทำสวนครัวสวนผัก (Vegetables) เป็นการปลูกพืชผักสวนครัวทุกประเภท รวมถึงการทำโรตัก ไร้วัว ไร้วัวฟาง ไร้วัวกริไทย เป็นต้น เพื่อเอาไว้รับประทานในครอบครัวและยังขายให้กับผู้บริโภคที่ต้องการ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเที่ยวชมสวนครัวสวนผักและซื้อพืชผักสวนครัวไปปรุงอาหาร

๓) การทำสวนไม้ตัดดอก (Cutting Flower) เป็นการทำสวนดอกไม้เพื่อตัดดอกไว้ใช้ในพิธีทางศาสนาและชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นยังสามารถนำไปขายให้กับผู้ที่ต้องการได้ด้วยสวนไม้ตัดดอกได้แก่สวนกุหลาบ พาร์มกล้วยไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด ไม้กระถางทุกประเภท รวมถึงไร่นาตะวันออก เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเที่ยวชมสวนไม้ตัดดอกและซื้อดอกไม้ได้ สวนไม้ดอกที่นักท่องเที่ยวนิยมเที่ยวชมกันมากได้แก่ สวนกุหลาบ และทุ่งทานตะวัน เนื่องจากมีความสวยงามของดอกไม้ให้ชื่นชมและยังสามารถถ่ายภาพเก็บความประทับใจ โดยไม่เบียดเหยียบลงในแปลง เพราะจะทำให้ต้นไม้หักได้ และไม่ควรแนบใบหน้าอยู่ใกล้ดอกไม้ เพราะจะทำให้ดอกไม้เน่าได้

๔) การทำสวนผลไม้ (Horticulture) เป็นการทำสวนผลไม้ทุกประเภท รวมถึงการทำสวนยางพารา สวนผลไม้ สวนปาล์มน้ำมัน สำหรับประเทศไทยนับเป็นแดนสวรรค์แห่งผลไม้เมืองร้อน (Paradise of Tropical Fruits) ที่มีผลไม้มากกว่า ๒๐๐ ชนิดสลับกันออกตลอดปีซึ่งผลไม้เหล่านี้จะให้คุณค่าเป็นทั้งอาหารเสริมและสมุนไพรต่อมนุษย์อีกด้วย ยิ่งในปัจจุบันเกษตรกรไทยมีความสามารถพิเศษ รู้จักวิธีการทำแผนใหม่ มีการวางแผนการขายอย่างดี สามารถบำรุงให้ผลไม้ ออกนอกฤดู ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดตลอดปี

๕) การทำสวนสมุนไพร (Herbs) เป็นการปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด เพื่อใช้เป็นอาหารเสริมและใช้เป็นเครื่องดื่ม เครื่องสำอาง และใช้เป็นยารักษาโรคในวงการแพทย์แผนไทยซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมสวนสมุนไพร และศึกษาสรรพคุณของพืชสมุนไพรแต่ละชนิดอันจะทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ

๖) การทำฟาร์มปศุสัตว์ (Animal Farming) เป็นการเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด เช่นการเลี้ยงไหม การทำฟาร์มผึ้ง การทำฟาร์มปลาทั้งปลาสวยงาม ปลาน้ำจืด

^{๑๑} อ้างอิงแล้ว, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. (กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๔),

ปลาน้ำกร่อย การทำฟาร์มมุก การเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง หอยนางรม หอยตะไกรม ฟาร์มจระเข้ บางแห่งเพาะขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายาก เช่นฟาร์มนกยูง ฟาร์มไก่ฟ้า ฟาร์มกวาง รวมถึงสวนของ สภาอากาศไทยด้วย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมฟาร์มปศุสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงามและซื้อไป ปรุงเป็นอาหารได้

๗) งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร (Agricultural Product Festival) เป็น การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขายผลิตผลทางการเกษตร เมื่อถึงฤดูที่พืชผลเหล่านั้นออกซูก เช่น มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลิ้นจี่ งานเทศกาลลำไย งานเทศกาลกินปลา เป็นต้น ซึ่ง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมงานเทศกาลดังกล่าว เพื่อลองลิ้มชิมรสผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรได้

การให้บริการจัดท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ไทยมีอยู่ทั่วประเทศ ในช่วงที่ท้องถิ่นนั้นมีผลไม้ ออกซูกท้องถิ่นนั้นก็จะเป้นจุดหมายปลายทางของการ ท่องเที่ยวที่ธุรกิจนำเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวให้ความสนใจจัดรายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อไปชมวิถี ชีวิตของเกษตรกรแต่ละสาขา ได้รู้ถึงวิธีปลูก การบำรุงรักษา การตัดเก็บ และการจัดส่งผลไม้ดอกไม้ และผลิตภัณฑ์ในสวนในไร่ไปขายทั้งในและประเทศและต่างประเทศทั่วโลก รายการท่องเที่ยวเชิง เกษตรนี้สามารถจัดนำชมได้ทั้งสวนเกษตรที่เป็นของหน่วยงานราชการ โครงการศึกษาเกษตรแผน ใหม่ตามพระราชดำริ และสวนเอกชนที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งแต่ละแห่งนั้นยินดีอนุญาตให้ นักท่องเที่ยวเข้าชมด้วย ก่อนเดินทางควรติดต่อล่วงหน้าเพื่อให้มีการเตรียมตัวในการจัดบริการอำนวยความสะดวกอย่างพร้อมเพรียง

อนึ่งรายการนำเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tour) นี้มิใช่เพียงแต่เป็นรายการเที่ยวสวน ผลไม้อย่างเดียว แต่ยังรวมถึงสวนไม้ตัดดอก ไม้ดอกไม้ประดับ สวนสมุนไพร รวมถึงวนเกษตร ไร่นา สวนผสม บ่อกุ้ง ฟาร์มปลา และฟาร์มโคนมด้วย อันเป็นการเดินทางไปทัศนศึกษาวิทยาการและ เทคนิควิธีการต่างๆ แล้วนำไปพัฒนาพื้นที่เกษตรของตน หรือเดินทางเข้าไปสัมผัสกับวิถีความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม วัฒนธรรมในชุมชน พักแรมและบริโภคอาหาร ผลิตผลทางการเกษตร และทำกิจกรรมทางการเกษตรร่วมกับชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของโฮมสเตย์ (Home Stay) หรือฟาร์มส เตย์ (Farm Stay) ทางเลือกใหม่ของที่พักแรม

สำหรับรูปแบบการจัดท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย^{๑๒} ได้ กล่าวถึงรูปแบบการให้บริการการจัดท่องเที่ยวเชิงเกษตรของธุรกิจนำเที่ยวต่างๆ ในประเทศไทยว่ามี หลายรูปแบบได้แก่

- (๑) การจัดนำเที่ยวชมสวนผลไม้ (Fruit Tour)
- (๒) การจัดนำเที่ยวชมสวนไม้ดอกไม้ประดับ (Flower Garden Tour)
- (๓) การจัดนำเที่ยวสวนสมุนไพร (Medicinal Herb Garden Tour)
- (๔) การจัดนำเที่ยวเทศกาลงานวันเกษตรของจังหวัดต่างๆ (Agricultural Festival Tour)

^{๑๒} อ้างอิงแล้ว, ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร. วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗, สืบค้น จากเว็บไซต์ www.tourism.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘.

(๕) การจัดงานเที่ยวการทำเกษตรทั่วๆ ไป (General Agricultural Farming Tour)

สำหรับรายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งมักใช้เวลาเข้าชมต่างกัน บางแห่งใช้เวลาเพียง ๑.๓๐ ชั่วโมง หรือบางแห่งนานถึง ๒.๓๐ ชั่วโมง บางแห่งมีรายการแวะรับประทานอาหารในสวนด้วย ซึ่งควรแนะนำให้เจ้าของสวนบริการอาหารตามแบบท้องถิ่น บริการอาหารกลางวัน หรือของว่างแบบบุฟเฟ่ต์หรืออาหารกล่องก็แล้วแต่สะดวก รายการอาหารควรเป็นอาหารตำรับชาวสวนนี้แหละ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงบรรยากาศพื้นถิ่น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในรายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็คือการบริการอาหารและชิมผลไม้ในสวนจะ ต้องมีระบบกำจัดขยะสดหรือขยะเปียกในส่วนที่เป็นเปลือกผลไม้ด้วย หากไม่เช่นนั้นแล้วย่อมเป็นสาเหตุหนึ่งให้เกิดมีแมลงวันชุกชุม ตัวอย่างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยในปัจจุบันที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

จากนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กำหนดให้มีโครงการปีท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๔๑ – ๒๕๔๒ และประกอบกับกรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัด โครงการท่องเที่ยวเกษตรปีท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๔๑ – ๒๕๔๒ ขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นชนบทให้เกิดประโยชน์ และเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาแรงงานที่ว่างงานจากการเลิกจ้างของสถานประกอบการในเมือง ที่เดินทางกลับชนบท นอกจากนี้ยังดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ให้เดินทางมาเที่ยวประเทศไทยมากขึ้น ทั้งนี้โดยมุ่งส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกษตรซึ่งสามารถจำแนกออกได้ดังนี้^{๑๓}

๑. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดเทศกาลหรือมหกรรมทางด้านการเกษตรที่น่าสนใจ เช่น งานทุเรียนโลก งานวันเงาะโรงเรียน เทศกาลหม่อนไหม หรือปรากฏการณ์ทางการเกษตรที่น่าสนใจในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น พุ่ดดอกทานตะวันบาน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจะจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดงานเทศกาลด้านการเกษตรต่าง ๆ

๒. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทรายบุคคลหรือรายกิจกรรม คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่เกษตรของเกษตรกรรายใดรายหนึ่ง โดยเฉพาะที่ประสบความสำเร็จในการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์เฉพาะอย่าง ซึ่งทางกรมส่งเสริมการเกษตรจะเข้าไปช่วยสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการจัดการให้ดีขึ้น ทั้งในด้านการจัดพื้นที่และวิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดบุททวงสินค้าแปรรูปและสินค้าหัตถกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตรจะดำเนินการในปี ๒๕๔๑ จำนวน ๑๐๐ ราย และในปี ๒๕๔๒ จำนวน ๑๐๐ ราย

๓. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร คือ เป็นการดำเนินการร่วมกันในลักษณะขอสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน ซึ่งจะมีทั้งประเภทพักค้างในหมู่บ้านได้และประเภทไปเช้าเย็นกลับ ในแต่ละหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตรจะต้องมีกิจกรรมที่เป็นจุดเด่น เช่น

^{๑๓} นางเยาว์ ใจห่อ, ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเรื่องศักยภาพของศูนย์ศึกษาการพัฒนา-ห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔.

หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ หมู่บ้านกระดาศา หมู่บ้านปลูก เป็นต้น และจะมีการพัฒนากิจกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจขึ้นมาประกอบด้วย หมู่บ้านท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดพื้นที่ให้เป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยว คือ มีลานจอดรถ ที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม สถานที่จำหน่ายพืชผลเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป สินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน สถานที่แสดงเกี่ยวกับการเกษตรและวัฒนธรรมพื้นบ้านส่วนที่เป็นพื้นที่ การเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้จะนำไปรวมจำหน่ายที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว กรมส่งเสริมการเกษตรจะเข้าไปพัฒนาและจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเหล่านี้ปีละ ๒๐ แห่งรวมปี ๒ เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๔๐ แห่ง

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านการเกษตรนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องคือ กรมส่งเสริมการเกษตร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรกร ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจเกี่ยวข้องด้านการเกษตร และการท่องเที่ยว เพื่อสอดคล้องกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่สนใจการท่องเที่ยวเกษตร

ลักษณะและรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร^{๑๔} ที่จะให้บริการนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเกษตรแต่ละแห่งจะมีกิจกรรมที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวหลาย ๆ กิจกรรม แล้วแต่สภาพของจุดท่องเที่ยวเกษตรแต่ละแห่ง ได้แก่

๑. การแสดงสินค้าหรือสาธิต แปลงสาธิตพันธุ์พืชสวยงาม และหลากหลาย เช่น กล้วยไม้ดอกไม้ พืชผักในท้องถิ่นและจากต่างประเทศที่น่าตื่นตาตื่นใจ แปลงรวบรวมพันธุ์ชนิดต่าง ๆ เช่น พันธุ์กล้วยไม้ พันธุ์พริก พันธุ์มะเขือ เป็นการรวมพันธุ์จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งโลก การแสดงขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ทางเกษตร เช่น การปลูกดูแลรักษาการเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต การเลี้ยงไหม การเลี้ยงผึ้ง การเลี้ยงกุ้ง การแสดงประเพณี วัฒนธรรมด้านการเกษตรในอดีตที่ผ่านมา เช่น การตกกล้า การไถนา การดำนา การเก็บเกี่ยว การซ้อมข้าว หรือดำข้าว การเก็บเกี่ยวพืชผลและแปรรูปการแสดงผลงานฝีมือหรือหัตถกรรมต่าง ๆ การแสดงอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องมือและวิธีการเกษตรของไทยในอดีต

๒. ให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น การเข้าชมสวนเกษตร เช่น สวนไม้ดอกไม้ สวนพืชผัก สวนสมุนไพร สวนไม้ผล โดยนักท่องเที่ยวอาจเก็บผลผลิตกินเองจากต้นในสวน หรือการซื้อผลผลิตโดยเลือกเก็บเองได้มีทั้งความสวยงามความแปลกตา และบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ทำกิจกรรมพื้นบ้านระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน เช่น ชีควาย นั่งเกวียน ไถนา กรีดยาง ยกกอ พายเรือทอดแห

๓. ให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านเพื่อศึกษาและสัมผัสกับการใช้ชีวิตของชาวชนบทเกษตรโดยให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่อบอุ่น ปลอดภัย สะอาด สะอาด

๔. การอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ฝึกหัดปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการเกษตรในสมัยใหม่ เช่น การปลูกและดูแลรักษาพืช การแปรรูปและเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร ฯลฯ ซึ่งอาจจะมีประกาศนียบัตรให้ฝึกหัดปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ ภูมิ

^{๑๔} กรมวิชาการเกษตร, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านเกษตร ปี ๒๕๕๐. (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการเกษตร, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔.

ปัญญาของชาวบ้านในหมู่บ้านชนบท เช่น ศึกษาแมลงที่เป็นประโยชน์ พืชผักพื้นเมืองที่กินได้ การเก็บเห็ดในป่า การทำข้าวเม่า การทำขนมจีน การทำน้ำตาลจากมะพร้าวและตาลโตนด การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยกระ แ การนวดแผนโบราณและการอบสมุนไพร การเผาข้าวหลาม ฯลฯ

๕. จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร สินค้าอาหารเกษตรแปรรูปที่หลากหลายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองของเกษตรกร ของใช้และของที่ระลึกต่าง ๆ ผักสด ผลไม้สด ดอกไม้สด ต้นพันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์พืชที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวซื้อไปปลูกเอง อาหารที่ผลิตและเตรียมในพื้นที่แบบง่าย ๆ แต่สะอาด เช่น ข้าวโพดต้ม ข้าวโพดคั่ว ถั่วต้ม เผือกต้ม มันต้ม อ้อยเคี้ยว ผลไม้สด อาหารสำเร็จบรรจุถุงหรือกล่อง น้ำผัก น้ำผลไม้ ต่าง ๆ

๖. ให้รู้ทางด้านธุรกิจเกษตร ในช่วงที่ธุรกิจอื่น ๆ ประสบปัญหาเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ เช่น ในปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเดินทางมาเพื่อหาช่องทางในการทำธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนรวดเร็วและเป็นธุรกิจที่ยังก้าวหน้าไปได้ให้นักท่องเที่ยวในเชิงท่องเที่ยวธุรกิจเกษตร ได้สัมผัสพบเห็นดูกิจกรรมของเกษตรกรแล้วอาจจะเกิดแนวคิดในการทำธุรกิจโดยร่วมลงทุนกับเกษตรกร เช่น ร่วมกับเกษตรกรทำการผลิตเพื่อแปรรูปเพื่อส่งออกและจำหน่ายภายในประเทศหรือร่วมกันผลิต และจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ การท่องเที่ยว ในลักษณะนี้นอกจากจะเอื้อผลประโยชน์อย่างสูงให้กับเกษตรกรแล้ว ยังเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยเหลือภาคเอกชน จากธุรกิจอื่นที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการของการท่องเที่ยวเกษตร ควรประกอบด้วย

๑. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ กำหนดให้มีจุดที่เป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในชุมชน(Visiting Center) เพื่อเป็นจุดศูนย์กลางที่นักท่องเที่ยวจะเข้าชมกิจกรรมการเกษตรในแหล่งชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวนั้น ๆ เป็นเอื้ออำนวยในการให้ความรู้และข้อมูลเบื้องต้นต่าง ๆ ก่อนและหลังดูงานในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดความสะดวกและความพร้อมสำหรับการให้บริการนักท่องเที่ยว มุ่งองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่ สถานที่จอดรถ จอดเรือ สถานที่พักผ่อน สถานที่แสดงกิจกรรมการเกษตร สถานที่จำหน่ายสินค้า สถานที่จำหน่ายเครื่องดื่ม ห้องสุขา ส่วนแสดงวิชาการในด้านการเกษตร เช่น การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทำนาข้าว

๒. การพัฒนาจุดบริการนักท่องเที่ยว เป็นการปรับพัฒนาบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยว ตามรายละเอียดในข้อ ๑

๓. การประชุมชี้แจง จัดประชุมชี้แจงการดำเนินการ โครงการท่องเที่ยวเกษตร แก่เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องบริษัทนำเที่ยวผู้แทนกลุ่มเกษตรกรในชุมชน เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์และเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ รูปแบบ การดำเนินงานโครงการ ตลอดจนผลตอบแทนที่เกษตรกรจะได้รับจากการเข้าร่วมดำเนินธุรกิจ การให้บริการนักท่องเที่ยว

๔. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยงและการให้บริการนักท่องเที่ยวแก่เกษตรกรผู้ที่เข้าร่วมดำเนินธุรกิจ และบริการภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

๕. การจัดการและบริหารโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพจึงกำหนดให้มีการตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ คณะกรรมการและหน่วยปฏิบัติการที่รับผิดชอบโครงการ ดังนี้

๕.๑ จัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการการท่องเที่ยวเกษตร” เพื่อกำหนดแนวทางและควบคุมกำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๕.๒ แต่งตั้ง “คณะกรรมการบริหารโครงการท่องเที่ยวเกษตร” เพื่อกำหนดแนวทางและควบคุมกำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๕.๓ แต่งตั้ง “เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการท่องเที่ยวเกษตรระดับภาค” จากสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคทั้ง ๖ ภาค เพื่อติดตามงานและประสานงานการท่องเที่ยวเกษตรของสำนักงานเกษตรจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบ

๕.๔ แต่งตั้ง “คณะกรรมการบริหารโครงการท่องเที่ยวเกษตรในระดับจังหวัด”

๖. การจัดการและการให้บริการของกลุ่มเกษตรกร ให้คำแนะนำและดูแลช่วยเหลือเกษตรกรในการวางรูปแบบการบริหารงานภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โดยจัดตั้งคณะกรรมการของกลุ่มและแบ่งภารกิจ ในการทำงาน และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้าชม

๗. การจัดการระบบรวบรวมและกระจายสินค้าที่จะนำมาจำหน่ายภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวได้แก่ผลผลิตทางการเกษตร สินค้าแปรรูป หัตถกรรม ของที่ระลึก ซึ่งจำเป็นต้องจัดระบบการวางจำหน่าย เพื่อให้สินค้ามีความหลากหลายน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องจัดให้มีคณะทำงานกำหนดประเภทสินค้ารวมทั้งการจัดการในการนำสินค้าออกวางพร้อมจำหน่ายตลอดเวลา

๘. การจัดการและการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร การดำเนินการของกลุ่มเกษตรกร ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โดยจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มสมาชิกในด้านต่างๆ ได้แก่

๘.๑ จัดทำเอกสารแผ่นพับ โปสเตอร์ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเกษตร

๘.๒ จัดทำป้ายโฆษณาเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้าชมตามแหล่งท่องเที่ยวเกษตร

๘.๓ เชิญผู้แทนจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ไปทัศนศึกษาดูงาน ตามสถานที่ท่องเที่ยวเกษตร

๘.๔ ประสานงานกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น บริษัทนำเที่ยว โรงแรม การรถไฟ สายการบินต่าง ๆ ให้คำแนะนำ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเกษตร

๘.๕ ประสานงานกับบริษัทนำเที่ยวทั้งในและต่างประเทศในการนำนักท่องเที่ยวที่เป็นลูกค้าของบริษัท เข้าชมในแหล่งท่องเที่ยวเกษตร

๙. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โครงการ

๙.๑ จัดทำเอกสารแผ่นพับ โปสเตอร์ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเกษตร

๙.๒ จัดทำป้ายโฆษณาเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้าชมตามแหล่งท่องเที่ยว
เกษตร

๙.๓ เชิญผู้แทนจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ไปทัศนศึกษาดูงาน ตาม
สถานที่ท่องเที่ยวเกษตร

๙.๔ ประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น
บริษัทนำเที่ยว โรงแรม การรถไฟ สายการบินต่าง ๆ ให้ช่วยแนะนำ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์แหล่ง
ท่องเที่ยวที่เป็นลูกค้าของบริษัทเข้าชมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๑๐. การติดตามและรายงานผล ให้มีการรายงานผลการดำเนินงานและปัญหา
อุปสรรคให้ศูนย์อำนวยการโครงการท่องเที่ยวเกษตร ออกติดตามการดำเนินงาน ให้ข้อเสนอและการ
ปรับปรุงแก้ไขทุกเดือนพร้อมทั้งจัดทำรายการสรุปผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี

๒.๑.๓ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สามารถจำแนกที่สำคัญได้ ๓ ส่วนคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร ตลาดการ
ท่องเที่ยว และบริการการท่องเที่ยว กล่าวคือ

๑) ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร ทรัพยากรการเกษตร หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้
ในการผลิต ผลผลิตทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นแสงแดด ดิน น้ำ ตลอดจนพันธุ์พืช-พันธุ์สัตว์และเกิด
การจัดการโดยมนุษย์ ให้ก่อเกิดผลผลิตทางการเกษตร เพื่ออุปโภคบริโภค ซึ่งในที่นี้อาจเรียก
ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตรนี้โดยให้ความหมายคือ แหล่งเกษตรกรรม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อ
แหล่งเกษตรกรรม โดยครอบคลุมบทบาทของพื้นที่กระบวนการ และกิจกรรมการเกษตร ซึ่งสามารถ
คัดเลือกนำมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้

๒) ตลาดการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะเป็นตลาดที่ให้ความสำคัญกับการ
ท่องเที่ยวเฉพาะเรื่องมากขึ้น นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้กิจกรรมเฉพาะ
ด้าน เช่น การศึกษาวิถีชีวิต การศึกษาวัฒนธรรม โบราณสถานวัตถุเฉพาะด้าน จึงทำให้มีความชัดเจน
ในด้านการจัดการการตลาดมากขึ้น

๓) บริการการท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การ
บริการนำเที่ยว จะต้องเกี่ยวกับการเกษตร – ชนบท ตัวอย่างบริการที่ชัดเจน คือ ที่พักตามบ้าน
(Homestay) และที่พักตามสวนเกษตรต่าง ๆ (Farmstay)

ในแหล่งท่องเที่ยวเกษตรแต่ละแห่งจะมีกิจกรรมที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวหลาย ๆ
กิจกรรมแล้วแต่สภาพของการจัดท่องเที่ยวเกษตรแต่ละแห่ง ได้แก่

ประเภทการแสดงสินค้าหรือสาธิต

- แปลงสาธิตพันธุ์พืชสวยงาม และหลากหลาย เช่น กล้วยไม้ ดอกไม้ พืชผัก
และผลไม้ในท้องถิ่นและจากต่างประเทศที่น่าตื่นตาตื่นใจ

- แปลงรวบรวมพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ เช่น พันธุ์กล้วยไม้ พันธุ์พริก พันธุ์มะเขือ
เป็นการรวมพันธุ์จากแหล่งต่าง ๆ ทั่วโลก

- การแสดงขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ทางด้านการเกษตร เช่น การปลูกดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวกับผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต การเลี้ยงไหม การเลี้ยงผึ้ง เป็นต้น

- การแสดงประเพณีวัฒนธรรมด้านการเกษตรในอดีตที่ผ่านมา เช่น การตกกล้า การไถนา การดำนา การเก็บเกี่ยว การซ่อมข้าว หรือดำข้าว การเก็บเกี่ยวพืชผักและแปรรูป การแสดงฝีมือหรือหัตถกรรมต่าง ๆ

- การแสดงอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และวิถีทางการเกษตรของไทยในอดีต

ประเภทให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น

- การเข้าชมสวนเกษตร เช่น สวนไม้ดอก สวนพืชผัก สวนสมุนไพร สวนไม้ผล โดยนักท่องเที่ยวอาจเก็บผลผลิตกินเองจากต้นในสวน หรือการซื้อผลผลิตโดยเลือกเก็บเองได้ มีทั้งความสวยงามความแปลกตาและบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ

- ทำกิจกรรมพื้นบ้านระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน เช่น ชีควาย นั่งเกวียน ไถนา กรีดยาง ยกยอ พายเรือ ทอดแห

ประเภทให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน

- นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านเพื่อศึกษาและสัมผัสกับการใช้ชีวิตของชาวชนบทเกษตร โดยให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่อบอุ่น ปลอดภัย สะอาด สะอาด

ประเภทการอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน

- ฝึกหัดปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการเกษตรในสมัยใหม่ เช่น การปลูกและดูแลรักษาพืช การแปรรูปและเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร ฯลฯ ซึ่งอาจจะมีประกาศนียบัตรให้

- ฝึกหัดปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชาวบ้านชนบท เช่น ศึกษาแมลงที่เป็นประโยชน์ พืชผักพื้นเมืองที่กินได้ การเก็บเห็ดในป่า การทำข้าวเม่า การทำขนมจีน กรทำน้ำตาลจากมะพร้าวและตาลโตนด การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยกระ การนวดแผนโบราณและการอบสมุนไพร กรเผาข้าวหลาม ฯลฯ

ประเภทจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร

- สินค้าอาหารเกษตรแปรรูปที่หลากหลายของกลุ่มบ้านเกษตรกร
- สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองของเกษตรกร
- ของใช้และของที่ระลึกต่าง ๆ
- ผักสด ผลไม้สด ดอกไม้สด
- ต้นพันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์พืชที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวซื้อไปปลูกเอง

- อาหารที่ผลิตและเตรียมในพื้นที่แบบง่าย ๆ แต่สะอาด เช่น ข้าวโพดต้ม ข้าวโพดคั่ว ถั่วต้ม เผือกต้ม มันต้ม อ้อยเคี้ยว ผลไม้สด อาหารบรรจุถุงหรือกล่อง น้ำผัก น้ำผลไม้ ต่าง ๆ

ประเภทให้รู้ทางด้านธุรกิจเกษตร

ในช่วงที่ธุรกิจอื่นประสบปัญหาเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ เช่นในปัจจุบันจะมีนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเดินทางมาเพื่อหาช่องทางในการทำธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนรวดเร็วและเป็นธุรกิจที่ยังก้าวหน้าไปได้เพื่อให้นักท่องเที่ยวในเชิงท่องเที่ยวธุรกิจเกษตรได้สัมผัสพบเห็นดูกิจกรรมของเกษตรกรแล้วอาจจะเกิดแนวคิดในการทำธุรกิจ โดยร่วมลงทุนกับเกษตรกร เช่น ร่วมกับเกษตรกรทำการผลิตเพื่อแปรรูป เพื่อส่งออกและจำหน่ายภายในประเทศ หรือร่วมกันผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ การท่องเที่ยวลักษณะนี้นอกจากจะเอื้ออำนวยผลประโยชน์อย่างสูงให้กับเกษตรกรแล้วยังเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยเหลือภาคเอกชนจากธุรกิจอื่นที่ได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการให้เกษตรกรมีการเตรียมข้อมูลและรายละเอียดเชิงธุรกิจเพื่อการนี้ด้วย

ขั้นตอนการจัดการท่องเที่ยวเกษตรเชิงเกษตร^{๑๕} ไว้ดังนี้

๑. กำหนดกลยุทธ์ด้านการจัดการโดย

๑.๑ ประเมินทรัพยากรที่สามารถใช้ในกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น

- สภาพทรัพยากรธรรมชาติ เกษตรกรรม ฤดูกาลที่มี
- สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่
- ทรัพยากรด้านวัฒนธรรม ประเพณี ฤดูกาลที่มี
- ใครเป็นผู้รับประโยชน์บ้าง

๑.๒ กำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวต้องการ

- จะต้องพัฒนาหรือไม่จะพัฒนาไปถึงระดับใด
- จะจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นอย่างไรให้เกิดผลกระทบน้อย

ที่สุด

- ต้องการจะสื่ออะไรกับผู้มาเยือน
- มีจุดสนใจอะไรเป็นจุดขาย และจะทำเส้นทางเดินอย่างไร

๑.๓ วางแผนกิจกรรมและประเภทของการท่องเที่ยวที่จะจัดบนพื้นที่ เช่น

- ใครจะทำอะไรที่ไหนและอย่างไร
- จะฝึกอบรมชาวบ้านหรือไม่
- จะจัดสื่อความหมายอะไรบ้าน
- จะใช้สถานที่ใดเป็นศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว
- จะพัฒนาหัตถกรรมของที่ระลึกอะไร

^{๑๕} นำชัย ทนุผล, รายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่, ๒๕๔๓.

- จะหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากที่ไหน

สื่อความหมาย นิทรรศการ รูปแบบแผนผังเส้นทางเดินผ่านพับ ใบปลิว คู่มือการเดินทางในหมู่บ้าน ป้ายสื่อความหมาย

๒. กำหนดโครงสร้างอัตราค่าบริการและเงินกองทุน

- ค่ามัคคุเทศก์
- ค่าอาหาร/ที่พักแรม
- ต้อนรับ/ขนส่ง
- บรรยายสื่อความหมาย

๓. ร่วมงานกับบริษัทนำเที่ยว ควรเลือกบริษัทนำเที่ยวประเภทมุ่งผลกำไร แต่พยายามจัดรูปแบบนำเที่ยวให้เกิดผลกระทบน้อย และจะบริจาคผลกำไรให้กับกิจกรรมอนุรักษ์ของท้องถิ่น

๔. การร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นโดย Creating Stakeholders ซึ่งอาจเป็นลักษณะ Individually or a part of organization ให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อาจจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือองค์กรบริหารของชาวบ้าน เพื่อกำหนด

- กิจกรรมประเภทการท่องเที่ยว
 - การบริการ อาหาร มัคคุเทศก์ การบริการต้อนรับให้ข้อมูล การแสดงโชว์
- การจัดที่พักแรมแบบ Homestay การขายของที่ระลึก
- Carrying Capacity ของชุมชนอย่างเหมาะสม

๒.๒ แนวคิดทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๒.๑ ความเป็นมาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยได้ทรงชี้แนะแนวทางดำรงชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยให้อยู่อย่างพอมีกินและสงบสุข ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้พระราชทานพระราชดำรัสในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ ถึงผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงวิถีแห่งเศรษฐกิจสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมทั่วโลก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเตือนให้พสกนิกรระมัดระวัง ประหยัด และระคับประคองตนเองให้อยู่รอดและก้าวหน้า^{๑๖}

สำหรับพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่สำคัญๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๗} มีรายละเอียดดังนี้คือ

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพออยู่พอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน

^{๑๖} ศิรินา ปวโรฬารวิทยา, ปรัชญาใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์เศรษฐกิจพอเพียง ๑๐๐ นวัตกรรมชั้นนำในการดำเนินธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียง. (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๔.

^{๑๗} อ่างอิงแล้ว, เศรษฐศาสตร์ธรรมมิกราชา. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐, หน้า ๑๘-๒๒.

โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้
พื้นฐานความมั่นคง พร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างเสริม
เจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงต่อไป...”

พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานแก่นิสิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗

“คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทย
เซedyว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่มีสมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมี
ความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้ง
จิตอธิฐาน ตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกินใช้ว่าจะ
รุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับ
ประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกิน นี้ได้เราก็จะยอดเยี่ยมได้...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๔ ธันวาคม ๒๕๑๗
ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

สิ่งที่สำคัญที่ต้องเน้นย้ำในที่นี้ก็คือ แนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยผ่านคำ
สำคัญ คือ พออยู่พอกิน มีที่มาจากประสบการณ์ของการปฏิบัติการที่เป็นจริงในสังคมไทยเราเอง โดย
ผ่านโครงการพระราชดำริทั้งหลาย ดังนั้น โครงการพระราชดำริทั้งหลายจึงเปรียบเสมือนเป็นฐาน
สำคัญของห้องทดลองขนาดใหญ่ (laboratory) ของการปฏิบัติการการพัฒนาแนวเศรษฐกิจพอเพียง
โดยมิใช่เป็นการพัฒนาที่เริ่มต้นจากแนวคิดที่มาจากหนังสือตำราหรือประสบการณ์การพัฒนาของ
ต่างประเทศ ทั้งนี้วิสัยทัศน์เรื่อง พออยู่พอกิน ถือเป็นเศรษฐกิจขั้นรากฐานเบื้องต้นที่สำคัญที่สุด ซึ่ง
จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความมั่นคงแข็งแรงเพื่อเป็นฐานและเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการ
พัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจต่อไปในอนาคต

พระอัจฉริยภาพเช่นนี้ในด้านหนึ่งน่าจะสะท้อนให้เห็นเป็นอย่างดีถึงความเอา
พระราชหฤทัยใส่ดูแลทุกข์สุขของพสกนิกรชาวไทยอย่างต่อเนื่องยาวนาน และในอีกด้านหนึ่งก็คือ
ความเข้าใจพระราชหฤทัยในขั้นตอนของการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) โดยมี
รากฐานอยู่ที่ความพอเพียง (พออยู่พอกิน) ซึ่งได้ส่งผลให้เกิดเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญคือ แนวคิดเศรษฐกิจ
พอเพียงในเวลาต่อมาสิ่งนี้เกิดจากการถอดบทเรียนจากประสบการณ์การปฏิบัติการจริงและได้สรุป
ออกมาเป็นแนวคิดในท้ายที่สุดนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่ารัฐบาลโดยเฉพาะ ผู้นำประเทศและสังคมไทยจะไม่ได้
ให้ความสำคัญกับแนวคิดนี้ที่ปรากฏอยู่ตามพระราชดำรัสต่างกรรมต่างวาระของพระองค์ท่าน โดยยัง

ถือเอาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาต่อไป และด้วยเหตุนี้เอง ยี่สิบปีที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศก็ยิ่งห่างจาก “การพึ่งพาตนเอง” มากขึ้นทุกขณะทุกมิติแล้ว ทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นตลาดเพื่อการส่งออก เงินทุน และเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ฯลฯ จนในที่สุดเกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่แตกในกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๐

ควรระลึกด้วยว่า วิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่แตกของไทยในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และได้ลุกลามไปสู่ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียและที่อื่น ๆ ในโลก แต่ในอีกด้านหนึ่งของเหตุการณ์นี้ก็เท่ากับเป็นการพิสูจน์ยืนยันถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่านฯ ที่ได้ทรงเคยเตือนสติแก่ผู้นำประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ แล้ว แต่พระองค์ต้องทรงอดทนรอด้วยความอดสาหะถึง ๒๓ ปีที่จะได้มีโอกาสประกาศแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง ถือได้ว่าเป็น คำประกาศ (manifesto) เพื่อวางรากฐานให้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีพื้นที่ทางความคิดในสังคมไทยอย่างมั่นคงสืบต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อมาได้มีการบรรจุแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนี้เอาไว้ในนโยบายของรัฐบาลของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์

อาจกล่าวได้ว่าในรอบสี่ปีทศวรรษของการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยจนถึงวิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่แตกในกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้เปิดโอกาสให้กระแสแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการกล่าวขวัญถึงมากที่สุด นับจากคนชั้นสูงสุดของสังคมถึงคนชั้นล่างสุดก็ว่าได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานไว้ในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ณ ศาลาดุสิดาลัย จะมีความหมายที่ยิ่งใหญ่ในการให้สติแก่บรรดาผู้คนที่กำลังตกอยู่ในท่ามกลางทุกข์ภัยทางเศรษฐกิจอย่างมาก โดยการพยายามเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส และในขณะเดียวกันพระองค์ก็ทรงใช้วิกฤตินี้เปิดทางให้กับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วยสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ โดยได้พระราชทานกระแสพระราชดำรัสบางตอนที่สำคัญเกี่ยวกับแนวเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

“ทำไมวิกฤติการณ์เกิดขึ้นได้ เราเป็นเมืองอุดมสมบูรณ์ และเราก็ได้ชื่อว่า กำลังก้าวหน้าไปสู่เมืองที่เปิดมหาอำนาจทางการค้า ความจริง วิกฤติการณ์นี้เห็นมาแล้ว แต่ไม่รู้ตัวมา ๔๐ กว่าปี”

“การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกินและมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน”

“ถ้าเราทำแบบที่ไหนทำได้ แบบเศรษฐกิจพอเพียงกับตัวเอง เราก็อยู่ได้ไม่ต้องเดือนร้อนอย่างทุกวันนี้”

“การแก้ไขวิกฤติการณ์...มันต้องถอยหลังเข้าคลอง จะต้องอยู่อย่างระมัดระวัง แล้วต้องกลับไปทำกิจการที่อาจจะไม่ค่อยซับซ้อนนัก... มีความจำเป็นที่จะถอยหลังเพื่อจะก้าวต่อไป”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ถือได้ว่ากระแสพระราชดำรัสในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียงนั้น นับเป็น การเปลี่ยนกระบวนทัศน์(paradigm shift) เกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาของไทยครั้งที่สำคัญยิ่งที่สุดในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยนับจากช่วงหลัง

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในครั้งนี้นำได้รับการตอบสนองอย่างดียิ่งจากประชาชนและหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้มีการการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อแปรแนวพระราชดำริเป็นการกระทำที่เป็นรูปธรรมต่อไป

สำหรับในแวดวงวิชาการเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐศาสตร์ก็มีการสนองตอบพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอย่างคึกคัก อย่างไรก็ตาม การที่จะเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาของกระแสพระราชดำรัสข้างต้นนั้น อาจจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการทบทวนกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในรอบสี่ทศวรรษที่ผ่านมาประกอบด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลด้านลบ อาทิความยากจนในประเทศ ความแตกต่างทางรายได้และทรัพย์สิน คุณภาพชีวิตปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ เป็นต้น

และที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ ในส่วนของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้น พระองค์ท่านได้มีการพัฒนาแนวคิดนี้ไปอย่างมากและด้วยความเชื่อมั่นเมื่อเปรียบเทียบกับในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ถึงขนาดมีข้อเสนอให้ระบบเศรษฐกิจไทยที่เป็นอยู่ “ถอยหลังเข้าคลอง” ซึ่งก็คือ การหันกลับไปสู่การสร้างรากฐานที่มั่นคงแข็งแรงเสียก่อน ด้วยการก้าวกระโดดถอยหลังครั้งยิ่งใหญ่ (A Great Leap Backward) อันจะเป็นหลักประกันสำหรับป้องกันการเกิดวิกฤติขึ้น

ในปีต่อมาวโรกาสเดียวกัน คือวันเฉลิมพระชนมพรรษาตรัสถึงเศรษฐกิจพอเพียงอีกครั้งเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ ความตอนหนึ่งว่า^{๑๘}

“คำว่าพอเพียงมีความอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้นแต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี้ในสาละวันเมื่อเท่าไร ๒๐-๒๔ ปี เมื่อปี ๒๕๑๗ ถึง ๒๕๔๑ นี่ก็ ๒๔ ปีใช้ไหม

วันนั้นได้พูดว่าเราควรจะมีปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเองถ้าแต่ละคนมีพอกินก็ใช้ได้ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้นก็เริ่มจะไม่พอมีพอกิน บางคนก็มีมากบางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน มาสมัยนั้นจะไม่มีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่ามีความอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอแม้บางอย่างจะฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุขถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติอันนี้ก็หมายความว่าอีกอย่างของเศรษฐกิจหรือระบบพอเพียง

เมื่อปีที่แล้วตอนที่พูดพอเพียง แปลในใจแล้วก็ได้พูดออกมาด้วยว่าจะแปลเป็น Self-Sufficiency (พึ่งตนเอง) ถึงได้บอกว่าพอเพียงแก่ตนเอง แต่ความจริงเศรษฐกิจพอเพียงนี้กว้างขวางกว่า Self-Sufficiency นั้นหมายความว่าผลดีอะไรมีพอที่จะใช้ไม่ต้องไปขอของคนอื่นอยู่ได้ด้วยตนเอง

บางคนแปลจากภาษาฝรั่งว่าให้ยืนบนขาตัวเอง คำว่ายืนบนขาตัวเองนี้มีคนบางคนพูดว่าชอบกล ใครจะมายืนบนขาคนอื่น มายืนบนขาเราเราก็โกรธ แต่ตัวเองยืนบนขาตัวเองก็ต้องเสียหลักหกล้มหรือล้มลง อันนี้ก็เป็นความคิดที่อาจจะเฟื่องไปหน่อย แต่ว่าเป็นตามที่เขาเรียกว่ายืน

^{๑๘} รงค์ ประพันธ์วงศ์, เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. (กรุงเทพมหานคร : เอลโล่การพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๒๘

บนขาของตัวเองหมายความว่าสองขาของเรายืนบนพื้นให้อยู่ได้ไม่หกล้ม ไม่ต้องไปขอยืมขาของคนอื่นมาใช้สำหรับยืน แต่พอเพียงนี้มีความหมายกว้างยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอ ดังนั้นเองคนเราถ้าพอในความเหมาะสมก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าเศรษฐกิจพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุขพอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่นต้องให้พอประมาณตามอัตภาพพูดจาก็พอเพียงทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง

ทางความคิดก็เหมือนกัน ไม่ใช่ทางกายเท่านั้น ถ้ามีใครมีความคิดอย่างหนึ่ง และต้องการบังคับให้คนอื่นคิดอย่างเดียวกับตัว ซึ่งอาจจะเป็นความคิดที่ไม่ถูกก็ไม่สมควรทำ ปฏิบัติอย่างนี้ไม่ใช่การปฏิบัติแบบพอเพียงความพอเพียงในความคิดก็คือแสดงความคิดของตัวเอง ความเห็นของตัวเองและปล่อยให้คนอื่นพูดบ้างและมาพิจารณาว่าที่เขาพูดกับที่เราพูดอันไหนพอเพียง อันไหนเข้าเรื่อง ถ้าไม่เข้าเรื่องก็แก้ไขเพราะว่าถ้าพูดกันโดยไม่ไม่รู้เรื่องกันก็จะกลายเป็นการทะเลาะกัน เสียหายแก่ผู้ที่เป็นตัวละครทั้งสองคน ถ้าเป็นหมูก็กเลยเป็นการตีกันอย่างรุนแรงได้ ซึ่งจะทำให้คนอื่นมากเดือดร้อน ฉะนั้นความพอเพียงนี้แปลว่า ความพอประมาณ และความมีเหตุผลที่พูดอย่างนี้ก็เพราะต้องอธิบายคำว่าพอเพียงที่คนไม่เข้าใจเมื่อปีที่แล้ว”

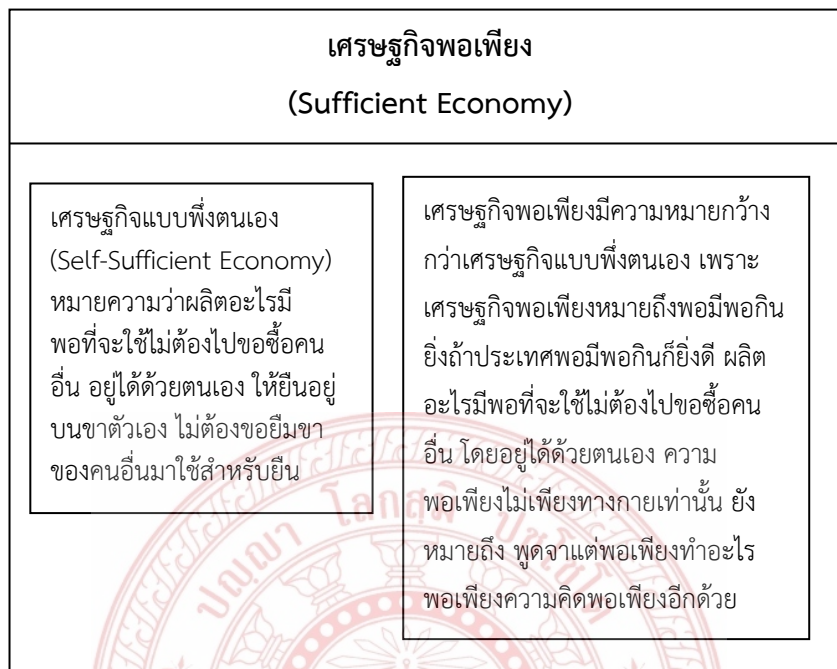
พระราชดำรัสข้างต้น พอสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง พอมีพอกิน ยิ่งถ้าประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี คำว่าพอเพียง ต่างจาก Self-Sufficiency (พึ่งตนเอง) แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่า คือ ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น โดยอยู่ได้ด้วยตนเอง ความพอเพียงไม่เพียงแต่ทางกายเท่านั้น ยังหมายถึงพูดจาพอเพียง ทำอะไรพอเพียงความคิดพอเพียงอีกด้วย

เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น พระราชดำรัสวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ วโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวจากข้อความบางตอนว่า “เศรษฐกิจแบบค้าขาย” ภาษาฝรั่งเขาเรียก Trade Economy ไม่ใช่แบบพอเพียงซึ่งฝรั่งเรียกว่า Self-Sufficiency Economy ถ้าเราทำแบบที่ไทยทำได้คือ เศรษฐกิจพอเพียงกับตัวเอง เราก็อยู่ไม่ต้องเดือดร้อน

ถ้าสามารถจะเปลี่ยนแปลงให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงไม่ต้องทั้งหมด แม้ไม่ถึงครึ่งอาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็สามารถที่จะอยู่ได้ การแก้ไขจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยบางคนใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่บัดนี้ก็จะสามารถที่จะแก้ไขได้”

ทั้งนี้ข้อมูลเกี่ยวกับ Self-Sufficiency Economy หรือ Sufficiency Economy ดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาสังเคราะห์สรุปเป็นภาพองค์ประกอบ ๕ ได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ ๑: ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพึ่งตนเองกับเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๒.๒ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๒๕ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ^{๑๙}

๑. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันดีพอสมควรต่อกรณีผลกระทบใดๆ^{๒๐}

๒. กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย เป็นปรัชญาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบมีลักษณะพลวัตร เป็นปรัชญามุ่งทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตในแต่ละ

^{๑๙} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๐) สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๗, หน้า ๓๓.

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔.

ช่วงเวลาเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนาและอาจกล่าวได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการพิจารณาและวิเคราะห์สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลง^{๒๑}

๓. คุณลักษณะ เป็นแนวทางดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐ แนวคิดทางสายกลางเป็นหัวใจสำคัญของปรัชญาที่นำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ ไม่ใช่การปิดประเทศอย่างสิ้นเชิง แต่ก็ไม่ใช่เปิดเสรีอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการเตรียมความพร้อมของคนและสังคมในการเข้าสู่กลไกตลาด ไม่ใช่การอยู่อย่างโดดเดี่ยว หรือพึ่งพิงภายนอกหรือคนอื่นทั้งหมดทางสายใน ที่นี้ หมายถึงวิธีการ(Means) หรือการกระทำที่พอประมาณ บนพื้นฐานของควมมีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกัน^{๒๒}

๔. คำนิยาม ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ควมมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะ พร้อมๆ กัน ประกอบด้วย^{๒๓}

๔.๑ ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึงความพอดีที่ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไปในมิติต่างๆ ของการกระทำ

๔.๒ ควมมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณในมิติต่าง ๆ นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุ ปัจจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องตลอดจน ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

๔.๓ การมีภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควร (Self-Immunity System) เพื่อเตรียมความพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น มีใช่แต่จะคำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบันเท่านั้น แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ภายใต้ข้อจำกัดของความรู้ที่มีอยู่

๕. เงื่อนไข มีดังนี้

๕.๑ เงื่อนไขรอบความรู้ (Knowledge) ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับพอเพียงต้องอาศัย ความรอบรู้ เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน ความรอบคอบ คือสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาการต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันประกอบการวางแผน ก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน และความระมัดระวัง คือ ควมมีสติในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาการต่างๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ

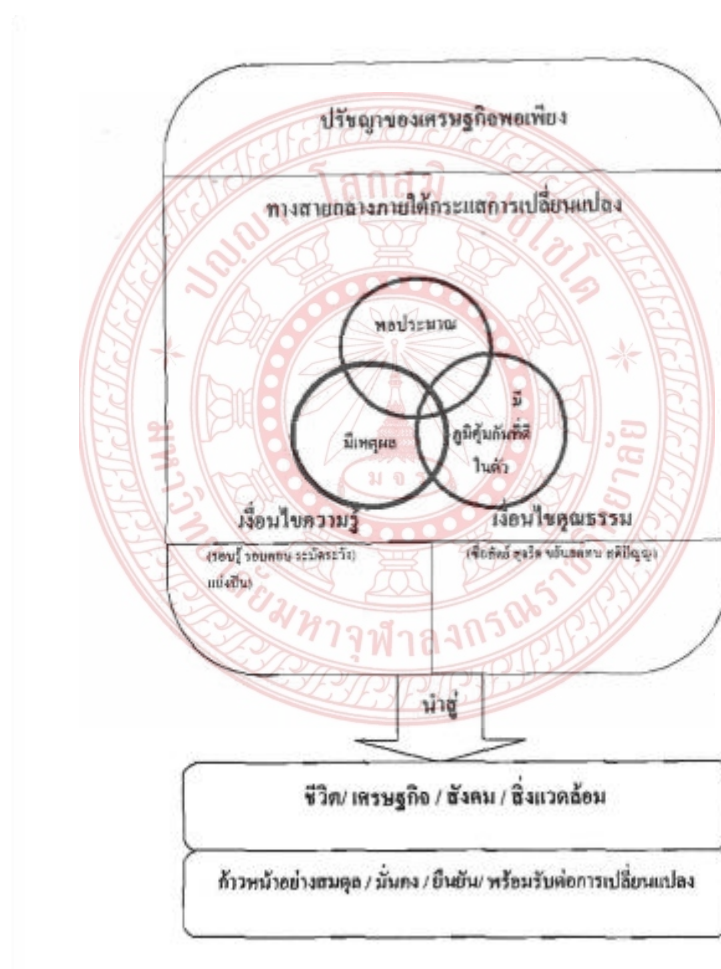
^{๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖-๓๗.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘-๓๙.

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๙-๔๑.

๕.๒ เจื่อนใจคุณธรรม (Morality) จะต้องเสริมสร้างใน ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ/ปัญญา โดยเน้นความรู้คู่คุณธรรม กล่าวคือ ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสมและด้านการกระทำ หรือแนวทางการดำเนินชีวิต โดยเน้นความอดทน ความเพียร สติ ปัญญา และความรอบคอบ โดยเมื่อรวมเจื่อนใจทั้ง ๒ ประการแล้วอาจเรียกได้ว่า ก่อให้เกิดสติปัญญาในการดำรงชีวิต ซึ่งจากความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้นสามารถสรุปสาระสำคัญแสดงในภาพประกอบ ๒ ดังนี้

ภาพประกอบที่ ๒: สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่

๖. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้จะทำให้เกิดทั้งวิถีการพัฒนาที่สมดุลและพร้อมรับการต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม และความรู้/เทคโนโลยี สำหรับแนวทางปฏิบัติ ๗ ขั้นสู่วิถีเศรษฐกิจ

พอเพียง มีดังนี้^{๒๔} คือ การจับประเด็นปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การกำหนดขอบเขต เป้าหมายในการแก้ปัญหา การกำหนดแผนปฏิบัติ การดำรงความมุ่งหมาย การใช้ความอดทน อดกลั้นและอดออม และการสรุปประเมินผล

๗. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสิ่งแวดล้อม นับตั้งแต่มีการเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเป็นจำนวนมาก งานวิจัยส่วนใหญ่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มีจุดหมายเพื่อวิเคราะห์ความหมายของแนวคิดหรือเป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับชุมชนที่มีการปฏิบัติการแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งโดยมากจะเน้นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม แต่ไม่ค่อยจะพิจารณามิติทางสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติเท่าใดนัก ผลจากการสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงชี้ให้เห็นถึงเงื่อนไขฐานทุนเพื่อการผลิต ที่สำคัญความรู้เรื่องระบบนิเวศในชุมชนและความสัมพันธ์มนุษย์กับระบบนิเวศแบบเกื้อกูลยืนยันว่าถ้าไม่ให้ความสำคัญแก่สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงไม่อาจเกิดขึ้นได้^{๒๕}

๒.๒.๓ จุดเน้นของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จุดเน้นของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง^{๒๖} มีดังนี้

๑) เน้นให้คนเข้าใจลักษณะพื้นฐานทางสังคมว่า “ความเปลี่ยนแปลง” คือความจริงแท้ทางสังคมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถือว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจลักษณะของสังคม ดังนั้น คนในสังคมจึงต้องรู้จักมองโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างเป็นระบบ ต้องไม่มองโลกอย่างหยุดนิ่งตายตัว ต้องเข้าใจว่าทุกอย่างล้วนอยู่ภายใต้พลังพลวัตการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีตรรกะของเหตุและผลที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

๒) เน้นการสร้างความพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือเมื่อมองโลกในเชิงพลวัตแล้วคนก็จะต้องหันกลับมาถามทบทวนตัวเองว่าจะเตรียมพร้อมตนเอง ครอบครัวยุคนองครและประเทศชาติ ให้สามารถรองรับเข้ากับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ไม่ได้ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ประเด็นสำคัญกลับอยู่ที่ว่าจะปรับตัวเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันและมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสเหล่านั้นอย่างไร

๓) เน้นการสร้างสมดุล มั่นคง และความยั่งยืนระยะยาว กล่าวคือ ในการที่จะปรับตัวให้พร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้หลักสำคัญในการเตรียมความพร้อมนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่มองเพียงแค่การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือการเอาตัวรอดได้ในระยะสั้นๆ หรือการแก้ปัญหาใหญ่แต่ตัวเองเอาตัวรอดได้ แต่ไปสร้างความเสียหายให้กับภาคส่วนอื่น หลัก

^{๒๔} สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, แนวทางปฏิบัติ ๗ ขั้น สู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง : จากแนวปฏิบัติสู่แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง. (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิวิถีสุข, ๒๕๔๙), หน้า ๒๕-๒๙.

^{๒๕} อภิชาติ พันธเสน. สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๔๙), หน้า ๑๖๓

^{๒๖} ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๒๙๗-๒๙๘.

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นเรื่องของการมองการณ์โลก การเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และการมีชีวิตที่ดีร่วมกันในระยะยาว

๔) เน้นความพอดี พอประมาณ รู้จักตนเอง รู้จักบริบท ในการที่จะทำให้สังคม ชุมชนองค์กรมีความสมดุลยั่งยืนระยะยาว คนในสังคมจะต้อง “รู้เรา รู้เขา” คือรู้จักตนเอง รู้จัก รากเหง้าประวัติศาสตร์ รู้ศักยภาพ ความสามารถ จุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง และรู้จักวิเคราะห์ บริบท/สภาพแวดล้อมแห่งการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน รวมทั้งรู้จักทำความเข้าใจสังคม/ชุมชน/องค์กร ของเราควรจะอยู่ ณ จุดใด สิ่งที่เราควรหลีกเลี่ยงก็คือ การทำอะไรที่สุดโต่งทั้งในทางบวกและทางลบ เช่น การทำอะไรที่เกินความสามารถ เกินศักยภาพและขีดรากเหง้าทางสังคม หรือการทำอะไรที่ต่ำกว่าความสามารถ ศักยภาพและความเป็นจริงของตนเอง เป็นต้น

๕) เน้นการมีความรู้ และความมีคุณธรรม คนที่รู้จักตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อมและ รู้จักการประมาณตนเองนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้และมีธรรมะอยู่ในจิตใจ เงื่อนไขสำคัญที่หลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยึดถือว่าเป็นหัวใจสำคัญก็คือ การที่คนในสังคม/ชุมชน/องค์กรจะต้องใช้ ชีวิตและทำงานอยู่บนพื้นฐานของความรู้ การมีสติปัญญา และการหมั่นเรียนรู้ แสวงหาความรู้ อย่าง ต่อเนื่อง มากกว่าการใช้แต่อารมณ์ ความรู้สึกและอคติเดิมๆ ในการตัดสินใจ รวมทั้งคนในสังคม/ ชุมชน/องค์กรจะต้องมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานของจิตใจ เช่น มีความ پاکเพียร อุตสาหะ มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีสัมมาอาชวะ มีธรรมะในจิตใจ มีความสามัคคี เป็นต้น

๖) เน้นการพึ่งตนเองการพึ่งพิงอิงกัน และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป้าประสงค์สำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือทำให้คน/ครอบครัว/ชุมชน/องค์กร/ สังคมสามารถที่จะยืนหยัดบนขาของตนเอง “การพึ่งตนเองได้” คือหัวใจสำคัญแต่การพึ่งตนเองได้มีได้ หมายความว่า จะใช้ชีวิตแบบปัจเจกชนนิยม ตัวใครตัวมัน ตัดขาดความสัมพันธ์จากโลกภายนอก หลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริม “การพึ่งตนเองแบบยั่งยืน” กล่าวคือการรู้จักสร้าง ความสัมพันธ์ ร่วมมือช่วยเหลือ แบ่งปัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ส่งเสริมให้คนเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตน (Self-Interest) เป็นที่ตั้ง แต่ให้คุณค่า อย่างยิ่งกับการสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมของคนให้รู้จักรับผิดชอบและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (Collective Interest) เพราะประโยชน์ส่วนรวมคือสิ่งที่สร้างความสงบ สันติและความผาสุกของ ทุกคนในสังคมในระยะยาว

๒.๒.๔ ระดับเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงมีแนวคิดการตัดสินใจอยู่ที่ความสมดุลและความไม่ประมาทโดย คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน โดยมีฐานความรู้และคุณธรรมเป็น องค์ประกอบ หลักเศรษฐกิจพอเพียงมี ๓ ระดับ^{๒๗} ดังนี้

^{๒๗} ศิรินา ปวโรฬารวิทยา, ปรัชญาใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์เศรษฐกิจพอเพียง ๑๐๐ นวัตกรรมชั้นนำในการ ดำเนินธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียง. (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๖.

๑) เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน หมายถึงการดำรงชีวิตของบุคคล หรือกลุ่มคน หรือชุมชนที่เล็กที่สุด เน้นการดำรงชีพด้วยการพึ่งตนเอง รู้จักทำงานให้เหมาะกับการดำรงชีพในโลก และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๒) เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือ การเปลี่ยนแปลง ร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันเพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมให้เจริญก้าวหน้า เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าคือพื้นฐานของการทำธุรกิจอย่างมีความรู้และคุณธรรม

๓) เศรษฐกิจพอเพียงระดับเครือข่าย คือ เศรษฐกิจในระดับมหภาค หรือเศรษฐกิจของประเทศของจังหวัด ของอำเภอ ฯลฯ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจของกลุ่มคนขนาดใหญ่ และเน้นเศรษฐกิจของคนส่วนมาก ซึ่งมีมาตรฐานการวัดที่แตกต่างกันแต่ละระดับ

นอกจากนี้ยังมีการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทุกระดับซึ่งได้จัดแบ่งตามระดับของชุมชนออกเป็น ๓ ระดับ^{๒๘} ดังนี้

๑) ระดับบุคคลและครอบครัว การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งแก้ปัญหาเพื่อสนองความเหมาะสมพื้นฐานของครอบครัว เช่น สำหรับเกษตรกร มีการขายเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่สามารถผลิตเองได้ เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับครอบครัว เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดแต่ในระยะแรก อาจจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก เช่น รัฐบาล

สำหรับการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กระทำได้ ดังนี้

๑.๑ ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัส ที่ว่า “...ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”

๑.๒ ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัส ที่ว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพ ชอบเป็นหลักสำคัญ...”

๑.๓ ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง ดังอดีต ดังพระราชดำรัส ที่ว่า “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนา และการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดเบียนจากผู้อื่น...”

๑.๔ ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก โดยต้องขวนขวาย ใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกิน เป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...”

^{๒๘} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง.

๑.๕ ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป สาเหตุของปัญหาและเกิดวิกฤตในประเทศไทยสืบเนื่องมาจากมีบุคคลจำนวนมากมีใช้น้อยที่ดำเนินการ โดยปราศจากละอายต่อแผ่นดินดังพระราโชวาท ที่ว่า “...พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัวทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวเองอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น ให้่องงามสมบูรณ์ขึ้น...”

๒) ระดับชุมชนและหน่วยงาน เป็นการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า โดยสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย เริ่มต้นจากความพอเพียงขั้นพื้นฐานในระดับครอบครัวหรือหน่วยงานเป็นเบื้องต้น แล้วรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามความสามารถ

๓) ระดับชาติหรือประเทศ เป็นการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญาเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี ประสพการณ์ เน้นการแบ่งปัน และช่วยเหลือกัน

๒.๒.๕ ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง^{๒๙} ดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป”

กล่าวโดยสรุป ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญดังนี้

๕.๑ เป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิตของแต่ละคน ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ตั้งตนได้ในทางเศรษฐกิจ อย่างในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์

๕.๒ เป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม ทำให้สังคมมีความปกติสุข ไม่เบียดเบียนกัน มีความเมตตาเอื้ออาทรต่อกัน ไม่มีการขัดแย้ง แตกแยกความสามัคคี

๕.๓ เป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศชาติ ทำให้การบริหารประเทศ มีความโปร่งใส ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน มีการใช้อำนาจที่เป็นธรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน

^{๒๙} สมพร เทพลีธา, การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของศาสนาและวัฒนธรรม. (กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์.๒๕๕๐), หน้า ๔๕-๕๐.

๒.๓ แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน^{๓๐}

๒.๓.๑ แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐบาลหลายแห่ง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ตั้งแต่การสำรวจเบื้องต้น การจัดทำแผนหลัก และการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นส่วนสำคัญให้การดำเนินการต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวไปสู่จุดหมาย มีการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยการเพิ่มบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น ซึ่งก็หมายความว่าประชาชนสามารถกำหนดแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาของรัฐที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมองค์กรชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการ จึงจำเป็นต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในการศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

๑) รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นแนวคิดของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น หรือเป็นความพยายามที่จะได้มีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจากส่วนล่างขึ้นสู่ส่วนบน ทั้งนี้เพราะชุมชนท้องถิ่นคือผู้รู้ปัญหาและความต้องการของตนเองดีกว่าผู้อื่น หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ความรู้ความเข้าใจและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อได้มีการเรียนรู้ร่วมกันและตัดสินใจร่วมกัน จึงมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอยู่หลายรูปแบบแต่ที่นิยมกันมีอยู่ ๓ รูปแบบคือ

รูปแบบที่ ๑ การชักชวนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รูปแบบนี้รัฐบาลจะเป็นผู้วางนโยบายและวางแผนโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำโครงการท่องเที่ยวเลย แต่จะถูกชักชวนจากรัฐบาลให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการท่องเที่ยว

รูปแบบที่ ๒ การให้องค์กรชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองสำหรับวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งรูปแบบนี้รัฐบาลและตัวแทนขององค์กรชุมชนท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แม้ว่าในความเป็นจริงการริเริ่ม

^{๓๐} สุริยา สัมจันทร์, การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นแบบโดยองค์กรท้องถิ่นและกลุ่มผู้เลี้ยงปลาในกระชังชุมชน หมู่ ๔ ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัด อุดรดิตถ์. (พิษณุโลก : สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, ๒๕๔๙).

โครงการท่องเที่ยวจะมาจากรัฐบาลกลางก็ตาม แต่องค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมตัดสินใจและเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาลได้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นให้มากที่สุด ซึ่งผลสุดท้ายของการเจรจาท่อนั้นรัฐบาลมักเป็นผู้ยอมโอนอ่อนผ่อนตามเสียงขององค์กรชุมชนท้องถิ่น เพื่อมิให้เกิดการขัดแย้งกับชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบนี้้องค์กรชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีศักยภาพสูงและมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นตนเองให้มากที่สุด

รูปแบบที่ ๓ การให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วยตนเอง รูปแบบนี้ชุมชนท้องถิ่นจะเป็นผู้จัดการควบคุมและวางแผนพัฒนาการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวด้วยตนเองอย่างสิ้นเชิง นับเป็นรูปแบบของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึ่งตนเองอย่างแท้จริง โดยไม่อาศัยความคิดริเริ่มและชักจูงจากบุคคลภายนอกหรือรัฐบาลเลย ประชาชนหรือองค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตลอดจนการติดตามประเมินผลสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวด้วยตนเอง รูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่แก่ชุมชนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ แต่ชุมชนท้องถิ่นต้องมีความพร้อมและประสิทธิภาพสูง

๒) วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนับเป็นรูปแบบที่สร้างโอกาสให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม วิธีการทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถกระทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้คือ

วิธีการที่ ๑ การร่วมประชุมวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการร่วมอภิปรายปัญหาของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ ๒ การให้คำปรึกษาในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการท่องเที่ยว เพื่อให้ความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ ๓ การสำรวจความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

วิธีการที่ ๔ การประสานงานร่วมกันในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนกลุ่มเข้าไปร่วมงานบริหารหรือการจัดการหรือร่วมในคณะกรรมการที่ปรึกษาจากฝ่ายประชาชนในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

วิธีการที่ ๕ การไต่สวนสาธารณะในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการไต่สวนข้อมูลจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ก่อนที่รัฐบาลจะตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

วิธีการที่ ๖ การออกเสียงประชามติโดยตรงในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการตอบคำถามของรัฐบาลโดยให้ประชาชนทุกคนในสังคมออกความคิดเห็นโดยตรงต่อรัฐบาล และให้ทุกคนในสังคมเป็นผู้ตัดสินใจแทนรัฐบาลในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

๒.๓.๒ แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการให้โอกาสแก่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน ในการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเจ้าหน้าที่หรือนักวางแผน มีการเรียนรู้ร่วมกันและเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องฝึกฟังความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนกำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรัก ความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทุกขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาทางการท่องเที่ยวและสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นรวมถึงตลอดถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย

ขั้นตอนที่ ๒ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตั้งแต่ร่วมกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชนท้องถิ่นและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้ด้วย

ขั้นตอนที่ ๓ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด

ขั้นตอนที่ ๔ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวตามขีดความสามารถของตนเองหรืออาจร่วมลงทุนในรูปสหกรณ์ได้

ขั้นตอนที่ ๕ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ ๖ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทิศทางที่ถูกต้องควรให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีความสามารถในการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่การเพิ่มทักษะในการจัดการและประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก โดยเริ่มจากการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของท้องถิ่นตน การเตรียมการจัดการวางแผน การควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวและการได้รับประโยชน์จากการให้บริการ ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ถ้าหากชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมหรือมีอำนาจเพียงพอในการร่วมควบคุมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาคนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ฉะนั้นการเข้ามีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องให้มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอันเป็นการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนมรดกบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบที่ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่นการให้ข้อมูลท้องถิ่นที่ถูกต้อง การให้บริการที่พัก อาหาร การขายสินค้าที่ระลึก การให้บริการมัคคุเทศก์ การรับจ้างในธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ระดับท้องถิ่น การส่งเสริมพัฒนาอาชีพ เป็นต้น ทิศทางการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องมุ่งสู่การร่วมมือในการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามกรอบและลักษณะแห่งการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทุกระดับดังต่อไปนี้คือ

๑) ระดับนโยบาย จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นรับทราบนโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

๒) ระดับแผนงานหรือโครงการ จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจแผนงานหรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างชัดเจน

๓) ระดับปฏิบัติ จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจแผนปฏิบัติ แนวทางและวิธีการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จนสามารถให้ความร่วมมือและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยมีการแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ จนกว่าจะมั่นใจได้ว่าสมาชิกชุมชนท้องถิ่นทุกคนได้ดำเนินการอย่างถูกทิศทางแล้ว

๔) ระดับการประเมินผล จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจในการติดตามผลปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จนสามารถประเมินผลได้อย่างถูกต้องและมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อภิรมย์ พรหมจรรยา คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบูลย์ทวี (๒๕๕๖) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาชุมชนเกาะมะพร้าว จังหวัดภูเก็ต พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่กระตุ้นให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ และจะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้โดยชุมชนพิจารณาจากสิ่งที่มีอยู่มีนักท่องเที่ยวเป็นพื้นฐาน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่แท้จริงที่นักท่องเที่ยวสามารถได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนบทที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวชายทะเลทั่วไปของจังหวัดภูเก็ต

ราเมศร์ พรหมชาติ (๒๕๕๕) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริหาร

ท่องเที่ยว และด้านการตลาดการท่องเที่ยวในระดับน้อย ในทุกขั้นตอน การศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ประชาชนที่มีอายุและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพ ระดับการศึกษาและความแตกต่างในภูมิสำเนา มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์ (๒๕๔๕) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและสาเหตุ การวางแผน แผนฟื้นฟู การดำเนินกิจกรรม การปฏิบัติงานฟื้นฟูและการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อร้านค้าหรือสถานบริการ สื่อมวลชน นักท่องเที่ยวและส่วนราชการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันแก้ไขโดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนา ๕ ปี ของจังหวัดและท้องถิ่น

วรพล วัฒนเหลื่องอรุณ (๒๕๔๔) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญาชาวบ้าน: กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า หมู่บ้านห้วยอีค่างเป็นหมู่บ้านของชาวกระเหรี่ยงสะกอที่มีความเข้มแข็งในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม มีความเชื่อ พิธีกรรมและภูมิปัญญาเกี่ยวกับน้ำ เพื่อการทำเกษตรในแบบยังชีพ และเศรษฐกิจ ที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืนได้ แต่ธุรกิจนำเที่ยวในเขตพื้นที่ตำบลแม่วิน ส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจในการเดินทางมาชมมากนัก เนื่องจากระบบของการบริหารจัดการของชุมชนท้องถิ่นยังไม่เข้มแข็ง ขาดงบประมาณ และขาดความเข้าใจในระบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนการศึกษาความพร้อมและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวและการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านห้วยอีค่างให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญาชาวบ้าน พบว่า มีสาเหตุมาจากปัญหาและอุปสรรคทางด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

นภดล นพรัตน์ (๒๕๕๑) ศึกษาเรื่องกรมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ๒) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และ ๓) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในชุมชน โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๔๕ คน พอสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เช่น การค้นหาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม และการติดตามประเมินผล และมีส่วนร่วมน้อยในการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า ๑. ปัจจัยภายใน ประชาชนมีทัศนคติที่ดีปานกลางต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้รับต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมากพอสมควรในระดับปานกลาง และ ๒. ปัจจัยภายนอก ประชาชนได้รับข้อมูล

ข่าวสารด้านการท่องเที่ยว และได้รับการชักชวนจากบุคคล หรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือ ผู้นำหมู่บ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนค่อนข้างมาก และมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวและการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง สำหรับ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาก ได้แก่ ๑. ขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ดี ๒. แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ ๓. สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์เสื่อมโทรม และ ๔. เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

สุพัฒนา หอมบุปผา และสุริยา สัมจันทร์ (๒๕๕๑) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการส่งเสริมภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดสุโขทัย ให้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กับนักเดินทางที่เข้ามาซื้อสินค้ากับกลุ่มทอผ้าบ้านนาต้นจันทน์ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ ๓๗๐ คน ผลการศึกษา สรุปได้ ดังนี้ นักเดินทางมีความต้องการในการเลือกซื้อผ้าทอพื้นเมืองเกี่ยวกับตราสินค้า นักท่องเที่ยวได้ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของตราสินค้ากับการรับประกันคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นอันดับหนึ่ง ด้านการประกอบด้วยวัสดุอื่นต้องติดแน่นคงทน กลมกลืนและเหมาะสมกับชิ้นงานและไม่มีรอยเปื้อนของสารที่ใช้ย้อมติดเข้าด้วยกัน กรณีที่เป็นโลหะต้องไม่เป็นสนิมและไม่มีส่วนแหลมคม ได้ให้ความสำคัญมาเป็นอันดับหนึ่ง ในระดับมากที่สุด ส่วนตราสินค้าควรมีสัญลักษณ์ตราสินค้าของกลุ่มทอผ้า ส่วนลักษณะทั่วไปต้องประณีต มีความเป็นเอกลักษณ์ สวยงามมีรูปแบบรูปทรงที่เหมาะสม ไม่บิดเบี้ยวฉีกขาด และไม่มีปรากฏให้เห็นเด่นชัดตลอดชิ้นงานนักท่องเที่ยวและด้านสี ต้องสม่ำเสมอ ไม่ต่าง หลุด หรือลอก และเมื่อลูบผลิตภัณฑ์แล้วสีต้องไม่ติดมือได้ให้ความสำคัญเท่าๆ กัน ในระดับมาก

สุพรรณา หัตถภาค (๒๕๕๕) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้มาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดปัจจัยไว้ ๖ หมวด ประกอบด้วย ๑.ด้านศิลปวัฒนธรรม ๒.ด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ๓.ด้านการบริการและอัยาศัยของชาวเชียงใหม่ ๔.ด้านความปลอดภัย ๕.ด้านค่าใช้จ่ายที่ต่ำ และ๖.ปัจจัยอื่นๆ การศึกษาใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิซึ่งข้อมูลปฐมภูมิได้มาจากการเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน ๑๘๐ รายและกลุ่มผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวอีก ๓๐ ราย ส่วนข้อมูลทุติยภูมิเก็บรวบรวมจากเอกสารของทางราชการ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่ในทวีปยุโรป อายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี มีรายได้ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐต่อปี โดยปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว สูงสุดสามอันดับแรกได้แก่ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และด้านการบริการและอัยาศัยของชาวเชียงใหม่ ตามลำดับ และปัญหาที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบเห็นมากที่สุดคือปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม รองลงมาคือปัญหาผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวไม่มีคุณภาพ

ภารติ ไกรสิทธิ์ (๒๕๕๘) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อันประกอบไปด้วยสองสาขาย่อยคือ ที่พักและบริการนำเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่พัก จำนวน ๑๑๔ ราย และ

อุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวจำนวน ๘๖ ราย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงินที่เสนอต่อสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเชิงปริมาณโดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้อัตราส่วนการกระจุกตัว(Concentration Ratio: CR) ในการศึกษาโครงสร้างของอุตสาหกรรม ส่วนการศึกษาทางด้านผลการดำเนินงานจะศึกษาโดยใช้วิธีการหาค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม และทำการวิเคราะห์งบการเงินของอุตสาหกรรมโดยคำนวณหาอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ ได้แก่ มูลค่าเพิ่มจากการผลิต ค่าจ้างต่อมูลค่าเพิ่ม ค่าเสื่อมราคาต่อมูลค่าเพิ่ม ดอกเบี้ยจ่ายต่อมูลค่าเพิ่ม ภาษีทางอ้อมต่อมูลค่าเพิ่ม กำไรต่อมูลค่าเพิ่ม มูลค่าเพิ่มต่อรายได้ มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ถาวร มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ทั้งหมด มูลค่าเพิ่มต่อเงินเดือนและค่าจ้างอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนรายได้จากการขาย อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน อัตราส่วนหนี้สินต่อผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยใช้แบบจำลองDEA หรือ Data Envelopment Analysis ซึ่งเป็นแบบจำลองที่สามารถคำนวณค่าประสิทธิภาพซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง ๐-๑ โดยถ้าค่าประสิทธิภาพเข้าใกล้ ๐ แสดงว่าหน่วยผลิตนั้นมีประสิทธิภาพต่ำ และถ้าค่าประสิทธิภาพมีค่าเข้าใกล้ ๑ แสดงว่าหน่วยผลิต มีประสิทธิภาพสูง โดยสามารถอธิบายผลข้อมูลได้ในรูปร้อยละ ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลหัตถุภูมิจากงบการเงินของธุรกิจที่פקและบริการนำเที่ยวปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่เสนอต่อสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ผลการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีโครงสร้างที่กระจุกตัวสูง กล่าวคือ มีการแข่งขันกันต่ำปัญหาด้านการเงินที่พบคือปัญหาด้านสภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไรและการชำระหนี้ในส่วนของการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า อุตสาหกรรมที่פק มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ ๗๓.๔๐ อุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ ๘๐.๙๐

กิตติธัช เตชะวิรากร (๒๕๕๓) ศึกษาเรื่อง “ธุรกิจเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึงประมาณรายได้จากการท่องเที่ยวของธุรกิจที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทั้งสองประเภท โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่สองกลุ่มคือกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพรวมทั้งสิ้น ๔๐๐ ตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนาประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ยผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีการศึกษาระดับปริญญาตรีอาชีพพนักงานเอกชน มีรายได้อยู่ระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีระยะเวลาพักโดยเฉลี่ย ๓-๔ วัน รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ตและคำบอกเล่าจากเพื่อน โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะเลือกพักที่โรงแรม มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๒,๔๖๓ บาทต่อคน เลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากตลาดวโรรสมากที่สุด และเลือกสินค้าประเภทเสื้อผ้ามากที่สุด ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๖๓๗.๒๑ บาทต่อคน ในการซื้อของที่ระลึก และการเดินทางมาท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๓,๕๗๑ บาทต่อคน ทางด้านนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เลือกพักที่โรงแรมมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๓,๐๐๙ บาทต่อคน เลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากตลาดวโรรสมากที่สุด และเลือกสินค้าประเภทเสื้อผ้ามากที่สุด ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๘๙๖ บาทต่อคนในการซื้อของที่ระลึก และการเดินทางมาท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๓,๑๕๘ บาทต่อคน และการบริการสุขภาพนั้นส่วนใหญ่

นักท่องเที่ยวจะเลือกนวดแผนไทยโดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๘๘๙ บาทต่อคน นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า จากการประมาณรายได้จากธุรกิจที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว พบว่า ธุรกิจที่พักจะมีรายได้ประมาณ ๒,๕๓๓ ล้านบาทต่อปี ธุรกิจขายของที่ระลึก ๗๘๙ ล้านบาท ธุรกิจขนส่ง ๔,๘๔๕ ล้านบาท และธุรกิจสปา ๓๕๗ ล้านบาท รวมเป็นรายได้ ๘,๕๒๔ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๗ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงใหม่

๒.๕ กรอบแนวความคิด

ภาพประกอบที่ ๓: กรอบแนวความคิด

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เรื่อง การพัฒนาศูนย์สุขภาพการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการณ์และศักยภาพการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๒. เพื่อศึกษาการพัฒนาศูนย์สุขภาพการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่ในการวิจัย
- ๓.๓ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
- ๓.๔ การสร้างเครื่องมือการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และปริมาณ (Quantitative Research) ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก การเลือกพื้นที่ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๒ พื้นที่ในการวิจัย

การเลือกพื้นที่ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นอำเภอที่มีเป็นแหล่งทำการเกษตรที่มีความหลากหลาย เช่น ชา กาแฟ สดอเบอร์รี่ เสาวรส ลิ้นจี่ และผักปลอดสารพิษต่างๆ ตลอดจนยังคงมีวิถีชีวิตของความเป็นชนบท และความหลากหลายทางกายภาพ

๓.๓ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

๓.๓.๑ ข้าราชการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการเกษตร จำนวน ๒ คน ได้แก่ ตัวแทนจากสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง และตัวแทนจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองปาน ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๓.๓.๒ ผู้นำท้องถิ่น จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรชาวบ้าน ในอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ผู้ให้ข้อมูลหลักสองกลุ่มนี้ได้แก่ ช่างราชการฯ และผู้นำท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมี ส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๓.๑.๓ ประชาชนในชุมชน จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ

๓.๑.๔ ผู้ประกอบการ จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ ผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ที่ทำการเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ฯลฯ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ ซึ่งเป็น ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

๓.๑.๕ นักท่องเที่ยว จำนวน ๓๐ คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่ อำเภอ เมืองปาน จังหวัดลำปาง

๓.๑.๖ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว จำนวน ๗ คน

๓.๒ การสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓.๒.๑ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการกำหนดหัวข้อคำถาม สำหรับการสนทนา และสามารถสัมภาษณ์ในเชิงลึกได้ทันทีเมื่อพบข้อมูลที่น่าสนใจและตรงกับ ประเด็นที่กำลังศึกษา และใช้วิธีการระดมสมองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว เชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. สำรวจพื้นที่เป้าหมายเพื่อสังเกตข้อมูลต่างๆ
๓. ศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการสัมภาษณ์
๔. สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นไว้อย่างกว้างๆ
๕. สร้างความคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการ ศึกษาวิจัย โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล รวมทั้งกำหนดวันเวลาเก็บ ข้อมูล
๕. ลงมือเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้น ได้แก่ กรอบการสัมภาษณ์ และใช้เครื่อง บันทึกรูปภาพและเสียงใช้ในการบันทึกข้อมูล
๖. นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล พร้อมทั้ง นำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัย เพื่อรับคำแนะนำชี้แจงให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและตรงตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย
๗. นำข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่แล้วนำไปใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๒.๒ แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

โดยได้นำคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสามารถยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบหลัก ได้แก่

๑. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form) ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) และได้ใช้วิธีการสังเกต และการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยจะสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่กำลังศึกษาและบันทึกข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เป็นเครื่องมือที่เก็บข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการกำหนดหัวข้อสำหรับสัมภาษณ์พูดคุยกันกับผู้ให้ข้อมูล และสามารถสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้ทันทีเมื่อพบข้อมูลที่น่าสนใจและตรงประเด็นที่กำลังศึกษา โดยมีแนวคำถามให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นด้วย

๒. แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยได้นำคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร^{๓๑} ทั้งนี้ ในการวัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้นั้น ควรมีแนวทางการ เพื่อสามารถยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบหลัก ได้แก่

๑) ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๒) ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๓) ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๔) ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form) ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา และนำผลการบันทึกไว้เพื่อประโยชน์ในการตั้งคำถามเพิ่มเติม หรือในกรณีที่ต้องการข้อมูลในเชิงลึกนอกเหนือจากแบบสัมภาษณ์

^{๓๑} สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. สืบค้นจากเว็บไซต์ www.tourism.go.th, เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๙, หน้า ๓๘ - ๕๐

๓. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งประกอบไปด้วย

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ได้มาดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ใช้วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากอุปสรรคหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การทำมาหากิน ความเป็นอยู่ในสังคม ฯลฯ และวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแยกเป็นประเด็นที่ค้นพบออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ซึ่งจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งประกอบไปด้วย ๔ องค์ประกอบหลัก และ ๓๔ ตัวชี้วัด และแต่ละองค์ประกอบหลักได้ถูกกำหนดให้มีความสำคัญเท่ากัน หรือคิดเป็น ร้อยละ ๒๕ เท่ากัน ตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงคะแนนองค์ประกอบหลักในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

องค์ประกอบหลัก	คะแนนเต็ม
๑. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๒๕
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๒๕
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๒๕
๔. ศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว	๒๕
รวม	๑๐๐

เกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลอดภัย

การแปลความหมายของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดีเยี่ยม มีคะแนนรวม ตั้งแต่ ๘๑ คะแนนขึ้นไป
 ๒. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดีมาก มีคะแนนรวม อยู่ระหว่าง ๗๑ - ๘๐ คะแนน
 ๓. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดี มีคะแนนรวม อยู่ระหว่าง ๖๑ - ๗๐ คะแนน
- * ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ มีคะแนนรวม ต่ำกว่า ๖๑ คะแนนลงมา

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง เรื่อง การพัฒนาศูนย์ทศวรรษการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วม ในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยมีเนื้อหาสาระของการศึกษาโดยนำศักยภาพของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาประกอบในการวิเคราะห์ ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว มาตรการดูแลรักษาคุณค่าทางธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น และการจัดการ รวมถึงการประเมินเพื่อให้เห็นถึงศักยภาพทางการเกษตร ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการศึกษาการพัฒนาศูนย์ทศวรรษการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ โครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือก อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นอำเภอที่เป็นแหล่งทำการเกษตรที่มีความหลากหลาย เช่น ชา กาแฟ สตอเบอรี่ เสาวรส ลิ้นจี่ และผักปลอดสารพิษต่างๆ ตลอดจนยังคงมีวิถีชีวิตของความเป็นชนบท และความหลากหลายทางกายภาพ และจากการศึกษาสามารถอธิบายผลการศึกษาได้ ดังต่อไปนี้

๔.๑ ด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ในการศึกษาด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยมีเนื้อหาสาระของการศึกษาโดยนำศักยภาพของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาประกอบในการวิเคราะห์ ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว มาตรการดูแลรักษาคุณค่าทางธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น และการจัดการ

ด้านข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดลำปาง มีอาณาเขตติดกับเขตจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย อยู่ห่างจากอำเภอเมืองลำปางประมาณ ๑๐๙ กิโลเมตร สภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านแม่แจ่มที่ตั้งอยู่ในท่มกลางภูเขาล้อมรอบ (ในเขตพื้นที่อุทยานแจ้ซ้อน) มีลักษณะพื้นที่ราบสูง พื้นที่สูงห่างจากระดับน้ำทะเล ๑,๒๐๐ เมตร มีอุณหภูมิอยู่ระหว่าง ๖-๓๘ องศาเซลเซียส อากาศค่อนข้างเย็นเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ ประกอบด้วย ๓ ชนเผ่า ได้แก่ คนพื้นเมือง เผ่ามูเซอ และเผ่าเย้า จำนวน ๑๘๗ ครัวเรือน ประชากร ๔๙๖ คน

(ชาย ๒๕๙ คน หญิง ๒๓๗ คน) ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ และนับถือผี ประกอบอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรม เพาะปลูกพืชเมืองหนาว เช่น กาแฟพันธุ์อาราบิก้า แมคคาเดเมีย (Macadamia) ลูกพลับ บ๊วย ชา เสาวรส ต้นโสม สมุนไพร สหายๆ ซึ่งสอดคล้องกับ นายสุวรรณ มูลคำดี กล่าวว่า

“ในชุมชนมีพืชเศรษฐกิจ มีทั้งกาแฟ แมคคาเดเมีย ลูกพลับ บ๊วย ชา เสาวรส และคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร และตอนนี้มีโครงการหลวงได้เข้ามาให้ความรู้เรื่องการเกษตร ชาวบ้านบางรายเริ่มปลูกกล้วยไม้ และผลไม้เมืองหนาว”^{๓๒}

ในชุมชนได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงเข้ามาให้ความรู้ด้านการเกษตร เนื่องจากอากาศที่หนาวเย็นและมีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชฤดูหนาว โดยผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกมากที่สุด คือ กาแฟอาราบิก้าและใบชา ช่วงหน้าร้อนจะมีผลผลิตเชอร์รี่และสาลี่ ช่วงฤดูฝนจะมีผลผลิตลูกพลับส่วนปลายฝนต้นหนาวจะเป็นกาแฟและแมคคาเดเมีย จากเดิมที่บ้านแม่แจ่มปลูกใบเมี่ยงสำหรับทำชาเท่านั้น แต่ด้วยภูมิประเทศที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลมากกว่า ๘๐๐ เมตร มีดินที่ดีและภูมิอากาศเย็นสบายตลอดปี โครงการหลวงจึงแนะนำให้ปลูกต้นแมคคาเดเมีย ทำให้ปัจจุบันมีการปลูกต้นแมคคาเดเมียที่ให้ผลผลิตได้อย่างสมบูรณ์ ผลสีขาวครีมของแมคคาเดเมียมีกรดไขมันไม่อิ่มตัวสูงจึงช่วยลดคอเลสเตอรอล แถมยังสามารถสกัดน้ำมันเพื่อใช้เป็นส่วนผสมของเครื่องสำอางได้ ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นและความลื่นแก่ผิว เปลือกของเมล็ดยังสามารถนำมาเผาเป็นถ่านช่วยดูดกลิ่นและจับอนุภาคมลพิษได้ดีคุณภาพดีต่อสุขภาพคัปตันขนาดนี้จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่แมคคาเดเมียจะเป็นที่ต้องการตลาดในราคาที่สูงถึงกิโลกรัมละ ๑,๐๐๐ บาทตามคุณภาพ ด้วยสภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นและพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชเมืองหนาวทำให้ผลผลิตเมล็ดกาแฟดิบและกาแฟแห้ง ได้ปีละ ๑ ครั้ง ผลผลิตเมล็ดกาแฟประมาณ ๙๐ ตันต่อปี และผลผลิตจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี มีการขยายพันธุ์กาแฟและมีโครงการภาครัฐในการส่งเสริมการปลูกกาแฟเพิ่มขึ้น

เอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของบ้านแม่แจ่มคือชาวบ้านมีจิตใจที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐาน สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาพัก จะได้รับการต้อนรับดูแลเปรียบเสมือนคนในครอบครัว จะได้เรียนรู้วิถีชีวิตในหลาย ๆ แง่มุม ทั้งวิถีชีวิตชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร การปลูกพืชเมืองหนาว เช่น กาแฟ แมคคาเดเมีย ผักเมืองหนาว การแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าทางการเกษตร และบรรยากาศชิมชา กาแฟ บ้านเล็กในป่าใหญ่ที่สมบูรณ์แบบกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร บ้านแม่แจ่ม กิจกรรมการเรียนรู้กระบวนการผลิตแมคคาเดเมีย ทั้งการเก็บและการกะเทาะเปลือก เรียนรู้วิถีเกษตรผสมผสาน ชิมไม้สดๆ จากสวนและกิจกรรมประกอบอาหารและรับประทานอาหารท้องถิ่น ต้มกาแฟสด และชาหอม ๆ จากแหล่งปลูก เลือกซื้อ

^{๓๒} นายสุวรรณ มูลคำดี, อายุ ๖๕ ปี, อาชีพ ทำไร่ทำสวน ที่พัก ร้านของฝากของที่ระลึก, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐

ของฝากทั้งแมคคาเดเมีย กาแฟสด ผลไม้และผ้าทอจากชนเผ่ามูเซอ จากแนวทางการพัฒนาศักยภาพ และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนแบบมีส่วนร่วมจึงเกิดความต้องการที่จะปรับสภาพชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสร้างจุดเด่นให้กับชุมชน เช่น การจัดเทศกาลดอกกาแฟบานที่บ้านแม่แจ่ม การปลูกต้นนางพญาเสือโคร่งเพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่จังหวัดลำปาง โดยมีเป้าหมายพัฒนาชุมชนให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรแม่แจ่ม โดยมีพื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกกาแฟ พันธุ์อาราบิก้า ๗๐% ของพื้นที่ ปลูกแมคคาเดเมีย ๒๐% ของพื้นที่ ปลูกพืชอื่น ๆ ลูกโหนด เสาวรส อาโวคาโด ลูกพลับ ลูกท้อ สโตเบอร์ และโครงการหลวง เช่น เห็ดหอม คื่นห่อ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น น้ำตก วัวหาวทัศน์ทะเลหมอกในฤดูหนาว กิจกรรมประเพณีชนเผ่า ล่าหูก มูเซอ และเข้า ชิมอาหารถิ่นชุมชนบ้านแม่แจ่ม กับสูตร น้ำพริกแมคคาเดเมีย และผักจิ้มที่ปลูกในชุมชน

ปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหลายรูปแบบ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านแม่แจ่ม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วม ได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงและศูนย์ศิลปาชีพ ที่ให้ชุมชนในพื้นที่สูงทำการเกษตรแบบยั่งยืน รับผิดชอบต่อสังคม ไม่ทำลายป่าไม้ รักษาระบบนิเวศ สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน เป็นการสร้างรายได้เพิ่มเติมจากการประกอบเกษตรกรรมหลัก กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในชุมชนบ้านแม่แจ่ม จึงเป็นทางเลือกหนึ่งของเกษตรกรในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยมีโปรแกรมการท่องเที่ยวชมสวนกาแฟ สวนแมคคาเดเมีย สวนพืชเมืองหนาวตามฤดูกาล เช่น สวนสโตเบอร์ สวนผักเมืองหนาว และร้านกาแฟในบรรยากาศชุมชน ที่พักแบบสัมผัสชุมชนโฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวจะได้ประสบการณ์จากการเดินทางมาท่องเที่ยวที่นี่ ความเป็นมิตร บรรยากาศแบบชนบท การต้อนรับแบบวิถีชาวบ้าน สินค้าทางการเกษตรแบบปลอดสารพิษ พันธุ์พืชเฉพาะถิ่น อาหารเฉพาะถิ่น ควบคู่กับการอนุรักษ์ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ นายสุธรรม ธรรมปันโย กล่าวว่า

“กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนบ้านแม่แจ่ม สร้างรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยมีโปรแกรมการท่องเที่ยวชมบรรยากาศชุมชน ที่พักแบบสัมผัสชุมชนโฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวจะได้ประสบการณ์จากการเดินทางมาท่องเที่ยว ความเป็น สินค้าทางการเกษตรแบบปลอดสารพิษ อาหารเฉพาะถิ่น ควบคู่กับการอนุรักษ์ไปกับการท่องเที่ยว”^{๓๓}

ในด้านสภาพบริบททางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาถึง ด้านการเข้าถึง โดยพบว่ามีเส้นทางที่อำนวยความสะดวกให้สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีป้ายบอกทางตามเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภายในชุมชนยังพบร้านค้าสะดวกซื้อที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ ชุมชนยังได้มีรางวัลที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน สามารถนำมาพัฒนาเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวได้ ในสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวพบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

^{๓๓} นายสุธรรม ธรรมปันโย, อายุ ๕๘ ปี, อาชีพ ทำสวนเกษตร, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๐

ทางธรรมชาติที่เป็นอาชีพของชุมชน ที่สามารถนำมาสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ทางชุมชน ยังได้มีการจัดประชุมเพื่อหารือด้านการจัดการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางชุมชนอีกด้วย

ด้านเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบถนนสองช่องทางและบางช่วงพบบริเวณไหล่ทางค่อนข้างแคบเป็นบางช่วง นักท่องเที่ยวจึงอาจจะต้องใช้ความระมัดระวัง

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบร้านค้าจำหน่ายสินค้า ป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๔ : เส้นทางที่ใช้สัญจรในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๕ : เส้นทางที่ใช้สัญจรในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๖ : เส้นทางที่ใช้สัญจรในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๗ : ป้ายบอกเส้นทางในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๘ : ป้ายบอกเส้นทางในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๙: ร้านค้าในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๑๐: เส้นทางที่ชาวบ้านใช้เดินทางเข้าไปในสวนผลไม้

ด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชน ที่สามารถนำมาพัฒนาเพื่อสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในชุมชนได้

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ได้พบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอื่น ๆ ดังนี้

- ไร่กาแฟ ไร่ชา
- ไร่แมคคาเดเมีย
- พืช ผัก ผลไม้เมืองหนาวตามฤดูกาล เช่น ลูกพลับ อะโวคาโด
- แปลงผักต่าง ๆ เช่น ผักกาดขาวปลี เบบี่ฮ้องเต้ ตามมาตรฐานโครงการหลวง
- ศูนย์พระราชดำริดอยล้าน ชมทะเลหมอกฤดูหนาว
- ฟาร์มโฮมสเตย์
- ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ สวยกาแพ
- ลำธาร น้ำตกขาอ่อน
- เดินป่าธรรมชาติ
- สวนผลไม้ สวนเหมี้ยงชา
- ลูกไหนด สวนเสาวรส สตอเบอร์รี่ ลูกท้อ

ภาพประกอบที่ ๑๑: ลำธารที่ไหลผ่านในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๑๒: ผลไม้ที่ชุมชนปลูก

ภาพประกอบที่ ๑๓: สวนเหือกในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๑๔: ไร่แมคคาเดเมียและลูกพลับในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๑๕: เมล็ดแมคคาเดเมียที่เก็บได้ในชุมชน

ภาพประกอบที่ ๑๖: ชาวบ้านกำลังกะเทาะเมล็ดแมคคาเดเมียเพื่อนำไปบรรจุใส่ผลิตภัณฑ์ในการจำหน่าย

ภาพประกอบที่ ๑๗: ชาวบ้านกำลังคัดเมล็ดแมคคาเดเมียเพื่อนำไปบรรจุใส่ผลิตภัณฑ์ในการจำหน่าย

ด้านรางวัลของชุมชนที่เคยได้รับ รวมถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นของฝากของที่ระลึก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้

ภาพประกอบที่ ๑๘: รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ

ภาพประกอบที่ ๑๙: รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ

ภาพประกอบที่ ๒๐: รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ

ภาพประกอบที่ ๒๑: รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการประชุมหารือ เพื่อการจัดการวางแผนการท่องเที่ยว

ภาพประกอบที่ ๒๒: ชาวบ้านกำลังรวมตัวกันประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

ภาพประกอบที่ ๒๓: ชาวบ้านกำลังรวมตัวกันประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ ในการประเมินเพื่อให้เห็นถึงศักยภาพทางการเกษตร ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้าน ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้าน ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยวโดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ ๑ : ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ๑๐ ตัวชี้วัด ดังนี้

๑. โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
๒. การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ
๓. การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว
๔. การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว
๕. การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ
๖. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว
๗. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๘. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว
๙. การส่งเสริมการขาย เพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
๑๐. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ ๒ : ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๗ ตัวชี้วัด ดังนี้

๑. เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เดินทางสะดวกและปลอดภัย
๒. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน
๓. ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว
๔. ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว
๕. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่
๖. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว
๗. การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ ๓ : ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๙ ตัวชี้วัด ดังนี้

๑. การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว
๒. มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว
๓. ร้านของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก
๔. ความหลากหลายของกิจกรรมในการท่องเที่ยว
๕. การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว
๖. การให้บริการด้านยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว
๗. การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว
๘. การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้
๙. การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ

องค์ประกอบที่ ๔ : ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๘ ตัวชี้วัด ดังนี้

๑. ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ
๒. ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญา
๓. สภาพธรรมชาติและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว
๔. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท
๕. การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ
๖. ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
๗. ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว
๘. การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งประกอบไปด้วย ๔ องค์ประกอบหลัก และ ๓๔ ตัวชี้วัด และแต่ละองค์ประกอบหลักได้ถูกกำหนดให้มีความสำคัญเท่ากัน หรือคิดเป็น ร้อยละ ๒๕ เท่ากัน ตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒ แสดงคะแนนองค์ประกอบหลักในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

องค์ประกอบหลัก	คะแนนเต็ม
๑. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๒๕
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๒๕
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๒๕
๔. ศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว	๒๕
รวม	๑๐๐

เกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลอดภัย

การแปลความหมายของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดีเยี่ยม มีคะแนนรวม ตั้งแต่ ๘๑ คะแนนขึ้นไป
๒. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดีมาก มีคะแนนรวม อยู่ระหว่าง ๗๑ - ๘๐ คะแนน
๓. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดี มีคะแนนรวม อยู่ระหว่าง ๖๑ - ๗๐ คะแนน
- * ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ มีคะแนนรวม ต่ำกว่า ๖๑ คะแนนลงมา

จากสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว^{๓๔} ซึ่งให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เสริมสร้างความรู้ด้านการเกษตร ควบคู่กับการพักผ่อนและความบันเทิง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสัมผัสวิถีชีวิตเกษตร ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มาจากชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นการท่องเที่ยวที่นำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชน อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์ควบคู่กับการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป

โดยการวัดในครั้งนี้ ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน ๗ คน ประเมินศักยภาพ เพื่อวัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่แหล่ง

^{๓๔} สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร, สืบค้นจากเว็บไซต์ www.tourism.go.th เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๐, หน้า ๓๘ - ๕๐

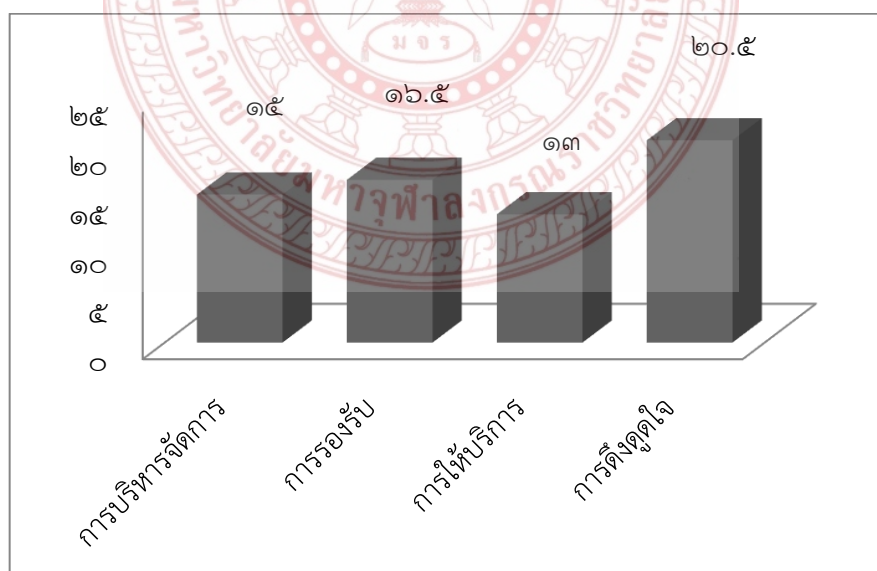
ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ การบริการและความปลอดภัย เพื่อสามารถยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ๑) ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๒) ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๓) ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ ๔) ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว โดยสามารถแสดงผลการประเมิน ทั้ง ๗ ชุด ได้ ดังต่อไปนี้

ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ได้ทำการประเมินทั้งหมด ๗ ชุด ชุดละ ๑๐๐ คะแนน รวมทั้งสิ้น ๗๐๐ คะแนน ทั้งนี้ สามารถอธิบายผลการประเมินในแต่ละชุด ได้ดังต่อไปนี้

ชุดที่ ๑ ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ชุดที่ ๑ พบคะแนนรวมทั้งสิ้น ๖๕ คะแนน อยู่ในระดับดี

โดยพบศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้คะแนนจากการประเมินทั้งสิ้น ๑๕ คะแนน พบความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งได้พบระดับคะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ๓ คะแนนรองลงมา ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายเพื่อ

สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร ๒ คะแนน ด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑.๕ คะแนน ด้านการจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค และทรัพยากรการท่องเที่ยว ๑ คะแนน และการยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ ๐ คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับ นางแพรวพรรณ ธรรมปັນโย กล่าวว่า

“คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมช่วยกันบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยประสานงานให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในจังหวัดได้มาให้ความรู้และติดต่อเครือข่ายที่ตนเองรู้จักเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน”^{๓๕}

ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๖.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจากความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญ และสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว พบว่า ด้านความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ๔ คะแนน ด้านการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว ๒ คะแนน และการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ๑.๕ คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับ นายหริญญกรณ์ แสงหาญ กล่าวว่า

“ทางสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปางได้เข้ามาให้ความรู้ในเรื่องของการรับรองของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน โดยการประเมินแหล่งรับรอง เช่น โฮมสเตย์ บ้านพัก ที่คนในชุมชนหรือผู้ประกอบการสร้างขึ้นเพื่อให้ได้มาตรฐาน และให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจ”^{๓๖}

ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๓ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่ง

^{๓๕} นางแพรวพรรณ ธรรมปັນโย อายุ ๒๘ ปี อาชีพ ทำไร่การเกษตร ทำการเกษตรผสมผสาน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๐

^{๓๖} นายหริญญกรณ์ แสงหาญ อายุ ๔๓ ปี อาชีพ นักวิชาการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๐

ท่องเที่ยว พบว่า ด้านความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ๓ คะแนน ด้านการต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ๑.๕ คะแนน ด้านการให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ๑ คะแนน และด้านการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ๐ คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับ นายเอกอรรถพล พันพาล กล่าวว่า

“ในชุมชนได้ร่วมกันค้นหากิจกรรมที่มีในชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่ เช่น กิจกรรมเดินชมสวนและเก็บผลไม้ เป็นต้น”^{๓๗}

ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๒๐.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว พบว่า ด้านสภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ๔ คะแนน ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ๓ คะแนน การได้รับรางวัล ใบรับรองหรือใบประกาศเกียรติคุณ ๒ คะแนน ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และการเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ๑.๕ คะแนน โดยสามารถแสดงข้อมูล ได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๓ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๑

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
๑. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๑.๑ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	๓
๑.๒ การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ	๑.๕
๑.๓ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๑.๔ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕

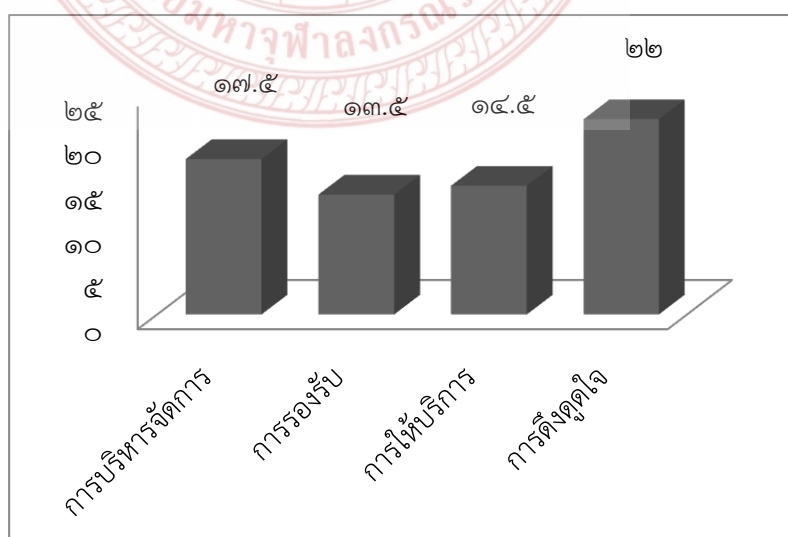
^{๓๗} นายเอกอรรถพล พันพาล อายุ ๓๗ ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว รีสอร์ท ไร่ภูมิลิทธิ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๐

๑.๕ การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ	๐
๑.๖ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	๒
๑.๗ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑.๕
๑.๘ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว	๑
๑.๙ การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร	๒
๑.๑๐ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
คะแนนรวม	๑๕
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๒.๑ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๒
๒.๒ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	๒
๒.๓ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๔
๒.๔ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๒
๒.๕ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่	๑.๕
๒.๖ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว	๒
๒.๗ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
คะแนนรวม	๑๖.๕
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๓.๑ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๒ การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๓ ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก	๑.๕
๓.๔ ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	๓
๓.๕ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๖ การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๓.๗ การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๘ การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้	๑.๕
๓.๙ การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	๐
คะแนนรวม	๑๓

๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๔.๑ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ	๑๕
๔.๒ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
๔.๓ สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๔ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท	๓
๔.๕ การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ	๒
๔.๖ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	๑๕
๔.๗ ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๘ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	๑๕
คะแนนรวม	๒๐.๕
คะแนนรวมทั้งหมด	๖๕

ชุดที่ ๒ ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ชุดที่ ๒ พบคะแนนรวมทั้งสิ้น ๖๗.๕๐ คะแนน อยู่ในระดับดี

โดยพบศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้คะแนนจากการประเมินทั้งสิ้น ๑๗.๕๐ คะแนน โดยได้พิจารณาจากความสามารถในการ

ดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งได้พบระดับคะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้

ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓ คะแนน รองลงมาด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร ๒ คะแนน การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว ๑.๕ คะแนน การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ และการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว ๑ คะแนน

ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๓.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐานให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญ และสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ๔ คะแนน เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว ๒ คะแนน การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ๑.๕ คะแนน และการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๔.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าด้านความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ๑.๕ คะแนน การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ๑ คะแนน และการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๒๒ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านสภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ๔ คะแนน ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ๓ คะแนน การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ ๒ คะแนน ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ และการเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ๑.๕ คะแนน โดยสามารถแสดงข้อมูล ได้ตามตารางต่อไปนี้

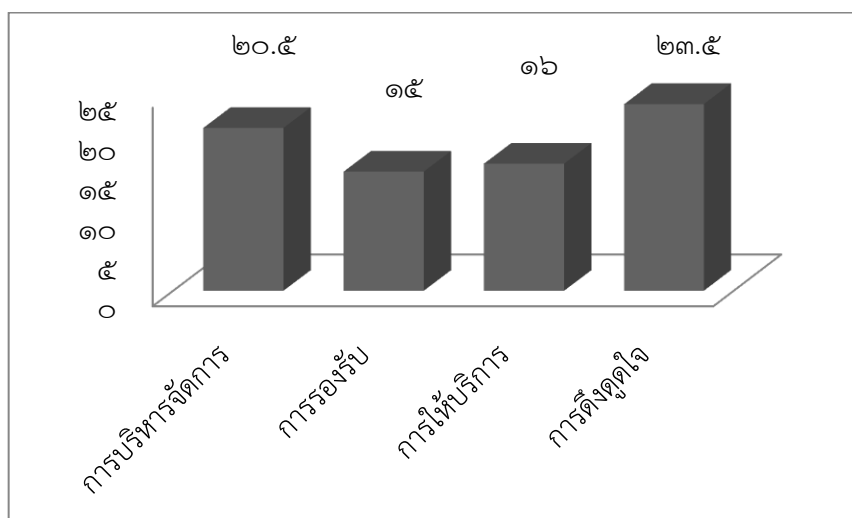
ตารางที่ ๔ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๒

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
๑. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๑.๑ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	๓
๑.๒ การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ	๑.๕
๑.๓ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๑.๔ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๑.๕ การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ	๑
๑.๖ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	๒
๑.๗ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓
๑.๘ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว	๑
๑.๙ การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร	๒
๑.๑๐ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
คะแนนรวม	๑๗.๕
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดให้บริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๒.๑ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๒
๒.๒ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	๒
๒.๓ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๔
๒.๔ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๒
๒.๕ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่	๐
๒.๖ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว	๒
๒.๗ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
คะแนนรวม	๑๓.๕
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว	

รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๓.๑ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๒ การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๓ ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก	๑.๕
๓.๔ ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	๓
๓.๕ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๖ การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๓.๗ การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
๓.๘ การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้	๑.๕
๓.๙ การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	๐
คะแนนรวม	๑๔.๕
๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๔.๑ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ	๑.๕
๔.๒ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
๔.๓ สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๔ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท	๓
๔.๕ การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ	๒
๔.๖ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	๓
๔.๗ ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๘ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	๑.๕
คะแนนรวม	๒๒
คะแนนรวมทั้งหมด	๖๗.๕

ชุดที่ ๓ ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ชุดที่ ๓ พบคะแนนรวมทั้งสิ้น ๗๕ คะแนน อยู่ในระดับดีมาก

โดยพบศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้คะแนนจากการประเมินทั้งสิ้น ๒๐.๕๐ คะแนน โดยได้พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งได้พบระดับคะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการกำหนดแผนการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยวการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว ๓ คะแนน รองลงมาด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร ๒ คะแนน โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ๑.๕ คะแนน การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ และการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว ๑ คะแนน

ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๕ คะแนน โดยพิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ๔ คะแนน ด้านเส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว ๒ คะแนน การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ และการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ๑.๕ คะแนน

ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๖ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าด้านการต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้

๑.๕ คะแนน การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ๑ คะแนน และการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๒๓.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านสภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ๔ คะแนน ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ๓ คะแนน การได้รับรางวัลใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ ๒ คะแนน และการเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ๑.๕ คะแนน โดยสามารถแสดงข้อมูล ได้ตามตารางต่อไปนี้

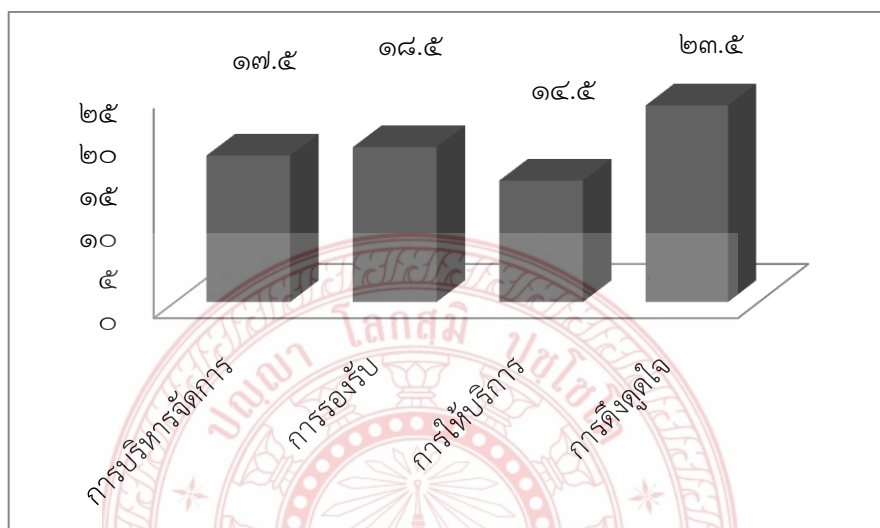
ตารางที่ ๕ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๓

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
๑. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๑.๑ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๑.๒ การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ	๓
๑.๓ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๑.๔ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว	๓
๑.๕ การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ	๑
๑.๖ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	๒
๑.๗ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓
๑.๘ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว	๑
๑.๙ การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร	๒
๑.๑๐ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว	๓
คะแนนรวม	๒๐.๕
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	

รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๒.๑ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๒
๒.๒ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	๒
๒.๓ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๔
๒.๔ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๒
๒.๕ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่	๑.๕
๒.๖ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว	๒
๒.๗ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
คะแนนรวม	๑๕
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)	
หมายเหตุ พิจารณาจากการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๓.๑ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
๓.๒ การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๓ ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก	๑.๕
๓.๔ ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	๓
๓.๕ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๖ การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๓.๗ การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
๓.๘ การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้	๑.๕
๓.๙ การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	๐
คะแนนรวม	๑๖
๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๔.๑ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ	๓
๔.๒ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
๔.๓ สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๔ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท	๓
๔.๕ การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ	๒
๔.๖ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	๓
๔.๗ ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๘ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	๑.๕
คะแนนรวม	๒๓.๕
คะแนนรวมทั้งหมด	๗๕

ชุดที่ ๔ ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง ชุดที่ ๔ พบคะแนนรวมทั้งสิ้น ๗๔ คะแนน อยู่ในระดับดีมาก

โดยพบศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้คะแนนจากการประเมินทั้งสิ้น ๑๗.๕๐ คะแนน โดยได้พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งได้พบระดับคะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว ๓ คะแนน รองลงมาด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร ๒ คะแนน การกำหนดแผนการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ ๑.๕ คะแนน การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว ๑ คะแนน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๘.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญ และสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว ๔ คะแนน การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ๒ คะแนน และการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ๑.๕ คะแนน

ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๔.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าด้านความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ๑.๕ คะแนน การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ๑ คะแนน และ การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๒๓.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านสภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ๔ คะแนน ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ๓ คะแนน การได้รับรางวัล ใบรับรองหรือใบประกาศเกียรติคุณ ๒ คะแนน และความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ๑.๕ คะแนน โดยสามารถแสดงข้อมูล ได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๖ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๔

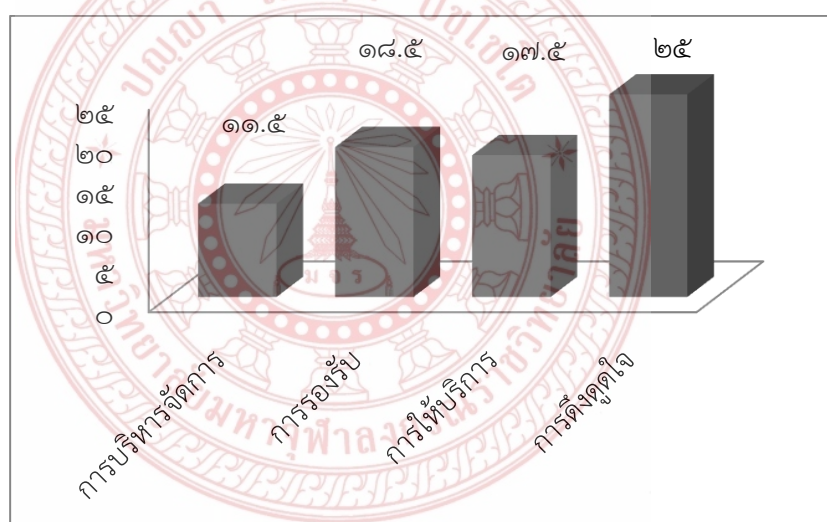
การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
๑. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๑.๑ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	๓
๑.๒ การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ	๑.๕
๑.๓ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๑.๔ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว	๓
๑.๕ การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ	๑
๑.๖ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	๒
๑.๗ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๐
๑.๘ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว	๑
๑.๙ การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร	๒
๑.๑๐ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว	๓

คะแนนรวม	๑๗.๕
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๒.๑ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๒
๒.๒ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	๒
๒.๓ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๔
๒.๔ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๒
๒.๕ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่	๑.๕
๒.๖ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว	๔
๒.๗ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
คะแนนรวม	๑๘.๕
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๓.๑ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๒ การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๓ ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก	๑.๕
๓.๔ ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	๓
๓.๕ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๖ การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๓.๗ การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
๓.๘ การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้	๑.๕
๓.๙ การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	๐
คะแนนรวม	๑๔.๕
๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๔.๑ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ	๑.๕
๔.๒ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
๔.๓ สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๔ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท	๓

๔.๕ การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ	๒
๔.๖ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	๓
๔.๗ ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๘ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	๓
คะแนนรวม	๒๓.๕
คะแนนรวมทั้งหมด	๗๔

ชุดที่ ๕ ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ชุดที่ ๕ พบคะแนนรวมทั้งสิ้น ๗๒.๕๐ คะแนน อยู่ในระดับดีมาก

โดยพบศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้คะแนนจากการประเมินทั้งสิ้น ๑๑.๕๐ คะแนน โดยได้พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งได้พบระดับคะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว ๒ คะแนน รองลงมาด้านการกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว ๑.๕ คะแนน การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว ๑ คะแนน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๘.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญ และสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้าน เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ๔ คะแนน การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว ๒ คะแนน และการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ๑.๕ คะแนน

ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๗.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าด้านการต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ๑.๕ คะแนน การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ๑ คะแนน และการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๒๕ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านสภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ๔ คะแนน ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ๓ คะแนน และการได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ ๒ คะแนน โดยสามารถแสดงข้อมูล ได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๗ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๕

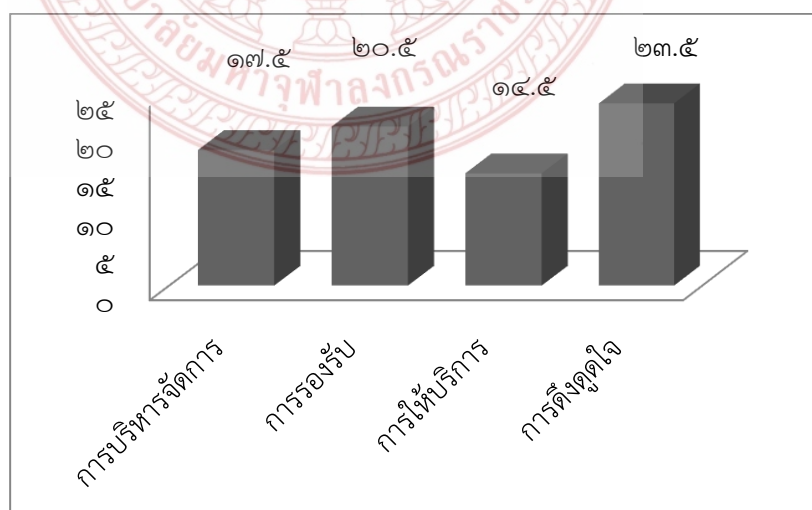
การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
๑. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๑.๑ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	๐
๑.๒ การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ	๑.๕
๑.๓ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑

๑.๔ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๑.๕ การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ	๑
๑.๖ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	๒
๑.๗ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๐
๑.๘ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว	๑
๑.๙ การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร	๒
๑.๑๐ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
คะแนนรวม	๑๑.๕
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๒.๑ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๔
๒.๒ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	๒
๒.๓ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๔
๒.๔ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๒
๒.๕ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่	๑.๕
๒.๖ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว	๒
๒.๗ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
คะแนนรวม	๑๘.๕
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๓.๑ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
๓.๒ การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๓ ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก	๑.๕
๓.๔ ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	๓
๓.๕ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว	๓
๓.๖ การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๓.๗ การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
๓.๘ การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้	๑.๕
๓.๙ การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	๐
คะแนนรวม	๑๗.๕

๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๔.๑ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ	๓
๔.๒ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
๔.๓ สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๔ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท	๓
๔.๕ การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ	๒
๔.๖ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	๓
๔.๗ ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๘ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	๓
คะแนนรวม	๒๕
คะแนนรวมทั้งหมด	๗๒.๕

ชุดที่ ๖ ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ชุดที่ ๖ พบคะแนนรวมทั้งสิ้น ๗๖ คะแนน อยู่ในระดับดีมาก

โดยพบศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้คะแนนจากการประเมินทั้งสิ้น ๑๗.๕๐ คะแนน โดยได้พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งได้พบระดับคะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยว การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว ๓ คะแนน รองลงมาด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร ๒ คะแนน การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว ๑.๕ คะแนน การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว ๑ คะแนน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๒๐.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านเส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว ๔ คะแนน การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ๒ คะแนน การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ๑.๕ คะแนน

ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๔.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าด้านความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ๑.๕ คะแนน การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ๑ คะแนน และการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๒๓.๕๐ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านสภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ๔ คะแนน ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ๓ คะแนน การได้รับรางวัล ใบรับรองหรือใบประกาศเกียรติคุณ ๒ คะแนน และความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ๑.๕ คะแนน โดยสามารถแสดงข้อมูล ได้ตามตารางต่อไปนี้

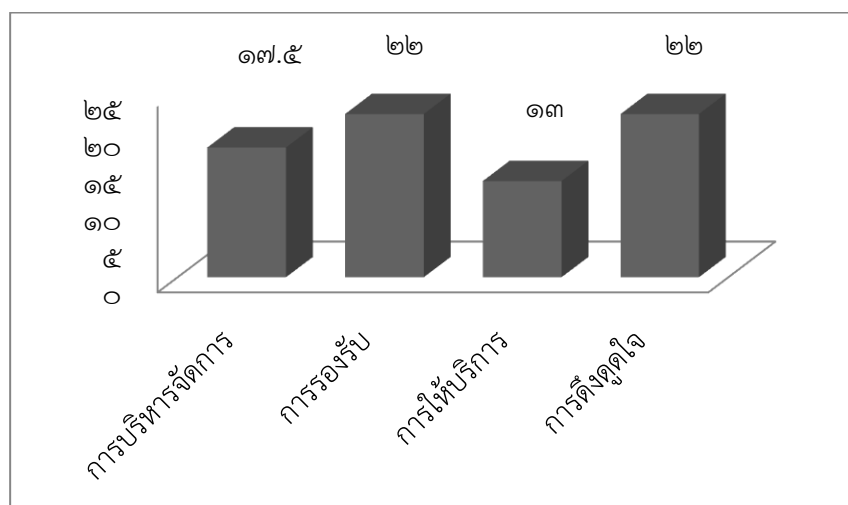
ตารางที่ ๘ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๖

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
๑. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๑.๑ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	๓
๑.๒ การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ	๓
๑.๓ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๑.๔ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๑.๕ การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ	๑
๑.๖ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	๒
๑.๗ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๐
๑.๘ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว	๑
๑.๙ การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร	๒
๑.๑๐ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว	๓
คะแนนรวม	๑๗.๕
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดให้บริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๒.๑ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๔
๒.๒ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	๒
๒.๓ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๔
๒.๔ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๒
๒.๕ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่	๑.๕
๒.๖ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว	๔
๒.๗ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
คะแนนรวม	๒๐.๕
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว	

รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๓.๑ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๒ การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๓ ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก	๑.๕
๓.๔ ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	๓
๓.๕ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๖ การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๓.๗ การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
๓.๘ การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้	๑.๕
๓.๙ การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	๐
คะแนนรวม	๑๔.๕
๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๔.๑ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ	๑.๕
๔.๒ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
๔.๓ สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๔ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท	๓
๔.๕ การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ	๒
๔.๖ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	๓
๔.๗ ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๘ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	๓
คะแนนรวม	๒๓.๕
คะแนนรวมทั้งหมด	๓๘

ชุดที่ ๗ ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ชุดที่ ๗ พบคะแนนรวมทั้งสิ้น ๓๘.๕๐ คะแนน อยู่ในระดับดีมาก

พบศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้คะแนนจากการประเมินทั้งสิ้น ๑๗.๕๐ คะแนน โดยได้พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งได้พบระดับคะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว ๓ คะแนน รองลงมาด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร ๒ คะแนน การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว ๑.๕ คะแนน การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว ๑ คะแนน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๒๒ คะแนน โดยพิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว ๔ คะแนน ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ๒ คะแนน การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ๒ คะแนน

ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๑๓ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าด้านการให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ๓ คะแนน การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้

๑.๕ คะแนน การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ๑ คะแนน และการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ๐ คะแนน

ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากคะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน ได้ ๒๒ คะแนน โดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว พบว่าด้านสภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ๔ คะแนน ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ๓ คะแนน การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ ๒ คะแนน ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ และความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ๑.๕ คะแนน โดยสามารถแสดงข้อมูล ได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๙ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุดที่ ๗

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
๑. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๑.๑ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	๓
๑.๒ การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ	๓
๑.๓ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๑.๔ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๑.๕ การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ	๑
๑.๖ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	๒
๑.๗ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๐
๑.๘ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว	๑
๑.๙ การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร	๒
๑.๑๐ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว	๓
คะแนนรวม	๑๗.๕
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน) หมายเหตุ พิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	

รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๒.๑ เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๒
๒.๒ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	๔
๒.๓ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๔
๒.๔ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๒
๒.๕ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่	๓
๒.๖ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว	๔
๒.๗ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
คะแนนรวม	๒๒
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๓.๑ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๒ การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๓ ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก	๑.๕
๓.๔ ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๕ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว	๑.๕
๓.๖ การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑
๓.๗ การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว	๓
๓.๘ การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้	๑.๕
๓.๙ การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	๐
คะแนนรวม	๑๓
๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๔.๑ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ	๑.๕
๔.๒ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
๔.๓ สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๔ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท	๑.๕
๔.๕ การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ	๒
๔.๖ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	๓
๔.๗ ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	๔
๔.๘ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	๓
คะแนนรวม	๒๒

คะแนนรวมทั้งหมด	๗๔.๕
-----------------	------

ตารางที่ ๑๐ ภาพรวมของผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน บ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

องค์ประกอบหลัก	คะแนนเต็ม
๑. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๑๑๗
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๑๒๔
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๑๐๓
๔. ศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว	๑๖๐
รวม	๕๐๔

เมื่อพิจารณาคะแนนเป็นรายประเด็น พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๑ แสดงผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในภาพรวม สำหรับการประเมินทั้ง ๗ ชุด คะแนนเต็ม ๗๐๐ คะแนน

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
๑. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๑.๑ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	๑๖.๕๐
๑.๒ การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ	๑๕.๐๐
๑.๓ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	๗.๐๐
๑.๔ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว	๑๓.๕๐
๑.๕ การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ	๖.๐๐
๑.๖ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	๑๔.๐๐
๑.๗ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๗.๕๐
๑.๘ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว	๗.๐๐
๑.๙ การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร	๑๔.๐๐
๑.๑๐ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว	๑๖.๕๐
คะแนนรวม	๑๑๗.๐๐

๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
หมายเหตุ พิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๒.๑ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๑๘.๐๐
๒.๒ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	๑๖.๐๐
๒.๓ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๒๘.๐๐
๒.๔ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๑๔.๐๐
๒.๕ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่	๑๐.๕๐
๒.๖ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว	๒๐.๐๐
๒.๗ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑๘.๐๐
คะแนนรวม	๑๒๔.๐๐
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๓.๑ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว	๑๓.๕๐
๓.๒ การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๑๐.๕๐
๓.๓ ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก	๑๐.๕๐
๓.๔ ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	๑๙.๕๐
๓.๕ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว	๑๒.๐๐
๓.๖ การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๗.๐๐
๓.๗ การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว	๑๙.๕๐
๓.๘ การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้	๑๐.๕๐
๓.๙ การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	๐.๐๐
คะแนนรวม	๑๐๓.๐๐
๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	
รายละเอียด	คะแนนที่ได้
๔.๑ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ	๑๓.๕๐
๔.๒ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๑.๐๐
๔.๓ สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	๒๘.๐๐
๔.๔ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท	๑๙.๕๐
๔.๕ การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ	๑๔.๐๐

๔.๖ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	๑๙.๕๐
๔.๗ ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	๒๘.๐๐
๔.๘ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	๑๖.๕๐
คะแนนรวม	๑๖๐
คะแนนรวมทั้งหมด	

๔.๒ การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

จากการศึกษาด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยการประเมินศักยภาพและการสัมภาษณ์ในชุมชน สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค และนำไปสู่ พัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งจากการดำเนินการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและความสนใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากในชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร วิถีชีวิตประจำวันล้วนเกี่ยวข้องกับการเกษตร และทุกบ้านสามารถเป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือไกด์ท้องถิ่นได้ พบความหลากหลายของพืชพรรณทางการเกษตร มีการนำผลผลิตทางการเกษตรส่งออกขายในท้องตลาด ชุมชนแห่งนี้ยังเป็นพื้นที่แหล่งการเพาะปลูกเกษตรพื้นที่สูง และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวง และโครงการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริดอยล้าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศึกษาเรียนรู้ทางการเกษตรแบบผสมผสาน รวมถึงการศึกษาถึงวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกัน ทั้งนี้สามารถสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ในด้าน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในชุมชน ดังต่อไปนี้

ด้านจุดแข็ง

- ชุมชนมีกฎระเบียบที่ชัดเจนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ชุมชนได้สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ไว้
- มีด้านวัฒนธรรม ประเพณีที่มีเอกลักษณ์
- มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน
- มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และหลากหลาย ชาติพันธุ์
- มีพืชผลที่มีในพื้นที่ เป็นผลิตภัณฑ์เฉพาะถิ่นที่มีเฉพาะพื้นที่
- ลักษณะของภูมิประเทศที่อยู่ท่ามกลางขุนเขาเต็มไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ เหมาะแก่การปลูกพืชเมืองหนาว ได้ราคาสูง

ด้านจุดอ่อน

- ขาดผู้นำในการวางแผนงานที่ชัดเจน

- ด้านสังคม/ชุมชน คนในชุมชนขาดความสามัคคี มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกกันอยู่ หรือแบ่งกลุ่มกันอย่างไม่ลงตัว
- ความชัดเจนในการจัดสรรผลประโยชน์
- กลุ่มนายทุนต่างถิ่นเริ่มเข้ามาในพื้นที่ และคนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น
- ชุมชนขาดความรู้หลักการด้านเศรษฐกิจ ด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- ด้านสังคมและชุมชน ที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ความสามัคคี การทำงานเป็น
- ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่สูง เส้นทางเดินทางค่อนข้างอันตราย มีต้นไม้ล้มทับถนนในช่วงฤดูฝน การกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ การเมืองในชุมชนยังไม่สามารถสื่อสารกันได้อย่างลงตัวเนื่องจากมีหลายชนเผ่า การบุกรุกป่าจากคนนอกพื้นที่ และการขยายพื้นที่เพาะปลูก
- มีการแย่งส่วนแบ่งการตลาดผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

ด้านโอกาส

- มีหน่วยงานองค์การที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนด้านอาชีพ เช่น โครงการหลวงอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน โครงการพระราชดำริดอยล้าน สนับสนุนการสร้างอาชีพและให้คนกับป่าอยู่กันอย่างอาศัยกัน ปลูกป่าสร้างเศรษฐกิจ มีรายได้มั่นคง เป็นพื้นที่ราบสูงเหมาะแก่การเพาะปลูกเมืองหนาว สภาพอากาศค่อนข้างเย็นตลอดทั้งปี
- อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน โครงการพระราชดำริดอยล้าน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้ลงพื้นที่ให้การสนับสนุนการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน มีรายได้ที่มั่นคงรองรับการบริการท่องเที่ยวและส่งเสริมการตลาดของคนในชุมชนให้ลดต้นทุน สร้างรายได้ได้อย่างยั่งยืน

ด้านอุปสรรค

- การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทำให้ขาดการต่อเนื่องในการบริหารจัดการ
- ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในด้านเอกสารสิทธิ์ที่ทำกินและ ที่อยู่อาศัย ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ไม่มีเอกสารสิทธิ์
- การประสานการทำงานระหว่างหน่วยงาน และชุมชน ยังขาดความต่อเนื่อง ทำให้เกิดการพัฒนาไม่ต่อเนื่องล่าช้า ขาดโอกาส และตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง พ่อค้าคนกลางต่างถิ่นมาตัดราคาในการซื้อผลิตผล ทำให้เกิดความแตกแยกในชุมชน การกำจัดขยะในชุมชนยังไม่เป็นระบบ ระบบน้ำสะอาด น้ำดื่มไม่สามารถผลิตได้ในพื้นที่ กระแสไฟฟ้าขัดข้องบ่อยครั้ง ทำให้ผลผลิตการเกษตรไม่สามารถส่งตามกำหนดการได้ การรวมกลุ่มกันในชุมชนยังไม่เข้มแข็ง

จากการศึกษาด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยการประเมินศักยภาพและการสัมภาษณ์ใน

ชุมชน สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค และนำไปสู่ พัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ทำให้สามารถพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๒ ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

เป้าประสงค์

เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ร่วมกันดำเนินงาน ประชุม วางแผน พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการอนุรักษ์และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ

ตารางที่ ๑๒ ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

แนวทางการพัฒนา	ระยะเวลาการดำเนินงาน		
	ระยะ เร่งด่วน (๑-๒ปี)	ระยะปาน กลาง (๓-๕ปี)	ระยะยาว (๖-๑๐ปี)
การสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน ➢ การจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ➢ ร่วมกันวางแผนการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ➢ จัดโครงการร่วมกันภายในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของชุมชนที่มีความโดดเด่นทางธรรมชาติ	✓ ✓	✓	

แนวทางการพัฒนา	ระยะเวลาการดำเนินงาน		
	ระยะ เร่งด่วน (๑-๒ปี)	ระยะปาน กลาง (๓-๕ปี)	ระยะยาว (๖-๑๐ปี)
การสร้างความร่วมมือทางธุรกิจของผู้ประกอบการในชุมชน ในธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร และการขนส่ง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว ➢ กำหนดข้อตกลงร่วมกันในด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ➢ กำหนดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยวที่อาจเกิดขึ้น ➢ พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้สามารถบริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมืออาชีพ ➢ พัฒนาผู้นำเที่ยวให้สามารถบริการนักท่องเที่ยวอย่างมืออาชีพ และให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวได้ ➢ พัฒนาผู้นำเที่ยวให้สามารถอธิบายวิถีชีวิตประเพณี เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงคุณค่าสำคัญของชุมชนได้	✓ ✓ ✓ ✓ ✓		

ยุทธศาสตร์ ๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

เป้าประสงค์

เพื่อสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพส่งอำนวยความสะดวกให้มีมาตรฐาน และพัฒนากระบวนการที่สามารถสามารถปฏิบัติร่วมกันได้

ตารางที่ ๑๓ แนวทางการพัฒนาส่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

แนวทางการพัฒนา	ระยะเวลาการดำเนินงาน		
	ระยะ เร่งด่วน (๑-๒ปี)	ระยะปาน กลาง (๓-๕ปี)	ระยะยาว (๖-๑๐ปี)
การสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน ➤ พัฒนากฎระเบียบให้ปฏิบัติร่วมกันได้ ➤ จัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถสื่อสารภาษาของต่างชาติที่นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน อาทิ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ➤ จัดให้มีระบบสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สืบค้นข้อมูลของชุมชนได้อย่างสะดวกสบาย ➤ พัฒนาด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน อาทิ ไฟฟ้า น้ำประปา ถนนทางเข้าหมู่บ้าน เป็นต้น ➤ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเปิดให้บริการระบบขนส่ง ที่ให้บริการนักท่องเที่ยว สามารถเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง ➤ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่เดิมในชุมชน ให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ อาทิ ห้องน้ำ ศาลา/ที่นั่งพักผ่อน เป็นต้น ➤ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการเที่ยวในพื้นที่ อาทิ จุดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ศูนย์ให้ข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยว จุดรับแจ้งเหตุ สถานที่จอดจอดของนักท่องเที่ยว เป็นต้น	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓	✓

จากเนื้อหาข้อ ๔.๒ การพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ดังนี้

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพประกอบที่ ๒๔ การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

A	L	E	I	E
Action การลงมือปฏิบัติ	Learnning เกิดการเรียนรู้	Experience เกิดประสบการณ์	Income เกิดรายได้	Enviroment เกิดความยั่งยืนของ สิ่งแวดล้อม
การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน				
ระดับนโยบาย	ระดับแผนงานหรือ โครงการ	ระดับปฏิบัติ	ระดับการประเมินผล	
ขั้นตอนที่ ๑	ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาทางการท่องเที่ยวและสาเหตุแห่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นรวมถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย			
ขั้นตอนที่ ๒	ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตั้งแต่ร่วม กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขหรือลดปัญหาของ ชุมชนท้องถิ่นและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว พร้อมทั้ง ตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้ด้วย			
ขั้นตอนที่ ๓	ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด			
ขั้นตอนที่ ๔	ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวตามขีดความสามารถของตนเองหรือ อาจร่วมลงทุนในรูปแบบก็ได้			
ขั้นตอนที่ ๕	ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการ ปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล			
ขั้นตอนที่ ๖	ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล แผนงานหรือโครงการ พัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น			

พัฒนาอย่างสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน/พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
พัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วม

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วม ในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ตลอดจนการศึกษาการพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก อาทิ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว โดยมีเครื่องมือในการศึกษา อาทิ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดลำปาง มีอาณาเขตติดกับเขตจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ และนับถือผี ประกอบอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรม เพาะปลูกพืชเมืองหนาว เช่น กาแฟพันธุ์อาราบิก้า แมคคาดีเมีย (Macadamia) ลูกพลับ บ๊วย ชา เสาวรส ต้นโสม สมุนไพร สหรัย ฯ และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงเข้ามาให้ความรู้ด้านการเกษตร เนื่องจากอากาศที่หนาวเย็นและมีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชฤดูหนาว โดยผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกมากที่สุด คือ กาแฟอาราบิก้าและใบชา พบเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของบ้านแม่แจ่มคือชาวบ้านมีจิตใจที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐาน สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาพัก จะได้รับการต้อนรับดูแลเปรียบเสมือนคนในครอบครัว จะได้เรียนรู้วิถีชีวิตในหลาย ๆ แง่มุม ทั้งวิถีชีวิตชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร การปลูกพืชเมืองหนาว

จากการศึกษาในด้านสภาพบริบททางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาถึงด้านการเข้าถึง โดยพบว่าเส้นทางที่อำนวยความสะดวกให้สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีป้ายบอกทางตามเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภายในชุมชนยังพบร้านค้าสะดวกซื้อที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ ชุมชนยังได้มีรางวัลที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน สามารถนำมาพัฒนาเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวได้ ในสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวพบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นอาชีพของชุมชน ที่สามารถนำมาสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ทางชุมชน ยังได้มีการจัดประชุมเพื่อหารือด้านการจัดการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้ ยังได้พบด้านเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบถนนสองช่องทางและบางช่วงพบบริเวณไหล่ทางค่อนข้างแคบเป็นบางครั้ง นักท่องเที่ยว

จึงอาจจะต้องใช้ความระมัดระวัง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบร้านค้าจำหน่ายสินค้า ป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายในชุมชน สำหรับด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชน ที่สามารถนำมาพัฒนาเพื่อสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในชุมชนได้รางวัลของชุมชนที่เคยได้รับ รวมถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นของฝากของที่ระลึก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนพบการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการประชุมหารือ เพื่อการจัดการวางแผนการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ ในการประเมินเพื่อให้เห็นถึงศักยภาพทางการเกษตร ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้าน ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้าน ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว โดยพบผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ในภาพรวม สำหรับการประเมินทั้ง ๗ ชุด คะแนนเต็ม ๗๐๐ คะแนน ได้ ๕๐๔ คะแนน ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๑๗ คะแนน ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๒๔ คะแนน ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๐๓ คะแนน ด้านศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว ๑๖๐ คะแนน

๕.๑.๒ การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

จากการศึกษาด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยการประเมินศักยภาพและการสัมภาษณ์ในชุมชน สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค และนำไปสู่ พัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งจากการดำเนินการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและความสนใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากในชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร วิถีชีวิตประจำวันล้วนเกี่ยวข้องกับการเกษตร และทุกบ้านสามารถเป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือไกด์ท้องถิ่นได้ พบความหลากหลายของพืชพรรณทางการเกษตร มีการนำผลผลิตทางการเกษตรส่งออกขายในท้องตลาด ชุมชนแห่งนี้ยังเป็นพื้นที่แหล่งการเพาะปลูกเกษตรพื้นที่สูง และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวง และโครงการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริดอยล้าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศึกษาเรียนรู้ทางการเกษตรแบบผสมผสาน รวมถึงการศึกษาถึงวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกัน

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาทำให้สามารถพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๒ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีเป้าประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ร่วมกันดำเนินงาน ประชุม วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการอนุรักษ์และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ

ยุทธศาสตร์ ๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีเป้าประสงค์ เพื่อสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีมาตรฐาน และพัฒนากฎระเบียบที่สามารถสามารถปฏิบัติร่วมกันได้

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ภาคเหนือตอนบน มี ๘ จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ และน่านได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ๕ ประเด็น ดังนี้ ๑) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์ความรู้แก้ไขปัญหาสังคมภาคเหนือ ๒) การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนภาคเหนือสู่ประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงและอินโดจีน ๓) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๓ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนของภาคเหนือ ๔) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๔ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การพึ่งตนเอง และการจัดการพื้นที่เมือง ชนบท พื้นที่สูงและชายแดนภาคเหนือ และ ๕) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๕ การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบและกลไกบริหารเป็นภูมิคุ้มกันและสร้างความมั่นคงของท้องถิ่นและจังหวัดภาคเหนือ ทั้งนี้ จังหวัดลำปางมีแผนพัฒนาจังหวัด(พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐)^{๓๘} ได้ทำการศึกษาบริบทและศักยภาพของจังหวัดตามกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และได้กำหนดวิสัยจังหวัด “นครแห่งเซรามิกและหัตถอุตสาหกรรม สู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมวิถีลำปางเชื่อมโยงสู่ประตูอาเซียน” เกษตรสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดลำปาง ทั้งกระบวนการผลิต การบำรุงรักษา การลดใช้สารเคมี การนำผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค ภาคการค้า โดยเน้นความปลอดภัย คุณภาพมาตรฐานก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างรายได้ และอยู่ในสังคมอย่างผาสุก และทำให้เกิดศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ อภิรมย์ พรหมจรรยา คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบูลย์ทวี (๒๕๕๖)^{๓๙} กล่าวว่า สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตาม

^{๓๘} สำนักงานจังหวัดลำปาง. แผนพัฒนาจังหวัดลำปาง (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐). สืบค้นจากเว็บไซต์ www.Lampang.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

^{๓๙} อภิรมย์ พรหมจรรยา คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบูลย์ทวี, การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาชุมชนเกาะมะพร้าว จังหวัดภูเก็ต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ (๒๕๕๖), หน้า ๑๑๐.

แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง เพื่อแก้ไขพื้นที่ที่ยังขาดองค์ความรู้และกระบวนการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีและเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วยเหลือ ตลอดจนช่วยให้ชุมชนมีรายได้กระจายสู่ชุมชนเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเป็นกลไกหนึ่งในการรองรับสินค้าทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี และยังสามารถคล้องกับ นกตล นพรัตน์ (๒๕๕๑)^{๔๐} กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เช่น การค้นหาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม และการติดตามประเมินผล และมีส่วนร่วมน้อยในการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า ๑. ปัจจัยภายใน ประชาชนมีทัศนคติที่ดีปานกลางต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้รับต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมากพอสมควรในระดับปานกลาง และ ๒. ปัจจัยภายนอก ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว และได้รับการชักชวนจากบุคคล หรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำหมู่บ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนค่อนข้างมาก และมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวและการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาก ได้แก่ ๑. ขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ดี ๒. แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ ๓. สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์เสื่อมโทรม และ ๔. เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย เป็นปรัชญาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบมีลักษณะพลวัตร เป็นปรัชญามุ่งทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตในแต่ละช่วงเวลาเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา^{๔๑} ซึ่งสอดคล้องกับภารดี ไกรสิทธิ์ (๒๕๔๘)^{๔๒} กล่าวว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีโครงสร้างที่กระจุกตัวสูง กล่าวคือมีการแข่งขันกันต่ำปัญหาด้านการเงินที่พบคือปัญหาด้านสภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไร และการชำระหนี้ทั้งนี้ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง^{๔๓} ยังได้กล่าวถึง จุดเน้นของหลักปรัชญาของ

^{๔๐} นกตล นพรัตน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่, ๒๕๕๑, หน้า ๙๐-๙๖

^{๔๑} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๐). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี. ๒๕๔๗.

^{๔๒} ภารดี ไกรสิทธิ์, การศึกษาโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่, ๒๕๔๘.

^{๔๓} ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๕๑, หน้า ๒๙๗-๒๙๘

เศรษฐกิจพอเพียงเน้นการสร้างสมดุล มั่นคง และความยั่งยืนระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ ราเมศร์ พรหมชาติ (๒๕๕๕)^{๔๔} กล่าวว่า ในการที่จะปรับตัวให้พร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้หลักสำคัญในการเตรียมความพร้อมนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่มองเพียงแค่การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือการเอาตัวรอดได้ในระยะสั้นๆ หรือการแก้ปัญหาใหญ่แต่ตัวเองเอาตัวรอดได้ แต่ไปสร้างความเสียหายให้กับภาคส่วนอื่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นเรื่องของ การมองการณ์ไกล การเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งและการมีชีวิตที่ดีร่วมกันในระยะยาว

จากข้อความข้างต้นได้สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ที่ได้ร่างยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๒ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง อันเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ร่วมกันดำเนินงาน ประชุม วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ สุปัทนา หอมบุปผา และสุริยา สัมจันทร์ (๒๕๕๑)^{๔๕} กล่าวว่า นักท่องเที่ยวได้ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของตราสินค้ากับการรับประกันคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นอันดับหนึ่ง และสุพรรณนา หัศภาค (๒๕๕๕)^{๔๖} ยังกล่าวอีกว่า ปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวสูงสุดสามอันดับแรกได้แก่ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และด้านการบริการและอัยยาศัยของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์ (๒๕๕๕)^{๔๗} กล่าวว่า ทำให้เกิดการอนุรักษ์และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และยังสอดคล้องกับ วรพล วัฒนเหลืออรุณ (๒๕๕๔)^{๔๘} กล่าวว่า สร้างความร่วมมือของคนในชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีมาตรฐาน และพัฒนากฎระเบียบที่สามารถสามารถปฏิบัติร่วมกันได้

^{๔๔} ราเมศร์ พรหมชาติ, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. คณะศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (๒๕๕๕), หน้า ๘๘.

^{๔๕} สุปัทนา หอมบุปผา และสุริยา สัมจันทร์, รูปแบบภูมิปัญญาการท่องเที่ยวผ้าพื้นเมืองเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๑.

^{๔๖} สุพรรณนา หัศภาค, ปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕.

^{๔๗} กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (๒๕๕๕), หน้า ๑๐๒.

^{๔๘} วรพล วัฒนเหลืออรุณ, การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเมืองฝ่ายของภูมิปัญญาชาวบ้าน: กรณีศึกษาบ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม่วิน จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (๒๕๕๔), หน้า ๑๓๕.

๕.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัย

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

๑) ผู้นำชุมชนควรดำเนินการจัดประชุมเพื่อการวางแผน ร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยจัดให้มีหลายภาคส่วนในการระดมความคิดเห็น อาทิ ผู้ประกอบการ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

๒) ผู้นำชุมชนสามารถนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานต่อไปได้

๓) หน่วยงานภาครัฐ สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนได้ โดยสามารถนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากการศึกษา ไปปรับประยุกต์ เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาต่อไปได้

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) การศึกษาเส้นทางสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำมาสร้างแผนที่ทางการท่องเที่ยวของชุมชนได้

๒) การศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อการวางแผนทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน

๓) การศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

๔) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมของ ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

๕) แนวทางการพัฒนาการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่จังหวัดลำปาง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕.
- กรมวิชาการเกษตร. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านเกษตร ปี ๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ
เกษตร, ๒๕๕๐
- เดชา ไต๋สูงเนิน. การบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอ
แมริม จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
๒๕๕๓.
- นงเยาว์ ใจห่อ. ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเรื่องศักยภาพของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. สาขาวิชาการจัดการ
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.
- นภดล นพรัตน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: เชียงใหม่. ๒๕๕๑.
- นำชัย ทนผล. รายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนารูขี้อย่างยั่งยืนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง
ตำบลป่าแฝ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการพัฒนาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่, ๒๕๕๓.
- ภารดี ไกรสิทธิ์. การศึกษาโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ในจังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่, ๒๕๕๘.
- รงค์ ประพันธ์พงศ์. เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. กรุงเทพมหานคร. เอลโล่การพิมพ์, ๒๕๕๐.
- ราเมศร์ พรหมชาติ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษา
บ้านโป่ง ตำบลป่าแฝ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. กรุงเทพมหานคร. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,
๒๕๕๔.
- วรพล วัฒนเหลื่องอรุณ. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญาชาวบ้าน:
กรณีศึกษาบ้านห้วยอีค่าง ตำบลแมวิน จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารจัดการตามแนวทฤษฎีใหม่และแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง.
กรุงเทพมหานคร. ไพโรพ, ๒๕๕๐.
- ศิรินา ปวโรฬารวิทยา. ปรัชญาใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์เศรษฐกิจพอเพียง ๑๐๐ นวัตกรรมชั้นนำใน
การดำเนินธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์, ๒๕๕๓.
- ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร. ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา
และจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism). กรุงเทพมหานคร. ฝ่ายบริการ
อุตสาหกรรมและที่ปรึกษา, ๒๕๔๒.

สมพร เทพสิทธิ. การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร. สมชาย
การพิมพ์, ๒๕๕๐.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ดพ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๕.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๐). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์การวิจัย พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ : ภาคเหนือ.
กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๔.

สำนักงานจังหวัดลำปาง. แผนพัฒนาจังหวัดลำปาง (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐). สืบค้นจากเว็บไซต์
www.Lampang.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

สำนักงานสถิติจังหวัดลำปาง. พัฒนาระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยว. สืบค้นจากเว็บไซต์
http://lampang.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&catid=๑๑๖&id=๑๕๔. เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐

สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว. ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗. สืบค้นจากเว็บไซต์
www.tourism.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว. ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๓. สืบค้นจากเว็บไซต์
www.tourism.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. แนวทางปฏิบัติ ๗ ขั้น สู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง: จากแนวปฏิบัติสู่แนวคิดทาง
ทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร. มูลนิธิวิถีสุข, ๒๕๔๙.

สุพรรณนา หัศภาค. ปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่.
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๕.

สุพัฒนา หอมบุปผา และสุริยา สัมจันทร์. รูปแบบภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองเพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๑.

สุริยา สัมจันทร์. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นแบบโดยองค์กรท้องถิ่นและกลุ่มผู้เลี้ยง
ปลาในกระชังชุมชน หมู่ ๔ ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัด อุดรดิตถ์. พิษณุโลก.
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๔๙.

อภิชัย พันธเสน. สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๔๙.

อภิรมย์ พรหมจรรยา คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบูลย์ทวี. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
 เกษตร: กรณีศึกษาชุมชนเกาะมะพร้าว จังหวัดภูเก็ต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยา
 เขตหาดใหญ่, ๒๕๕๖.

สัมภาษณ์

นายคำหวย มณีวงศ์. อายุ ๕๖ ปี. อาชีพ เกษตรกร. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐

นางนิต สิริณ. อายุ ๒๐ ปี. อาชีพ ทัวไป. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๐

นางแพรวพรรณ ธรรมปັນโย. อายุ ๒๘ ปี. อาชีพ ทำไร่การเกษตร ทำการเกษตรผสมผสาน.

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๐

นายภัทรปัน พาชปภัสร. อายุ ๕๘ ปี. อาชีพ ทำไร่การเกษตร. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม
 ๒๕๖๐

นางสาววาสนา มูลคำดี. อายุ ๒๙ ปี. อาชีพ ทำไร่เกษตร ค้าขาย ที่พัก ร้านของฝากของที่ระลึก.

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๐

นายสมพร ธรรมปັນโย. อายุ ๔๘ ปี. อาชีพ ทำสวนเกษตร. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๐

นายสุธรรม ธรรมปັນโย. อายุ ๕๘ ปี. อาชีพ ทำสวนเกษตร. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๐

นายสุวรรณ มูลคำดี. อายุ ๖๕ ปี. อาชีพ ทำไร่ทำสวน ที่พัก ร้านของฝากของที่ระลึก. สัมภาษณ์เมื่อ
 วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐

นางแสงจันทร์ พรหมชาติแก้ว. อายุ ๔๑ ปี. อาชีพ ทำไร่ทำสวน. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม
 ๒๕๖๐

นายหรัญญกรณ์ แสงหาญ. อายุ ๔๓ ปี. อาชีพ นักวิชาการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
 ลำปาง. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๐

นายเอกอรรถพล พันพาล. อายุ ๓๗ ปี. อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว รีสอร์ท ไร่ภูมิลิทธิ์. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑
 ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐

ภาคผนวก ก
บทความการวิจัย

การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง
The Development of Participatory Communities' Agro-Tourism
Strategies Based on the Philosophy of Sufficiency Economy
in Lampang Province

ศิวาวัดน์ ชัยวงศ์*
Silawat Chaiwong

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๒. เพื่อศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยเลือกพื้นที่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนประกอบอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรม เพาะปลูกพืชเมืองหนาว เช่น กาแฟพันธุ์อาราบิก้า แมคคาดีเมีย (Macadamia) ลูกพลับ บัวย ชา เสาวรส ต้นโสม สมุนไพร สำหรับ ฯ และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงเข้ามาให้ความรู้ด้านการเกษตร เนื่องจากอากาศที่หนาวเย็นและมีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชเมืองหนาว

จากการศึกษาในด้านสภาพบริบททางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาถึงด้านการเข้าถึง โดยพบว่ามีเส้นทางที่อำนวยความสะดวกให้สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีป้ายบอกทางตามเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ชุมชนยังได้มีรางวัลที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน สามารถนำมาพัฒนาเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว รวมถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นของฝากของที่ระลึก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

สำหรับการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมจากการศึกษาด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการศึกษาทำให้สามารถพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ๒ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

* อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร,
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purposes of this study, entitled “The Development of Participatory Communities’ Agro-Tourism Strategies Based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Lampang Province”, aimed to investigate the situations and the development of the participatory communities’ agro-tourism based on the philosophy of sufficiency economy in Lampang Province. This study focused on both the qualitative and quantitative researches. For research methodology, Mae Chaem village, Muang Pan District, Lampang Province was used as the targeted area, which was covered with different agro-tourism sites with emphasis on the philosophy of sufficiency economy. In addition, planting crops with its good climates such as Arabica coffee, macadamia, persimmons, peaches, teas, passion fruits, ginsengs, herbs, weeds, etc. was mostly found in terms of the villagers’ main occupation and the royal project’s academic trainings were supported.

According to the accessibility of agro-tourism contexts, it showed that not only were tourist routes with its tourist signs facilitated, but also the villagers’ awards were guaranteed for such a village’s tourist attractions. Local products were mainly used as souvenirs, and interesting tourism activities were also provided for tourists’ travelling purposes.

Regarding to the investigation of agro-tourism situations, it showed that the participatory communities’ agro-tourism based on the philosophy of sufficiency economy was divided into two major strategies: ๑) Strategies for agro-tourism cooperation based on the philosophy of sufficiency economy in Lampang Province, and ๒) Strategies for the development of agro-tourism facilities based on the philosophy of sufficiency economy in Lampang Province.

Key words: The Development of Participatory Communities’ Agro-Tourism Strategies, The Philosophy of Sufficiency Economy

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวน ซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น และมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไปในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ของประเทศให้เข้มแข็ง ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รวมทั้งสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมืองเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรู้” ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบเป็นไปตามลำดับ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน^๑ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เสริมสร้างความรู้ด้านการเกษตรควบคู่กับการพักผ่อนและความบันเทิง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสัมผัสกับวิถีชีวิตเกษตร ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเกษตรที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งสามารถซื้อหาผลผลิตการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน กลับสู่ภูมิลำเนา^๒ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) : ภาคเหนือตอนบน มี ๘ จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ และน่านได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ๕ ประเด็น^๓ ดังนี้ ๑) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์ความรู้แก้ไขปัญหาสังคมภาคเหนือ ๒) การ

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ดพ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙, (กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

^๒ สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗. สืบค้น จากเว็บไซต์ www.tourism.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

^๓ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การวิจัย พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ : ภาคเหนือ, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๕), หน้า ๑-๖.

วิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนภาคเหนือสู่ประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงและอินโดจีน ๓) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๓ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนของภาคเหนือ ๔) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๔ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การพึ่งตนเอง และการจัดการพื้นที่เมือง ชนบท พื้นที่สูงและชายแดนภาคเหนือ และ ๕) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๕ การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบและกลไกบริหารเป็นภูมิคุ้มกันและสร้างความมั่นคงของท้องถิ่นและจังหวัดภาคเหนือ

จังหวัดลำปางมีแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐) ได้ทำการศึกษาบริบทและศักยภาพของจังหวัดตามกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และได้กำหนดวิสัยจังหวัด “นครแห่งเชรามิกและหัตถอุตสาหกรรม สู่เกษตรสร้างสรรค์ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมวิถีลำปางเชื่อมโยงสู่ประตูอาเซียน” เกษตรสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดลำปาง ทั้งกระบวนการผลิ การบำรุงรักษา การลดใช้สารเคมี การนำผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค ภาคการค้า โดยเน้นความปลอดภัย คุณภาพมาตรฐานก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างรายได้ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และทำให้เกิดศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวในทุกมิติ โดยเน้นการบูรณาการ การพัฒนา การอนุรักษ์และส่งเสริมให้ใช้ทุนทรัพยากรของจังหวัดให้มีประสิทธิภาพให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน คงอยู่กับจังหวัดลำปางอย่างต่อเนื่อง และจะส่งผลให้การท่องเที่ยว สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความมั่นคงและเน้นการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อหนุนเสริมศักยภาพการให้บริการประชาชนให้บรรลุตามความต้องการในการพัฒนาจังหวัด^๔

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้มีความจำเป็นในการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่ เพื่อแก้ไขพื้นที่ที่ยังขาดองค์ความรู้และกระบวนการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีและเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วยเหลือ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับศึกษาความต้องการและลักษณะสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ศึกษาลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ไร่สตอเบอรี่ ไร่กาแฟ ไร่ชา สวนสวนลำไย และสวนอาโวคาโด สวนเกษตรผสมผสาน และการปลูกข้าว เป็นต้น ถือว่าอาชีพหลักและอาชีพเสริมของชาวบ้านในพื้นที่ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง และหากได้รับโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จะช่วยให้มีรายได้กระจายสู่ชุมชนเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเป็นกลไกหนึ่งในการรองรับสินค้าทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี รวมถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาถึงแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและควรค่าแก่การสร้างนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

^๔สำนักงานจังหวัดลำปาง, แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา(พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐) สืบค้นจากเว็บไซต์ www.Lampang.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

รวมทั้งการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเครื่องมือการสร้างรูปแบบร่วมกับ
แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดย
ชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

๒. เพื่อศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

๑.๑ ข้าราชการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการเกษตร จำนวน ๒ คน
ได้แก่ ตัวแทนจากสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง และตัวแทนจากสำนักงานเกษตรอำเภอ
เมืองปาน ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว
เชิงเกษตร

๑.๒ ผู้นำท้องถิ่น จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน ในอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ผู้ให้ข้อมูลหลักสองกลุ่มนี้ ได้แก่ ข้าราชการฯ และผู้นำท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมี
ส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๑.๓ ประชาชนในชุมชน จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองปาน
จังหวัดลำปาง ที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ

๑.๔ ผู้ประกอบการ จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ ผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอเมืองปาน
จังหวัดลำปาง ที่ทำการเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ฯลฯ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ ซึ่งเป็น
ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

๑.๕ นักท่องเที่ยว จำนวน ๓๐ คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่ อำเภอเมือง
ปาน จังหวัดลำปาง

๑.๖ ผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยว จำนวน ๗ คน

๒. การสร้างเครื่องมือการวิจัย

๒.๑ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการกำหนดหัวข้อคำถามสำหรับการ
สนทนา และสามารถสัมภาษณ์ในเชิงลึกได้ทันทีเมื่อพบข้อมูลที่น่าสนใจและตรงกับประเด็นที่กำลัง
ศึกษา และใช้วิธีการระดมสมองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตาม
แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยมีรายละเอียด
ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. สำรวจพื้นที่เป้าหมายเพื่อสังเกตข้อมูลต่างๆ
๓. ศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการสัมภาษณ์
๔. สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นไว้อย่างกว้างๆ
๕. สร้างความคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล รวมทั้งกำหนดวันเวลาเก็บข้อมูล
๕. ลงมือเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้น ได้แก่ กรอบการสัมภาษณ์ และใช้เครื่องบันทึกภาพและเสียงใช้ในการบันทึกข้อมูล
๖. นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล พร้อมทั้งนำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัย เพื่อรับคำแนะนำชี้แจงให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
๗. นำข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่แล้วนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๒.๒ แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

โดยได้นำคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสามารถยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบหลัก ได้แก่

๑. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
๔. ศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form) ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) และได้ใช้วิธีการสังเกต และการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยจะสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่กำลังศึกษาและบันทึกข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เป็นเครื่องมือที่เก็บข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการกำหนดหัวข้อสำหรับสัมภาษณ์พูดคุยกันกับผู้ให้ข้อมูล และสามารถสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้ทันทีเมื่อพบข้อมูลที่น่าสนใจและตรงประเด็นที่กำลังศึกษา โดยมีแนวคำถามให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นด้วย

๒. แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยได้นำคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

เชิงเกษตร^๕ ทั้งนี้ ในการวัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้นั้น ควรมีแนวทางการ เพื่อสามารถยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ๑) ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๒) ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๓) ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ ๔) ศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form) ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาและนำผลการบันทึกไว้เพื่อประโยชน์ในการตั้งคำถามเพิ่มเติม หรือในกรณีที่ต้องการข้อมูลในเชิงลึกนอกเหนือจากแบบสัมภาษณ์

๓. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ได้มาดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ใช้วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การทำมาหากิน ความเป็นอยู่ในสังคม ฯลฯ และวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแยกเป็นประเด็นที่ค้นพบออกเป็นส่วนตัว ๆ ซึ่งจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งประกอบไปด้วย ๔ องค์ประกอบหลัก และ ๓๔ ตัวชี้วัด และแต่ละองค์ประกอบหลักได้ถูกกำหนดให้มีความสำคัญเท่ากัน หรือคิดเป็น ร้อยละ ๒๕ เท่ากัน ตามตาราง ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบหลัก	คะแนนเต็ม
๑. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๒๕
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๒๕
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๒๕
๔. ศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว	๒๕
รวม	๑๐๐

^๕ สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. สืบค้นจากเว็บไซต์ www.tourism.go.th, เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๙, หน้า ๓๘ - ๕๐

ตารางที่ ๑ แสดงคะแนนองค์ประกอบหลักในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลอดภัย

การแปลความหมายของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดีเยี่ยม มีคะแนนรวม ตั้งแต่ ๘๑ คะแนนขึ้นไป
 ๒. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดีมาก มีคะแนนรวม อยู่ระหว่าง ๗๑ - ๘๐ คะแนน
 ๓. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดี มีคะแนนรวม อยู่ระหว่าง ๖๑ - ๗๐ คะแนน
- * ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ มีคะแนนรวม ต่ำกว่า ๖๑ คะแนนลงมา

ผลการศึกษา

๑. ด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดลำปาง มีอาณาเขตติดกับเขตจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ และนับถือผี ประกอบอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรม เพาะปลูกพืชเมืองหนาว เช่น กาแฟพันธุ์อาราบิก้า แมคคาดีเมีย (Macadamia) ลูกพลับ บ๊วย ชา เสาวรส ต้นโสม สมุนไพร สหรัย ฯ และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงเข้ามาให้ความรู้ด้านการเกษตร เนื่องจากอากาศที่หนาวเย็นและมีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชฤดูหนาว โดยผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกมากที่สุด คือ กาแฟอาราบิก้าและใบชา พบเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของบ้านแม่แจ่ม คือ ชาวบ้านมีจิตใจที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐาน สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาพัก จะได้รับการต้อนรับดูแลเปรียบเสมือนคนในครอบครัว จะได้เรียนรู้วิถีชีวิตในหลาย ๆ แง่มุม ทั้งวิถีชีวิตชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร การปลูกพืชเมืองหนาว

จากการศึกษาในด้านสภาพบริบททางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาถึงด้านการเข้าถึง โดยพบว่ามีเส้นทางที่อำนวยความสะดวกให้สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีป้ายบอกทางตามเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภายในชุมชนยังพบร้านค้าสะดวกซื้อที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ ชุมชนยังได้มีการจัดประชุมเพื่อหารือด้านการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้ ยังได้พบด้านเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบถนนสองช่องทางและบางช่วงพบบริเวณไหล่ทางค่อนข้างแคบเป็นบางช่วง นักท่องเที่ยวจึงอาจจะต้องใช้ความระมัดระวัง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบร้านค้าจำหน่ายสินค้า ป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายในชุมชน สำหรับด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

ในชุมชน ที่สามารถนำมาพัฒนาเพื่อสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ภายในชุมชนได้รางวัลของชุมชนที่เคยได้รับ รวมถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นของฝากของที่ระลึก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนพบการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการประชุมหารือ เพื่อการจัดการวางแผนการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ ในการประเมินเพื่อให้เห็นถึงศักยภาพทางการเกษตร ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้าน ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้าน ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว โดยพบผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ในภาพรวม สำหรับการประเมินทั้ง ๗ ชุด คะแนนเต็ม ๗๐๐ คะแนน ได้ ๕๐๔ คะแนน ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๑๗ คะแนน ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๒๔ คะแนน ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๐๓ คะแนน ด้านศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว ๑๖๐ คะแนน

๒. การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

จากการศึกษาด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยการประเมินศักยภาพและการสัมภาษณ์ในชุมชน สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค และนำไปสู่ พัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งจากการดำเนินการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและความสนใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากในชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร วิถีชีวิตประจำวันล้วนเกี่ยวข้องกับการเกษตร และทุกบ้านสามารถเป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือไกด์ท้องถิ่นได้ พบความหลากหลายของพืชพรรณทางการเกษตร มีการนำผลผลิตการทางเกษตรส่งออกขายในท้องตลาด ชุมชนแห่งนี้ยังเป็นพื้นที่แหล่งการเพาะปลูกเกษตรพื้นที่สูง และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวง และโครงการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริโดยล้าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศึกษาเรียนรู้ทางการเกษตรแบบผสมผสาน รวมถึงการศึกษาถึงวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกัน

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาทำให้สามารถพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๒ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีเป้าประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ร่วมกันดำเนินงาน ประชุม วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการ

พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการอนุรักษ์และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ

ยุทธศาสตร์ ๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีเป้าประสงค์ เพื่อสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีมาตรฐาน และพัฒนากระบวนการที่สามารถสามารถปฏิบัติร่วมกันได้

อภิปรายผลการศึกษา

ภาคเหนือตอนบน มี ๘ จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ และน่านได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ๕ ประเด็น ดังนี้ ๑) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์ความรู้แก้ไขปัญหาสังคมภาคเหนือ ๒) การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนภาคเหนือสู่ประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงและอินโดจีน ๓) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๓ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนของภาคเหนือ ๔) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๔ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การพึ่งตนเอง และการจัดการพื้นที่เมือง ชนบท พื้นที่สูงและชายแดนภาคเหนือ และ ๕) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๕ การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบและกลไกบริหารเป็นภูมิคุ้มกันและสร้างความมั่นคงของท้องถิ่นและจังหวัดภาคเหนือ ทั้งนี้ จังหวัดลำปางมีแผนพัฒนาจังหวัด(พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐)^๖ ได้ทำการศึกษาบริบทและศักยภาพของจังหวัดตามกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และได้กำหนดวิสัยจังหวัด “นครแห่งเชรามิกและหัตถอุตสาหกรรม สู่เกษตรสร้างสรรค์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมวิถีลำปางเชื่อมโยงสู่ประตูอาเซียน” เกษตรสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดลำปาง ทั้งกระบวนการผลิต การบำรุงรักษา การลดใช้สารเคมี การนำผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค ภาคการค้า โดยเน้นความปลอดภัย คุณภาพมาตรฐานก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างรายได้ และอยู่ในสังคมอย่างผาสุก และทำให้เกิดศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ อภิรมย์ พรหมจรรยา คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบูลย์ทวี (๒๕๕๖)^๗ กล่าวว่า สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง เพื่อแก้ไขพื้นที่ที่ยังขาดองค์ความรู้และกระบวนการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีและเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วยเหลือ ตลอดจนช่วยให้ชุมชนมีรายได้กระจายสู่ชุมชนเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจระดับ

^๖ สำนักงานจังหวัดลำปาง. แผนพัฒนาจังหวัดลำปาง (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐). สืบค้นจากเว็บไซต์ www.Lampang.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

^๗ อภิรมย์ พรหมจรรยา คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบูลย์ทวี, การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาชุมชนเกาะมะพร้าว จังหวัดภูเก็ต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ (๒๕๕๖), หน้า ๑๑๐.

ชุมชน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเป็นกลไกหนึ่งในการรองรับสินค้าทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย เป็นปรัชญาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบมีลักษณะพลวัตร เป็นปรัชญามุ่งทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตในแต่ละช่วงเวลาเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา^๘ ทั้งนี้ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง^๙ ยังได้กล่าวถึง จุดเน้นของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการสร้าง ความสมดุล มั่นคง และความยั่งยืนระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ ราเมศร์ พรหมชาติ (๒๕๔๕)^{๑๐} กล่าวว่า ในการที่จะปรับตัวให้พร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้หลักสำคัญในการเตรียมความพร้อมนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่มองเพียงแค่การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือการเอาตัวรอดได้ในระยะสั้นๆ หรือการแก้ปัญหาใหญ่แต่ตัวเองเอาตัวรอดได้ แต่ไปสร้างความเสียหายให้กับภาคส่วนอื่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นเรื่องของการณ์มองการณ์ไกล การเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งและการมีชีวิตที่ดีร่วมกันในระยะยาว

จากข้อความข้างต้นได้สอดคล้องกับผลการศึกษายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ที่ได้ร่าง ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๒ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง อันเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ร่วมกันดำเนินงาน ประชุม วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับกนก อรรถนฤมิต (๒๕๔๕)^{๑๑} ยังกล่าวว่า ทำให้เกิดการอนุรักษ์และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และยังสอดคล้องกับ

^๘ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๐). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี. ๒๕๔๗.

^๙ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๕๑. หน้า ๒๙๗-๒๙๘)

^{๑๐} ราเมศร์ พรหมชาติ, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. คณะศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (๒๕๔๕), หน้า ๘๘.

^{๑๑} กนก อรรถนฤมิต, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (๒๕๔๕), หน้า ๑๐๒.

วรพล วัฒนเหลื่องอรุณ (๒๕๔๔)^{๑๒} กล่าวว่า สร้างความร่วมมือของคนในชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีมาตรฐาน และพัฒนากระบวนการที่สามารถสามารถปฏิบัติร่วมกันได้

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

๑.๑ ผู้นำชุมชนควรดำเนินการจัดประชุมเพื่อการวางแผน ร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยจัดให้มีหลายภาคส่วนในการระดมความคิดเห็น อาทิ ผู้ประกอบการ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

๑.๒ ผู้นำชุมชนสามารถนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานต่อไปได้

๑.๓ หน่วยงานภาครัฐ สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนได้ โดยสามารถนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากการศึกษา ไปปรับประยุกต์ เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาต่อไปได้

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ การศึกษาเส้นทางสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำมาสร้างแผนทางการท่องเที่ยวของชุมชนได้

๒.๒ การศึกษาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อการวางแผนทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน

๒.๓ การศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

๒.๔ การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมของ ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

๒.๕ แนวทางการพัฒนาการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่จังหวัดลำปาง

เอกสารอ้างอิง

กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ราเมศร์ พรหมชาติ, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษา
บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. คณะศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
วรพล วัฒนเหลื่องอรุณ, การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญาชาวบ้าน:
กรณีศึกษาบ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม่วิน จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔.

^{๑๒} วรพล วัฒนเหลื่องอรุณ, การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญาชาวบ้าน:
กรณีศึกษาบ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม่วิน จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (๒๕๔๔), หน้า
๑๓๕.

ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา.**

กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ดพ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙**, กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๕.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๐)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี. ๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, **ยุทธศาสตร์การวิจัย พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙: ภาคเหนือ**, กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๔. .

สำนักงานจังหวัดลำปาง, **แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐)** สืบค้นจากเว็บไซต์ www.Lampang.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

สำนักงานจังหวัดลำปาง. **แผนพัฒนาจังหวัดลำปาง (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐)**. สืบค้นจากเว็บไซต์ www.Lampang.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, **ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗**. สืบค้นจากเว็บไซต์ www.tourism.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว **ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร**. สืบค้นจากเว็บไซต์ www.tourism.go.th, เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘.

อภิรมย์ พรหมจรรยา คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบูลย์ทวี, **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาชุมชนเกาะมะพร้าว จังหวัดภูเก็ต**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, ๒๕๕๖

ภาคผนวก ข
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชา เช่น นโยบายสาธารณะและการวางแผน และ การเมืองกับนโยบายสาธารณะ ตลอดจนรายวิชาธรรมนิเวศ

- สามารถนำผลการศึกษาไปสะท้อนข้อมูลให้กับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ตลอดจน สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง อีกทั้ง การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่ ให้ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ได้ตระหนักถึงคุณค่าของศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงการเกษตร

- สามารถนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง และหน่วยงานราชการในท้องถิ่น สามารถนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานต่อไปได้ เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาต่อไปได้

๒. กิจกรรมด้านวิชาการ

- มีการพัฒนาทักษะในการวิจัยให้กับนิสิตในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง เพื่อการเรียนรู้กระบวนการในการทำวิจัยและวิธีการลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อให้ข้อมูลที่แท้จริง

- มีการศึกษาร่วมกับคนในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ**

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรล วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	ทราบถึงปรากฏการณ์สภาพการณ์ท้องถิ่น เชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และสามารถนำข้อมูลไปศึกษาไปประกอบการทำแบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินศักยภาพ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	ข้อที่ ๑-๒	ทำให้สามารถนำไปสู่การกำหนดแนวทางและกรอบของการดำเนินการวิจัยได้
๒. ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย	ทราบถึงสภาพการณ์และศักยภาพการท้องถิ่นเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง	ข้อที่ ๑	ทำให้สามารถวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย และสภาพการณ์และศักยภาพการท้องถิ่นเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง
๓. การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง/แบบประเมินศักยภาพภาพแหล่งท้องถิ่นเชิงเกษตร	ทราบถึงสภาพการณ์และศักยภาพการท้องถิ่นเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และการพัฒนายุทธศาสตร์การท้องถิ่นเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง	ข้อที่ ๑-๒	ทำให้เกิดองค์ความรู้การพัฒนายุทธศาสตร์การท้องถิ่นเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง
๔. ข้อเสนอแนะอื่นๆ	๑) ควรศึกษาเส้นทางสื่อความหมายทางการท้องถิ่นเชิงเกษตร เพื่อนำมาสร้างแผนที่ทางการท้องถิ่นของชุมชนได้	ข้อที่ ๒	ทำให้ได้ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่นำผลจากข้อเสนอแนะไปสู่การพัฒนายุทธศาสตร์การ

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
	๒) ควรศึกษาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อการวางแผนทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ๓) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ ๔) ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมของ ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๕) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่จังหวัดลำปาง		ท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง
๕. รายงานฉบับสมบูรณ์	ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยทั้ง ๒ ข้อคือ ๑) สภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๒) การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง	ข้อ ๑ - ๒	ได้รายงานวิจัยที่มีคุณค่าสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปางได้

ภาคผนวก ง
เอกสารเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์ และ
แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

**แบบสัมภาษณ์การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง**

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
ตำแหน่ง /หน้าที่.....
สถานที่ติดต่อ /เบอร์โทรศัพท์.....

๑. เพื่อศึกษาสภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

๑.๑ ท่านคิดว่าสถานที่ธรรมชาติและเกษตรในชุมชน สามารถผลักดันเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้หรือไม่ อย่างไร

๑.๒ การเกษตรและสถานที่ธรรมชาติในพื้นที่มีอะไรบ้าง

๑.๓ ท่านคิดว่าคนในชุมชนเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร ถ้าหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ผลักดันให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๑.๔ ท่านคิดว่าจะผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องทำ อย่างไร

๑.๕ ท่านคิดว่าแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวมีความจำเป็นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

๒. เพื่อศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

๒.๑ ท่านคิดว่าชุมชน มีจุดแข็งในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมืองและผู้นำได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ

๒.๒ ท่านคิดว่าชุมชน มีจุดอ่อนในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมืองและผู้นำได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ

๒.๓ ท่านคิดว่าชุมชน มีโอกาสในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมืองและผู้มีส่วนได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ

๒.๔ ท่านคิดว่าชุมชน มีอุปสรรคในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมืองและผู้มีส่วนได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ

๒.๕ ท่านคิดว่าชุมชนยังต้องมีการปรับปรุงตนเองอย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(ที่มา : จากสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว)

๑. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน
หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน	

๑.๑ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีโครงสร้างการบริหารงานองค์กร	๐	๓	
- มีเอกสารกำหนดโครงสร้างการบริหารงานองค์กร แต่ไม่ได้สื่อสารให้บุคลากรทุกระดับรับรู้	๐.๕	๓	
- มีเอกสารกำหนดโครงสร้างการบริหารงานองค์กร ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคู่มือพนักงาน บ้ายแสดงผังโครงสร้างการบริหารงานองค์กรแสดงให้พนักงานทุกคนรับรู้และปฏิบัติตาม	๑	๓	
๑.๒ การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีแผนผังแสดงเป็นรูปธรรม	๐	๓	
- มีแผนผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างชัดเจน	๐.๕	๓	
- มีแผนผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างชัดเจน และจัดแสดงให้กับนักท่องเที่ยว	๑	๓	
๑.๓ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีการจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	๐	๒	
- มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และชุดเครื่องมือปฐมพยาบาลพร้อมยาสามัญประจำบ้าน (ไม่หมดอายุ)	๐.๕	๒	
- มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือเจ้าหน้าที่พยาบาลประจำแหล่งท่องเที่ยวและมีชุดเครื่องมือปฐมพยาบาลพร้อมยาสามัญประจำบ้าน (ไม่หมดอายุ)	๑	๒	

๑.๔ การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีการจัดการของเสีย	๐	๓	
- มีการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสีย ภายในแหล่งท่องเที่ยว	๐.๕	๓	
- มีการจัดการของเสียอย่างเป็นระบบ	๑	๓	
๑.๕ การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ชุมชนไม่ยอมรับหรือมีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว	๐	๒	
- ชุมชนยอมรับและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว	๐.๕	๒	
- ชุมชนยอมรับและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	๑	๒	
๑.๖ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีการสร้างเครือข่ายกับองค์กรต่างๆ	๐	๒	
- มีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับองค์กรระดับท้องถิ่น	๐.๕	๒	
- มีการสร้างเครือข่ายกับองค์กรระดับภาค/ประเทศ/นานาชาติ	๑	๒	
๑.๗ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- การจัดการการท่องเที่ยวไม่สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๐	๓	
- การจัดการการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๐.๕	๓	
- การจัดการการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑	๓	

๑.๘ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีแผนการบำรุงรักษา	๐	๒	
- มีแผนการบำรุงรักษา	๐.๕	๒	
- มีการดำเนินงานตามแผนการบำรุงรักษา	๑	๒	
๑.๙ การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีการส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่า และพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร	๐	๒	
- มีการส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่า และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรระดับท้องถิ่น (OTOP)	๐.๕	๒	
- มีการส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่า และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรระดับประเทศ	๑	๒	
๑.๑๐ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีแผนพับหรือเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	๐	๓	
- มีสื่อเพื่อการโฆษณา และประชาสัมพันธ์มากกว่า ๒ ประเภท เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ และเว็บไซต์ เป็นต้น	๐.๕	๓	
- มีสื่อเพื่อการโฆษณา และประชาสัมพันธ์มากกว่า ๒ ประเภท และมีเว็บไซต์ของตนเอง	๑	๓	
คะแนนรวม (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)			

๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หมายเหตุ พิจารณาจาก ความพร้อมในการจัดหาบริการพื้นฐาน ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

๒.๑ เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- การเดินทางเข้าถึงไม่สะดวก	๐	๔	
- การเดินทางเข้าถึงสะดวกบางช่วงฤดูกาล	๐.๕	๔	
- การเดินทางเข้าถึงได้สะดวกทุกฤดูกาล	๑	๔	
๒.๒ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	๐	๔	
- มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	๐.๕	๔	
- มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานและอินเทอร์เน็ต	๑	๔	
๒.๓ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	๐	๔	
- ไม่มีที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว แต่มีเครือข่ายบริการที่พัก ภายนอกแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง	๐.๕	๔	
- มีที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว	๑	๔	
๒.๔ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีบริการอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว	๐	๔	
- มีบริการอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะที่มีการสั่งจองล่วงหน้า	๐.๕	๔	
- มีร้านอาหารให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	๑	๔	
๒.๕ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)

- ไม่มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	๐	๓	
- มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับศักยภาพในการรับรองของแหล่งท่องเที่ยว	๐.๕	๓	
- มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับศักยภาพการรับรองของแหล่งท่องเที่ยว และมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม	๑	๓	
๒.๖ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนนรวม (A x B)
- ไม่มีบุคลากรรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	๐	๔	
- มีบุคลากรรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอเฉพาะเมื่อมีการติดต่อล่วงหน้า	๐.๕	๔	
- มีบุคลากรพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวตลอดเวลา	๑	๔	
๒.๗ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนนรวม (A x B)
- ไม่มีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว	๐	๓	
- มีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวได้เฉพาะบางฤดูกาล	๐.๕	๓	
- มีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวได้ตลอดปี	๑	๓	
คะแนนรวม (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)			

๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

๓.๑ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนนรวม (A x B)
- ไม่มีการบรรยาย แนะนำสถานที่และกติกาการปฏิบัติตนภายในแหล่งท่องเที่ยว	๐	๓	

- มีการบรรยายกิจกรรม แนะนำสถานที่ และกติกาปฏิบัติ ตนสำหรับนักท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว	๐.๕	๓	
- มีการฉายวีดิทัศน์ และบรรยายกิจกรรม แนะนำสถานที่ และกติกาการปฏิบัติตน สำหรับนักท่องเที่ยวภายในแหล่ง ท่องเที่ยว	๑	๓	
๓.๒ การให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	๐	๓	
- มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่พูดได้เฉพาะภาษาไทยสำหรับ บริการนักท่องเที่ยว	๐.๕	๓	
- มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่พูดได้ทั้งภาษาไทยและ ภาษาต่างประเทศสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	๑	๓	
๓.๓ ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก ภายในแหล่งท่องเที่ยว	๐	๓	
- มีร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึกภายใน แหล่งท่องเที่ยว	๐.๕	๓	
- มีร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึกภายใน และบริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว	๑	๓	
๓.๔ ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีกิจกรรมเสริมสำหรับนักท่องเที่ยว	๐	๓	
- มีกิจกรรมเสริมสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้พักผ่อน หรือบันเทิงในแหล่งท่องเที่ยว	๐.๕	๓	
- มีกิจกรรมเสริมสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้พักผ่อน หรือบันเทิงในแหล่งท่องเที่ยว ตั้งแต่ ๒ ประเภทขึ้นไป	๑	๓	
๓.๕ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม

			(A x B)
- ไม่มีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	๐	๓	
- มีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับเอกสาร บอร์ดหรือป้ายสื่อความหมาย	๐.๕	๓	
- มีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และมีการสาธิต วิธีการปฏิบัติ	๑	๓	
๓.๖ การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนนรวม (A x B)
- ไม่มีการบริการด้านยานพาหนะนำชมสถานที่	๐	๒	
- มีการบริการด้านยานพาหนะนำชมสถานที่	๐.๕	๒	
- มีการบริการด้านยานพาหนะนำชมสถานที่อย่างเหมาะสม และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	๑	๒	
๓.๗ การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนนรวม (A x B)
- ไม่มีการให้บริการติดต่อสื่อสาร	๐	๓	
- มีการให้บริการติดต่อสื่อสาร เช่น ส่งจดหมาย โทรศัพท์ โทรสาร ภายในประเทศ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น	๐.๕	๓	
- มีการให้บริการติดต่อสื่อสาร ตั้งแต่ ๓ ประเภทขึ้นไป	๑	๓	
๓.๘ การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนนรวม (A x B)
- ไม่มีการให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้สำหรับนักท่องเที่ยว	๐	๓	
- มีการให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้สำหรับนักท่องเที่ยว	๐.๕	๓	
- มีสถานที่ให้บริการจัดการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว	๑	๓	
๓.๙ การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนนรวม (A x B)

- ไม่มีการจัดการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	๐	๒	
- มีการจัดการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาดเอียงสำหรับพื้นที่ต่างระดับ อย่างน้อย ๑ ประเภท	๐.๕	๒	
- มีการจัดการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาดเอียงสำหรับพื้นที่ต่างระดับ มากกว่า ๑ ประเภท	๑	๒	
คะแนนรวม (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)			

๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

๔.๑ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่โดดเด่น	๐	๓	
- มีเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่โดดเด่น อย่างน้อย ๑ ประเภท	๐.๕	๓	
- มีเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่โดดเด่น ตั้งแต่ ๒ ประเภทขึ้นไป	๑	๓	
๔.๒ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง หรือภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	๐	๓	
- ไม่มีการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง หรือภูมิ ปัญญาท้องถิ่นอย่างน้อย ๑ ประเภท	๐.๕	๓	
- ไม่มีการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง หรือภูมิ ปัญญาท้องถิ่นตั้งแต่ ๒ ประเภทขึ้นไป	๑	๓	
๔.๓ สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีสภาพธรรมชาติที่สวยงามเป็นพิเศษ	๐	๔	

- ไม่มีสภาพธรรมชาติที่สวยงามเป็นพิเศษ แต่มีการตกแต่งภูมิทัศน์ให้กลมกลืนกับธรรมชาติ	๐.๕	๔	
- มีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม และมีการตกแต่งภูมิทัศน์ให้กลมกลืนกับธรรมชาติ	๑	๔	
๔.๔ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในบริเวณใกล้เคียงรัศมี ๒๐ กม.	๐	๓	
- มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในบริเวณใกล้เคียง อย่างน้อย ๑ แห่ง	๐.๕	๓	
- มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในบริเวณใกล้เคียงตั้งแต่ ๒ แห่งขึ้นไป	๑	๓	
๔.๕ การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่เคยได้รับรางวัล	๐	๒	
- เคยได้รับ ๑ รางวัล	๐.๕	๒	
- เคยได้รับมากกว่า ๑ รางวัล	๑	๒	
๔.๖ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- ไม่มีผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น	๐	๓	
- มีผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น อย่างน้อย ๒-๔ ประเภท	๐.๕	๓	
- มีผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น ตั้งแต่ ๕ ประเภทขึ้นไป	๑	๓	
๔.๗ ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว			
ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน รวม (A x B)
- มีกิจกรรมที่โดดเด่นเพียง ๑ ประเภท	๐	๔	
- มีกิจกรรมที่โดดเด่น ๒-๔ ประเภท	๐.๕	๔	
- มีกิจกรรมที่โดดเด่น ตั้งแต่ ๕ ประเภทขึ้นไป	๑	๔	

ตัวชี้วัด	คะแนน (A)	น้ำหนัก (B)	ค่าคะแนนรวม (A x B)
- ไม่มีกิจกรรมที่เรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร	๐	๓	
- มีกิจกรรมที่เรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร	๐.๕	๓	
- มีกิจกรรมที่เรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร ทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ	๑	๓	
คะแนนรวม (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)			
คะแนนรวมทั้งหมด (คะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน)			

แบบสัมภาษณ์การพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (IOC))

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อข้อความในแต่ละรายการว่า มีความเหมาะสมเพียงใดโดย
ทำเครื่องหมาย √ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านข้อละ ๑ ระดับความคิดเห็นดังนี้

- ๑ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์
 ๐ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์
 +๑ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามสอดคล้องกับจุดประสงค์

รายการ	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	-๑	๐	+๑	
ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์				
ตำแหน่ง /หน้าที่				
สถานที่ติดต่อ /เบอร์โทรศัพท์				
ศึกษาสภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดย ชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง				
๑. ท่านคิดว่าสถานที่ธรรมชาติและเกษตรในชุมชน สามารถ ผลักดันเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้หรือไม่ อย่างไร				
๒. การเกษตรและสถานที่ธรรมชาติในพื้นที่มีอะไรบ้าง				
๓. ท่านคิดว่าคนในชุมชนเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร ถ้าหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนผลักดันให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร				
๔. ท่านคิดว่า จะผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทาง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องทำ อย่างไร				
รายการ	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	-๑	๐	+๑	
๕. ท่านคิดว่าแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวมีความจำเป็นกับการ พัฒนาการท่องเที่ยวของในชุมชนหรือไม่ อย่างไร				
ศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมี ส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง				
๑. ท่านคิดว่าชุมชน มีจุดแข็งในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนา				

ยุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมืองและผู้มีส่วนได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ				
๒. ท่านคิดว่าชุมชน มีจุดอ่อนในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมืองและผู้มีส่วนได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ				
๓. ท่านคิดว่าชุมชน มีโอกาสในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมืองและผู้มีส่วนได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ				
๔. ท่านคิดว่าชุมชน มีอุปสรรคในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมืองและผู้มีส่วนได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ				
๕. ท่านคิดว่าชุมชนยังต้องมีการปรับปรุงตนเองอย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง				

ลงชื่อ.....
 (.....)
 ตำแหน่ง.....

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์การพัฒนายุทธศาสตร์
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชน
มีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง (IOC)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อข้อความในแต่ละรายการว่า มีความเหมาะสมเพียงใดโดยทำเครื่องหมาย √ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านข้อละ ๑ ระดับความคิดเห็นดังนี้

- ๑ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์
 ๐ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์
 +๑ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามสอดคล้องกับจุดประสงค์

วัตถุประสงค์	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปลผล
	๑	๒	๓			
ข้อมูลส่วนบุคคล						
ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
ตำแหน่ง /หน้าที่	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
สถานที่ติดต่อ /เบอร์โทรศัพท์	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
ศึกษาสภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง						
๑. ท่านคิดว่าสถานที่ธรรมชาติและเกษตรในชุมชนสามารถผลักดันเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้หรือไม่อย่างไร	๑	๐	๑	๒	๐.๖๖	ใช้ได้
๒. การเกษตรและสถานที่ธรรมชาติในพื้นที่มีอะไรบ้าง	๐	๑	๑	๒	๐.๖๖	ใช้ได้
๓. ท่านคิดว่าคนในชุมชนเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร ถ้าหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนผลักดันให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้
๔. ท่านคิดว่าจะผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องทำ อย่างไร	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้
๕. ท่านคิดว่าแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวมีความจำเป็นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของในชุมชนหรือไม่ อย่างไร	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้
ศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง						
๑. ท่านคิดว่าชุมชน มีจุดแข็งในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมืองและผู้มีส่วนได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้

๒. ท่านคิดว่าชุมชน มีจุดอ่อนในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมือง และผู้มีส่วนได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้าน เศรษฐกิจ	๐	๑	๑	๒	๐.๖๖	ใช้ได้
๓. ท่านคิดว่าชุมชน มีโอกาสในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมืองและผู้ มีส่วนได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้
๔. ท่านคิดว่าชุมชน มีอุปสรรคในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเมือง และผู้มีส่วนได้เสีย ด้านสังคมและชุมชน และด้าน เศรษฐกิจ	๐	๑	๑	๒	๐.๖๖	ใช้ได้
๕. ท่านคิดว่าชุมชนยังต้องมีการปรับปรุงตนเองอย่างไร บ้าง เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตาม แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๔๔/ว ๙๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง วัฒนคุณาธารวิหาร
อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ๕๒๐๐๐
โทร. ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗, โทรสาร ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗
www.mculampang.com

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา สัมจันทร์

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

จำนวน ๑ ฉบับ

๒. แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนายศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง” ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง จึงขอความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหัวข้อการวิจัยเรื่องดังกล่าว จึงเจริญพรท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ทางมหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขออโนทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และดำเนินการต่อไป

เจริญพรมาด้วยความนับถือ

(พระราชธรรมาลังการ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

งานธุรการและสารบรรณ

โทรศัพท์/โทรสาร : ๐ ๕๔๒๑ ๕๒๘๗

มือถือ ๐๘ ๙๕๕๕๘ ๑๑๙๗

ที่ ศธ ๖๑๔๔/ว ๙๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง วัฒนคุณาธาร
อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ๕๒๐๐๐
โทร. ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗, โทรสาร ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗
www.mculampang.com

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร นายทรัพย์สิน แสงหาญ

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

จำนวน ๑ ฉบับ

๒. แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนายศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง” ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง จึงขอความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหัวข้อการวิจัยเรื่องดังกล่าว จึงเจริญพรท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ทางมหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และดำเนินการต่อไป

เจริญพรด้วยความนับถือ

(พระราชธรรมาลังการ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

งานธุรการและสารบรรณ

โทรศัพท์/โทรสาร : ๐ ๕๔๒๑ ๕๒๘๗

มือถือ ๐๘ ๙๕๕๘ ๑๑๙๗

ที่ ศธ ๖๑๔๔/ว ๙๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง วัฒนคุณาธรวิหาร
อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ๕๒๐๐๐
โทร. ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗, โทรสาร ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗
www.mculampang.com

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร อาจารย์กฤต พันธุ์ปัญญา

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

จำนวน ๑ ฉบับ

๒. แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนายศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง” ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง จึงขอความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหัวข้อการวิจัยเรื่องดังกล่าว จึงเจริญพรท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ทางมหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขออโนทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และดำเนินการต่อไป

เจริญพรด้วยความนับถือ

(พระราชธรรมาลังการ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

งานธุรการและสารบรรณ

โทรศัพท์/โทรสาร : ๐ ๕๔๒๑ ๕๒๘๗

มือถือ ๐๘ ๙๕๕๕ ๑๑๙๗

เส้นทางที่ใช้สัญจรในชุมชน

เส้นทางที่ใช้สัญจรในชุมชน

เส้นทางที่ใช้สัญจรในชุมชน

ป้ายบอกเส้นทางในชุมชน

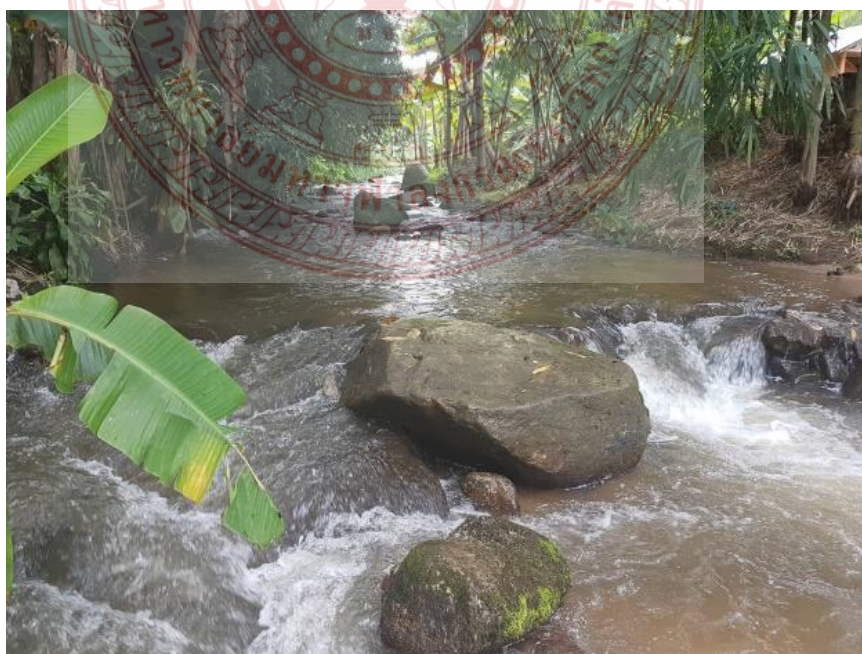
ป้ายบอกเส้นทางในชุมชน

ร้านค้าในชุมชน

เส้นทางที่ชาวบ้านใช้เดินทางเข้าไปในสวนผลไม้

ลำธารที่ไหลผ่านในชุมชน

ผลไม้ที่ชุมชนปลูก

สวนเหือกในชุมชน

ไร่แมคคาเดเมียและลูกพลับในชุมชน

เมล็ดแมคคาเดเมียที่เก็บได้ในชุมชน

ชาวบ้านกำลังกะเทาะเมล็ดแมคคาเดเมียเพื่อนำไปบรรจุใส่ผลิตภัณฑ์ในการจำหน่าย

ชาวบ้านกำลังคัดเมล็ดแมคคาเดเมียเพื่อนำไปบรรจุใส่ผลิตภัณฑ์ในการจำหน่าย

รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ

รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ

รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ

รางวัลที่ชุมชนเคยได้รับ

ชาวบ้านกำลังรวมตัวกันประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

ชาวบ้านกำลังรวมตัวกันประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

ภาคผนวก ฉ
ประวัติผู้วิจัย
แบบสรุปโครงการวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล ศีลาวัฒน์ ชัยวงศ์
 วัน เดือน ปีเกิด ๔ กันยายน ๒๕๓๐
 ที่อยู่ปัจจุบัน ๒/๑ หมู่ ๔ ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ที่ทำงานปัจจุบัน วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. ๒๕๕๓-ปัจจุบัน อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
 นครลำปาง
 พ.ศ. ๒๕๕๖ นักวิชาการพาณิชย์ สำนักงานการค้าภายในจังหวัดพะเยา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๓-ปัจจุบัน รด. (เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร), มหาวิทยาลัยบูรพา
 พ.ศ. ๒๕๕๖ ร.บ. (นโยบายสาธารณะ), มหาวิทยาลัยพะเยา
 พ.ศ. ๒๕๕๔ ศศ.บ. (วิจัยสังคม), มหาวิทยาลัยนเรศวร
 พ.ศ. ๒๕๔๙ ธรรมศึกษา(ธม.) เอก

ผลงานวิชาการ

งานวิจัย

- ศึกษากระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการ
- พฤติกรรมจิตสาธารณะ เด็กไทยยุค Generation Z: การสร้างจิตสาธารณะตามแนวพระพุทธศาสนา
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและพิธีกรรมการจัดงานศพของชาวล้านนาได้รับทุนสนับสนุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- กระบวนการอนุรักษ์เอกสารโบราณโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าข้าว ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้รับทุนสนับสนุนจาก ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์เขलगค์นคร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
- กระบวนการพัฒนาศักยภาพจิตอาสาสมัครผู้ป่วยตามแนววิถีพุทธของพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ได้รับทุนสนับสนุนจาก ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์เขलगค์นคร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
- การพัฒนาพื้นที่โบราณสถานและโบราณวัตถุเพื่อการเรียนรู้ของชุมชนบ้านทุ่งม่านใต้ ตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้รับทุนสนับสนุนจาก ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์เขलगค์นคร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

บทความวิชาการ

- ศักยภาพการแข่งขันของประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสินค้าเกษตรที่มีผลต่อการลงทุนของนักลงทุน มองผ่านจุดผ่อนปรนชายแดนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ชื่อวารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี
- Development of ancient sites and antiques for learning of ban thong man tai community, banpua sub-district, maung district, lampang province. Life, Power and Ethnics. The 1th International Conference on Ethnics in Asia August 20-21, 2015. Eko-Thotsarot Building, Naresuan University, Phitsanulok
- The role of Lampang Buddhist College in preparing to enter the ASEAN community. The 12Th Conference of the United Nation Day of Vesak. Mahachulalongkornrajavidyalaya University 28-30 May 2015, Thailand
- กระบวนการพัฒนาศักยภาพจิตอาสาสมัครผู้ช่วยตามแนววิถีพุทธของพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ชื่อวารสาร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำนักพิมพ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ผู้นำชุมชนกับการส่งเสริมการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ชื่อวารสาร วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ๒๕๕๗ สำนักพิมพ์ นำไท้การพิมพ์
- ชุมชนน่าอยู่ อย่างยั่งยืน ด้วยพุทธบูรณาการ ชื่อวารสาร พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคม สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- แนวทางการสืบสานภูมิปัญญาการนวดแผนไทยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ตำบลบ้านสา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ชื่อวารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
- เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับการพัฒนาความสุข ชื่อวารสาร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖
- สตรีนิยมในมิติเศรษฐกิจแนวพุทธ ชื่อวารสาร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖
- ผลกระทบของยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจจังหวัดพะเยา กับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนชายแดนบ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ชื่อวารสาร หนังสือรวบรวมบทความ “ผู้หญิง วัฒนธรรม ท้องถิ่นชุมชน” ปีที่ ๑๒ เล่มที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ ประจำเดือน พฤษภาคม ๒๕๕๖ สำนักพิมพ์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

แบบสรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่ MCU RS ๖๑๐๗๖๐๐๓๘

ชื่อโครงการ การพัฒนาศูนย์สารสนเทศการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

หัวหน้าโครงการ นายศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๖๒๒ ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๔๒๑-๙๒๘๗

E-mail: intiyod@hotmail.co.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวน ซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น และมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไปทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ของประเทศให้เข้มแข็ง ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รวมทั้งสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมืองเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรู้” ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบเป็นไปตามลำดับ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน^๑ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เสริมสร้างความรู้ด้านการเกษตร

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ดพ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙, (กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

ควบคู่กับการพักผ่อนและความบันเทิง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสัมผัสวิถีชีวิตเกษตร ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเกษตรที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะ แลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งสามารถซื้อหาผลผลิต การเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน กลับสู่ภูมิลำเนา^๒ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) : ภาคเหนือตอนบน มี ๘ จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ และน่านได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ๕ ประเด็น^๓ ดังนี้ ๑) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์ความรู้แก้ไขปัญหาสังคมภาคเหนือ ๒) การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนภาคเหนือสู่ประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงและอินโดจีน ๓) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๓ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนของภาคเหนือ ๔) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๔ การวิจัยเพื่อสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การพึ่งตนเอง และการจัดการพื้นที่เมือง ชนบท พื้นที่สูงและชายแดนภาคเหนือ และ ๕) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๕ การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบและกลไกบริหารเป็นภูมิคุ้มกัน และสร้างความมั่นคงของท้องถิ่นและจังหวัดภาคเหนือ

จังหวัดลำปางมีแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐) ได้ทำการศึกษาบริบทและศักยภาพของจังหวัดตามกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และได้กำหนดวิสัยจังหวัด “นครแห่งเชรามิกและหัตถอุตสาหกรรม สู่เกษตรสร้างสรรค์ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมวิถีลำปางเชื่อมโยงสู่ประตูอาเซียน” เกษตรสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดลำปาง ทั้งกระบวนการผลิ การบำรุงรักษา การลดใช้สารเคมี การนำผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค ภาคการค้า โดยเน้นความปลอดภัย คุณภาพมาตรฐานก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างรายได้ และอยู่ในสังคมอย่างผาสุก และทำให้เกิดศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวในทุกมิติ โดยเน้นการบูรณาการ การพัฒนา การอนุรักษ์และส่งเสริมให้ใช้ทุนทรัพยากรของจังหวัดให้มีประสิทธิภาพให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน คงอยู่กับจังหวัดลำปางอย่างต่อเนื่อง และจะส่งผลให้การท่องเที่ยว สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความมั่นคงและเน้นการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อหนุนเสริมศักยภาพการให้บริการประชาชนให้บรรลุตามความต้องการในการพัฒนาจังหวัด^๔

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้มีความจำเป็นในการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่ เพื่อแก้ไขพื้นที่ที่ยังขาดองค์ความรู้และกระบวนการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีและเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วยเหลือ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับศึกษาความต้องการ

^๒ สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗. สืบค้น จากเว็บไซต์ www.tourism.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

^๓ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การวิจัย พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ : ภาคเหนือ, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๔), หน้า ๑-๖.

^๔ สำนักงานจังหวัดลำปาง, แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา(พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐) สืบค้นจากเว็บไซต์ www.Lampang.go.th เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

และลักษณะสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ศึกษาลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ไร่นาสวนผสม ไร่กาแฟ ไร่นาสวนลำไย และสวนอาโวคาโด สวนเกษตรผสมผสาน และการปลูกข้าว เป็นต้น ถือว่าอาชีพหลักและอาชีพเสริมของชาวบ้านในพื้นที่ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง และหากได้รับโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จะช่วยให้มีรายได้กระจายสู่ชุมชนเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเป็นกลไกหนึ่งในการรองรับสินค้าทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี รวมถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาถึงแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและควรค่าแก่การสร้างนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมทั้งการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเครื่องมือการสร้างรูปแบบร่วมกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง
๒. เพื่อศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ผลการวิจัย

๑. ด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดลำปาง มีอาณาเขตติดกับเขตจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ และนับถือผี ประกอบอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรม เพาะปลูกพืชเมืองหนาว เช่น กาแฟพันธุ์อาราบิก้า แมคคาดีเมีย (Macadamia) ลูกพลับ บัวย ชา เสาวรส ต้นโสม สมุนไพร สหรัย ฯ และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงเข้ามาให้ความรู้ด้านการเกษตร เนื่องจากอากาศที่หนาวเย็นและมีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชเมืองหนาว โดยผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกมากที่สุด คือ กาแฟอาราบิก้าและใบชา พบเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของบ้านแม่แจ่ม คือ ชาวบ้านมีจิตใจที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐาน สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาพัก จะได้รับการต้อนรับดูแลเปรียบเสมือนคนในครอบครัว จะได้เรียนรู้วิถีชีวิตในหลาย ๆ แง่มุม ทั้งวิถีชีวิตชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร การปลูกพืชเมืองหนาว

จากการศึกษาในด้านสภาพบริบททางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาถึงด้านการเข้าถึง โดยพบว่ามีเส้นทางที่อำนวยความสะดวกให้สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีป้ายบอก

ทางตามเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภายในชุมชนยังพบร้านค้าสะดวกซื้อที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ ชุมชนยังได้มีรางวัลที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน สามารถนำมาพัฒนาเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวได้ ในสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวพบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นอาชีพของชุมชน ที่สามารถนำมาสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ทางชุมชน ยังได้มีการจัดประชุมเพื่อหารือด้านการจัดการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้ ยังได้พบด้านเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบถนนสองช่องทางและบางช่วงพบบริเวณไหล่ทางค่อนข้างแคบเป็นบางช่วง นักท่องเที่ยวจึงอาจจะต้องใช้ความระมัดระวัง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบร้านค้าจำหน่ายสินค้า ป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายในชุมชน สำหรับด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ในชุมชน ที่สามารถนำมาพัฒนาเพื่อสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ภายในชุมชนได้รางวัลของชุมชนที่เคยได้รับ รวมถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นของฝากของที่ระลึก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนพบการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการประชุมหารือ เพื่อการจัดการวางแผนการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ ในการประเมินเพื่อให้เห็นถึงศักยภาพทางการเกษตร ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้าน ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้าน ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว โดยพบผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ในภาพรวม สำหรับการประเมินทั้ง ๗ ชุด คะแนนเต็ม ๗๐๐ คะแนน ได้ ๕๐๔ คะแนน ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๑๗ คะแนน ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๒๔ คะแนน ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๐๓ คะแนน ด้านศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว ๑๖๐ คะแนน

๒. การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

จากการศึกษาด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยการประเมินศักยภาพและการสัมภาษณ์ในชุมชน สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค และนำไปสู่ พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งจากการดำเนินการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและความสนใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากในชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร วิถีชีวิตประจำวันล้วนเกี่ยวข้องกับการเกษตร และทุกบ้านสามารถเป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือไกด์ท้องถิ่นได้ พบความหลากหลายของพืชพรรณทางการเกษตร มีการนำผลผลิตทางการเกษตรส่งออกขายในท้องตลาด ชุมชนแห่งนี้ยังเป็นพื้นที่แหล่งการเพาะปลูกเกษตรพื้นที่สูง และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวง และโครงการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริดอยล้าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศึกษาเรียนรู้ทางการเกษตรแบบผสมผสาน รวมถึงการศึกษาถึงวิถีชีวิตของ

ชุมชนที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกัน

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาทำให้สามารถพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ๒ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีเป้าประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ร่วมกันดำเนินงาน ประชุม วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการอนุรักษ์และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ

ยุทธศาสตร์ ๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีเป้าประสงค์ เพื่อสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีมาตรฐาน และพัฒนากฎระเบียบที่สามารถสามารถปฏิบัติร่วมกันได้

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชา เช่น นโยบายสาธารณะและการวางแผน และ การเมืองกับนโยบายสาธารณะ ตลอดจนรายวิชาธรรมนิเวศ

- สามารถนำผลการศึกษาไปสะท้อนข้อมูลให้กับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ตลอดจน สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง อีกทั้ง การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่ ให้ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ได้ตระหนักถึงคุณค่าของศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงการเกษตร

- สามารถนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง และหน่วยงานราชการในท้องถิ่น สามารถนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานต่อไปได้ เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาต่อไปได้

๒. กิจกรรมด้านวิชาการ

- มีการพัฒนาทักษะในการวิจัยให้กับนิสิตในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง เพื่อการเรียนรู้กระบวนการในการทำวิจัยและวิธีการลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อให้ข้อมูลที่แท้จริง
- มีการศึกษาร่วมกับคนในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

การประชาสัมพันธ์

- กำลังดำเนินการตีพิมพ์บทความวิจัยลงในวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง TCI กลุ่มที่ ๒

